

ona

Quadern de debat

38 - maig 1996 - 500 ptes.

El pla del Pla:
de la "Mallorca profunda"
al desenvolupament

Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Compromeses amb la naturalesa

El nostre compromís és de preservar la nostra major riquesa, la naturalesa. Per aquest motiu, s'ha protegit especialment més d'un terç del nostre territori. Es tracta d'un esforç constant encaminat a conservar, protegir i embellir el nostre entorn turístic, amb la finalitat de garantir la tranquil·litat i el descans als nostres visitants.

Aquí, a les Illes Balears, la naturalesa segueix el seu curs.

IBATUR
INSTITUTO BALEAR
DE PROMOCION DEL TURISMO
CONSELLERIA DE TURISME
GOVERN BALEAR

ona

Quadern de debat

n. 38, maig 1996

Edita: Fundesba, S.L.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Pedro Calvo (administratiu).
Miquel Capellà (advocat).
Mateu Carrió (arquitecte).
Antoni Fleixes (economista).
Jaume Garau (psicòleg).
Sinfo García (dtra. gerent Fundesba).
Pere Mascaró (economista).
Francesc Obrador (tècnic turístic).
Empar Rocabruna (economista).

Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Constanza Forteza.
Gina Garcías.
Antoni Llompart.
Miquel Massutí.
Antoni Oliver.
Caterina Ortega.
Joana M. Roque.
Antoni Rosselló.

Disseny: A. Caro.

Impressió: Imp. Homar. Tel. 43 08 61 - Palma de Mallorca

Administració i Publicitat: Fundesba, S.L.
Joaquim Botia, 11, 1r, A
Tel. 71 16 61 - Fax 71 91 94
07012-Palma de Mallorca

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 500 pessetes

Subscripció: 4.500 ptes. per any (10 números)

(Miquel Massutí és l'autor de totes les fotografies no signades)

El pla del Pla

La Mancomunitat del Pla de Mallorca està formada per catorze municipis ancorats a un passat agrari que els condemnava al declivi econòmic. Darrerament, però, s'ha fet evident un nou repoblament després de moltes dècades de pèrdua d'habitants. El problema és com harmonitzar el desenvolupament d'aquest espai rural com una zona residencial dirigida cap a un turisme de qualitat, sense perdre els seus signes d'identitat.

Per això, amb aquest número d'ONA hem volgut participar a un debat que ens sembla apassionant. Aquesta és, pareix ésser, l'hora del Pla, és a dir, l'hora de mirar cap enrera per no repetir els errors urbanístics comesos a la costa i per reforçar els fonaments d'una societat que malgrat tot no deixa de mirar cap al seu futur.

Í N D E X

Invitació al debat 4

Editorial

La ventafocs de Mallorca 6-11

Josep R. Sicre

L'oportunitat d'un parc etnològic 12-17

Lluís Alemany

Les promeses del Pla 18-23

Antonio Pérez Villegas

Ja direm blat..... 24-29

Francesc Antich, Andreu Matas, Miquel Pasqual i Joan Ramonell

La destrucció accelerada del patrimoni 30-35

Biel Pons

Una pagesa jove a una pagesia "natural" 36-40

Margalida Estelrich

La clau d'Ona 41-50

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura:

Per a subscripcions, copiau aquesta tarja i adreçau-la a Fundesba, S.L.
Joaquim Botia, 11, 1r. A. 07012-Palma de Mallorca o telefonau al 71 16 61 (Fax 71 91 94)

Invitació al debat

Un dels temes principals d'ONA al llarg de quasi quatre anys d'existència ha estat l'ordenament territorial. No és estrany, per tant, que des d'aquesta revista -al cap i a la fi és un "quadern de debat" - s'hagin rebut amb expectació les hipòtesis de model territorial presentades pel Govern balear i, en especial, la convidada al seu debat que va fer el president Soler, per participar així en el disseny de les relacions entre la nostra societat i el seu territori i per, en definitiva, començar "a governar el territori" (són paraules del president) en lloc de deixar-lo a l'ou com fins ara ha succeït. Les directrius territorials han de marcar la pauta d'un desenvolupament equilibrat tant pel que fa al territori com per a les activitats que s'hi fan. Aquest és, si més no, el propòsit d'unes hipòtesis que aviat, d'aquí a pocs mesos, han de donar pas al primer avanç de directrius territorials i, en conseqüència, a l'entrada en vigor d'una manera diferent d'entendre el desenvolupament de les Illes. ONA, evidentment, accepta la invitació al debat i bona prova d'això n'és aquest número dedicat al pla territorial del Pla.

Del plantejament, si més no del llibre que ha editat el Govern, se n'extreu una filosofia diferent a la que fins ara ha vigit i que, sens dubte, pot ésser compartida per amples sectors de la societat. No fa gaire, fins i tot el president de l'Associació de Constructors de les Balears, Manuel Gómez, confessava davant les càmeres de TVE que "la societat ha dictat un missatge ben clar, que ja no podem créixer en quantitat sinó en qualitat". Segons el patró dels constructors -els mateixos que protagonitzaren el gran enfrontament amb els hotelers a causa de les limitacions del POOT- les empreses petites s'han d'especialitzar i les mitjanes i grans hauran de diversificar la seva activitat. Ja mai més no es podrà construir indiscriminadament i, per tant, la millor garantia per als constructors és l'existència d'un ordenament territorial que marqui les pautes a seguir d'una manera raonable, per atendre les necessitats del propi mercat, però amb criteris de sostenibilitat. Per la seva banda els hotelers ja fa temps que apostaren col·legiadament -altra cosa són els comportaments individuals d'alguns empresaris del sector- per no sobrepassar el sòtil de la sostenibilitat.

Tothom sembla d'acord en la necessitat d'un ordenament harmònic del territori i, en aquest sentit, les hipòtesis han estat ben acollides. El GOB i els partits de l'oposició diuen que els agrada la música i que estarien disposats a participar a un debat seriós sobre el model a seguir, però desconfien que això sigui possible. No se'n fien del PP, sobretot perquè la crisi interna que travessen els populars des de la dimissió de Cañellas fa que l'actual director d'orquestra sigui permanentment a la corda fluixa i, per tant, es tem una involució que faci que les futures directrius no responguin a la filosofia que brolla de les hipòtesis presentades. Des d'ONA compartim part d'aquesta desconfiança, però al mateix temps animam el president Soler a completar la tasca que ens va anunciar en el discurs d'investidura. Les hipòtesis són, de moment, una bona prova de la voluntat de dirigir el canvi, com també ho són el pla territorial del Pla, el pla hidrològic i, fins i tot, el pla energètic, a pesar que no tot el seu contingut sigui precisament elogiuable. Tant en el cas de les directrius hidrològiques com en el del pla energètic -que aviat serà debatut en el Parlament- es fan alguns plantejaments que cap ecologista convençut no pot acceptar. En cap moment no es defineix quin serà el sòtil del desenvolupament i, en conseqüència, moltes de les propostes de sostenibilitat queden en simples qüestions filosòfiques.

Però bé, per moltes crítiques que es puguin fer a uns planejaments que encara ens semblen excessius no hi ha dubte que s'ha donat una passa endavant i que, d'altra banda, tampoc no es pot esperar massa més atès el repartiment sociològic de les Illes. A les urnes, la societat balear ha confiat una i altra vegada en el partit conservador i amb això ha deixat ben clar que vol que sigui el PP el responsable d'impulsar els canvis necessaris. Ja ningú no dirà mai més que l'oferta turística de les Illes pot créixer indefinidament i que no s'hagi de frenar l'ús massiu del territori en detriment del paisatge i dels escassos recursos naturals existents, però curiosament la societat confia la reforma als mateixos que varen propiciar la darrera època del desenvolupisme. El mateix Partit Popular va defensar en el seu programa electoral per a les darreres autonòmiques un desenvolupament més harmònic amb la naturalesa (i això que llavors ningú no discutia el lideratge de Gabriel Cañellas). El problema és que fins ara tots els plantejaments de canvi s'han fet a nivell teòric i que la posada en marxa del procés reformador encara sembla llunyana.

Ho veim en el cas del pla del Pla que ha acaramullat nombrosos retards al llarg de la seva redacció i posterior tramitació, la qual cosa ha provocat un increment de sol·licituds de llicència d'obres a zona rústica i, sobretot, un allau de construccions il·legals. Se n'ha parlat tant sobre aquest pla territorial que ha despertat tantes il·lusions com preocupacions. Sembla que ja és a punt per a l'aprovació inicial i, fins i tot, algunes informacions ens avisaven que ja seria aprovat quan aquest número d'ONA fos publicat. Esperam que sigui així, perquè ja és hora de deixar les paraules i de passar als fets. És hora de disposar de tots els plans sectorials que facin falta, i sobretot de les directrius territorials, per poder dur endavant el canvi de model econòmic que la societat balear necessita per entrar sense pors en el segle XXI, per -en definitiva- poder planificar projectes tan ambiciosos com el parc BIT sense témer que al darrera s'hi amagui una simple operació especulativa. Les hipòtesis territorials inclouen el parc BIT, parlen d'autopistes i d'eixos industrials sense que aquests termes espantin ningú, perquè no són qüestions que apareixen aïllades sinó en relació a tot el conjunt.

Aquesta és, indiscutiblement, la gran aportació de les directrius i, per extensió, de la política territorial (i fins i tot cultural) del president Soler: una voluntat de fer encaixar una a una totes les peces del trencaclosques i per això pot o hauria de poder comptar, per primera vegada des de les primeres eleccions autonòmiques, amb el teòric suport del Govern central. Si més no, la investidura de José María Aznar com a president d'Espanya obre un nou període que, almanco teòricament, ha de desterrar el victimisme que caracteritzà l'etapa anterior per part del Govern autonòmic i substituir-lo per un esforç negociador que dugui a les Balears les competències i un finançament adequat a les seves necessitats. És el moment, per exemple, de negociar un règim econòmic i fiscal especial per facilitar, justament, el canvi de model que propugnen les hipòtesis territorials que ara són a debat públic.

No hi ha dubte que la dreta balear, o si voleu el centre-dreta, té al seu davant un gran repte, el major repte de tota la seva història, tal volta només equiparable a l'esforç de la "Sociedad de Amigos del País" de fa dos segles, per modernitzar l'economia de les Illes. El desenvolupament econòmic dels darrers trenta anys, que ningú no gosa negar, s'ha degut a l'empenta individual, a un sistema fonamentat quasi exclusivament en l'individualisme i sense voluntat de "fer país" -a diferència, per exemple, del que passava a Catalunya-. Però aquest sistema ja no serveix quan la competitivitat a la qual s'ha de sotmetre l'economia il·lenca del futur s'ha de fonamentar en una oferta que abasta tot el territori i tota la societat. La idea d'un desenvolupament territorial sostenible era, o almanco així ho semblava, un patrimoni exclusiu de les forces polítiques de l'esquerra i de l'ecologisme. Afortunadament ja no és així: els empresaris i la dreta política pareixen haver reaccionat, la qual cosa obre les portes a l'esperança, però també al perill d'una gran frustració.

Per tot això des d'ONA hem acceptat la invitació al debat feta pel president Soler i en conseqüència nosaltres mateixos convidam la societat a discutir públicament el model de desenvolupament més adient per a les Illes Balears i les mesures a posar en pràctica per fer-lo possible amb l'esperança que aquesta reflexió no sigui debades: la crisi que afecta el partit conservador és tot un símptoma que la crisi del conjunt de la dreta encara no s'ha resolt i que el joc d'interessos existents fa molt difícil que es pugui girar la pàgina de la història; fa difícil, si més no, que aquesta pàgina la pugui passar la pròpia dreta tal com s'ha proposat fer-ho el president Soler a qui, encara que només sigui per això, cal que li reconeguem l'esforç i li donem tot el suport de què siguem capaços per tal de poder ultimar el debat i llavors poder prendre partit, democràticament i sense les interferències d'interessos econòmics inconfessables (cal esmentar aquí el cas Calvià?) per al model de desenvolupament que més convengui a les Illes.

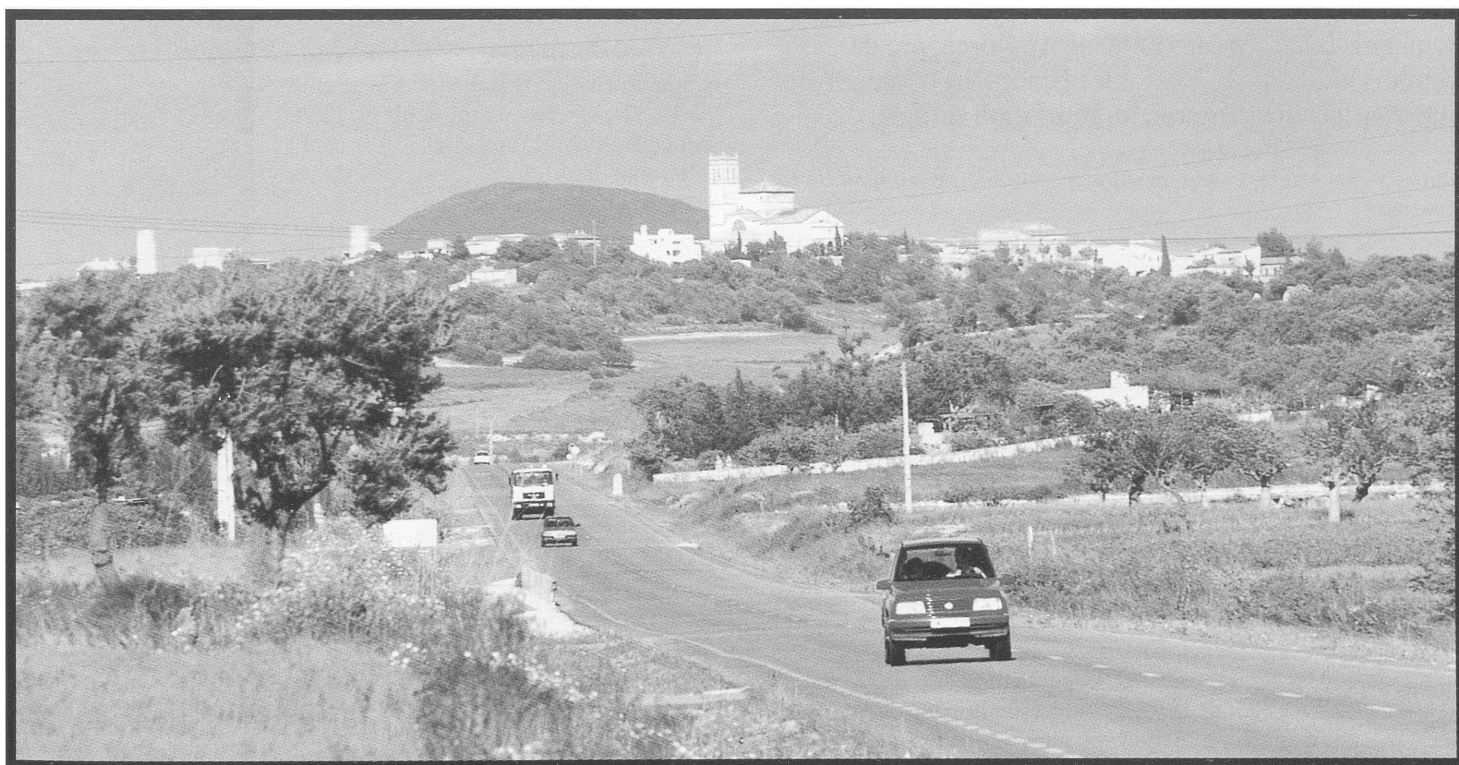
De la "Mallorca profunda" al desenvolupament econòmic

S'ha dit de manera reiterada que el Pla és la "Mallorca profunda", una definició que potser signifiqui que aquesta contrada representa millor que cap altra la identitat cultural d'aquesta illa i, això no obstant, és evident que darrera d'aquest qualificatiu hi ha quelcom de pejoratiu i que, per tant, és absolutament indesitjable. Quan es parla del Pla de Mallorca sovint es corre el perill de caure en el tòpic, des de dir que aquesta és l'autèntica societat mallorquina, la qual cosa és una mentida piatosa, fins a identificar autenticitat amb endarreriment, amb declivi econòmic i amb envelliment demogràfic. La Mallorca que caracteritzà el Pla al llarg de la seva història, la Mallorca pagesa per excel·lència és avui, per sort o per dissort, aigua passada. Ja no existeix o, en el millor dels casos, ha minvat el seu tamany. I en el seu lloc comença a sorgir una illa diferent, un espai rural en transformació o, més ben dit, en evident procés d'urbanització a semblança del que ja ha passat al llarg de tota la costa.

Això no obstant, alguns tòpics són encara realitat. El paisatge del Pla continua essent, malgrat tot, una còpia més o manco fidedigna de l'espai agrícola que va esser durant segles. Certament els tòpics mitifiquen aquesta realitat que sens dubte va ser, i és encara, molt dura. El

malson dels nostres avantpassats esdevé un somni quan un té l'oportunitat, encara avui, de bon matí o als capvespres, a la posta de sol, de retrobar-se amb els temps perduts pels camins del Pla, quan aquests eren plens de carros i les terres farcides de treball agrícola. Certament, ja només hi queda l'estètica d'aquell temps no massa llunyà, però sí hi resta un paisatge que és, diuen els entesos, un capital tant o més rendible per a la societat del que ho era abans, quan tots els guanys es treien amb la feina foravilera.

Així ho diu el pla territorial del Pla que és ara a debat a tots els municipis que formen la Mancomunitat. El problema, però, és saber qui obtindrà ara el rendiment d'aquest capital i de quina manera pot retornar a la propietat de la terra perquè es pugui conservar. A través de les pàgines d'ONA hem volgut debatre en aquesta ocasió sobre les propostes que fa el "pla territorial del Pla" i les seves conseqüències per al conjunt de Mallorca. Durant massa temps aquesta comarca ha romàs marginada del desenvolupament econòmic de l'illa. Ara, per contraposició, pot esser un símbol del canvi cap a un desenvolupament de major qualitat que, endemés, preservi la seva identitat. És, sens dubte, la imatge d'un futur molt més equilibrat i racional que no el present.

La venta focs de Mallorca

Entrevista a Josep Ramon Sicre

per Antoni Rosselló

Dins una illa relativament petita com Mallorca, amb índexs de riquesa superiors als de la mitjana comunitària i els més elevats de l'Estat espanyol, hi viu una població, la del Pla, que no arriba a tastar el dolç sabor d'aquest nivell de desenvolupament i s'ha de contentar a gaudir d'una renda per càpita d'un 12 per cent inferior a la del conjunt regional. Josep Ramon Sicre, gerent de la Mancomunitat del Pla i home, per tant, amb visió detallada i completa de l'esdevenir quotidià de la comarca, assegura que "el Pla és encara la venta focs de Mallorca", tot i que la qualitat de vida que ofereix cada dia atreu més gent. Sicre analitza les causes que han provocat aquesta depressió econòmica en un dels paratges més bells de Mallorca, ple de recursos naturals per explotar i generador d'iniciatives empresarials que auguren un futur molt millor.

-Quin és el nivell de renda familiar disponible del conjunt de la comarca?

-Les darreres dades de què disposam es refereixen a 1989 i ens diuen que la renda familiar disponible era de 19.123 milions de pessetes. Aquest mateix paràmetre referit a tres anys abans -el 1986- era de 15.804 milions. D'altra banda, la renda familiar disponible per càpita era de 822.997 pessetes, mentre que la mitjana de la renda de cada habitant de les Illes del mateix any arribava a les 930.721 pessetes. En percentatges, aquestes xifres signifiquen que la renda per habitant del Pla era un 12 per cent inferior a la renda mitjana del conjunt regional.

-De quina forma es distribuïa aquest nivell de renda entre els catorze municipis de la comarca?

-D'acord amb l'estudi mencionat, Algaida era el municipi de menor renda, ja que a penes suposava el 55 per cent del de major renda -Sineu- i el 66 per cent de la renda per càpita mitjana de les Illes. Sineu i Lloret eren els municipis que tenien la renda per persona

superior a la mitjana de les Illes, amb índexs de 120 i 103, respectivament. La renda familiar per persona més elevada era la de Sineu, que assolía la quantitat de 1.116.147 pessetes, seguida, en ordre decreixent, per Lloret (958.075 pessetes), Sant Joan (912.463) i Llubí (902.773). Sencelles i Algaida ocupaven a l'estudi les darreres posicions, amb una renda mitjana per habitant de 565.971 i 613.583 pessetes, respectivament.

-En percentatges, quins eren els municipis que aportaven un major nivell de renda a la comarca?

-Els quatre pobles de major renda n'aportaven més de la meitat: Sineu, amb el 15,32 per cent; Petra, amb el 12,29 per cent; Algaida, amb el 9,73 per cent i Montuïri, amb el 9,17 per cent, dades sempre referides a l'any 1989.

Josep Ramon Sicre Vidal nasqué a Madrid, on estudià el batxillerat i la carrera de Dret. Després de guanyar oposicions al cos de secretaris d'administració local, exercí a diferents municipis fins que l'any 1983 es féu càrrec de la Secretaria de Petra i després de l'agrupació de Petra i Ariany fins que accedí a la gerència de la Mancomunitat del Pla. És advocat especialitzat en dret administratiu, encara que també domina a la perfecció les branques de dret administratiu i dret urbanístic.

-Quins creu que són els principals motius que han provocat aquesta disminució de la renda respecte a la mitjana de l'illa?

-La principal causa és el fet que el Pla no ha tengut la possibilitat d'accedir a la recepció de turisme. El "boom" turístic que va viure Mallorca durant la dècada dels anys 60 i 70 es concentrà als municipis litorals, en els quals es creà una economia vertiginosa empenya per les inversions públiques i privades, inexistents al Pla. Hem de pensar que els pobles de la comarca disposen d'aigua corrent i clavegueram des de fa sols dos anys. En fa sis, per tant, que no tenien aquesta infraestructura mínima, tret de Llubí i Sencelles, que en tenien part, però que, a la vegada, era antiga i obsoleta. El Pla fa anys que assegurava el menjar a la costa perquè produïa aliments. Ara seria ben just que el litoral ajudàs els nuclis de l'interior.

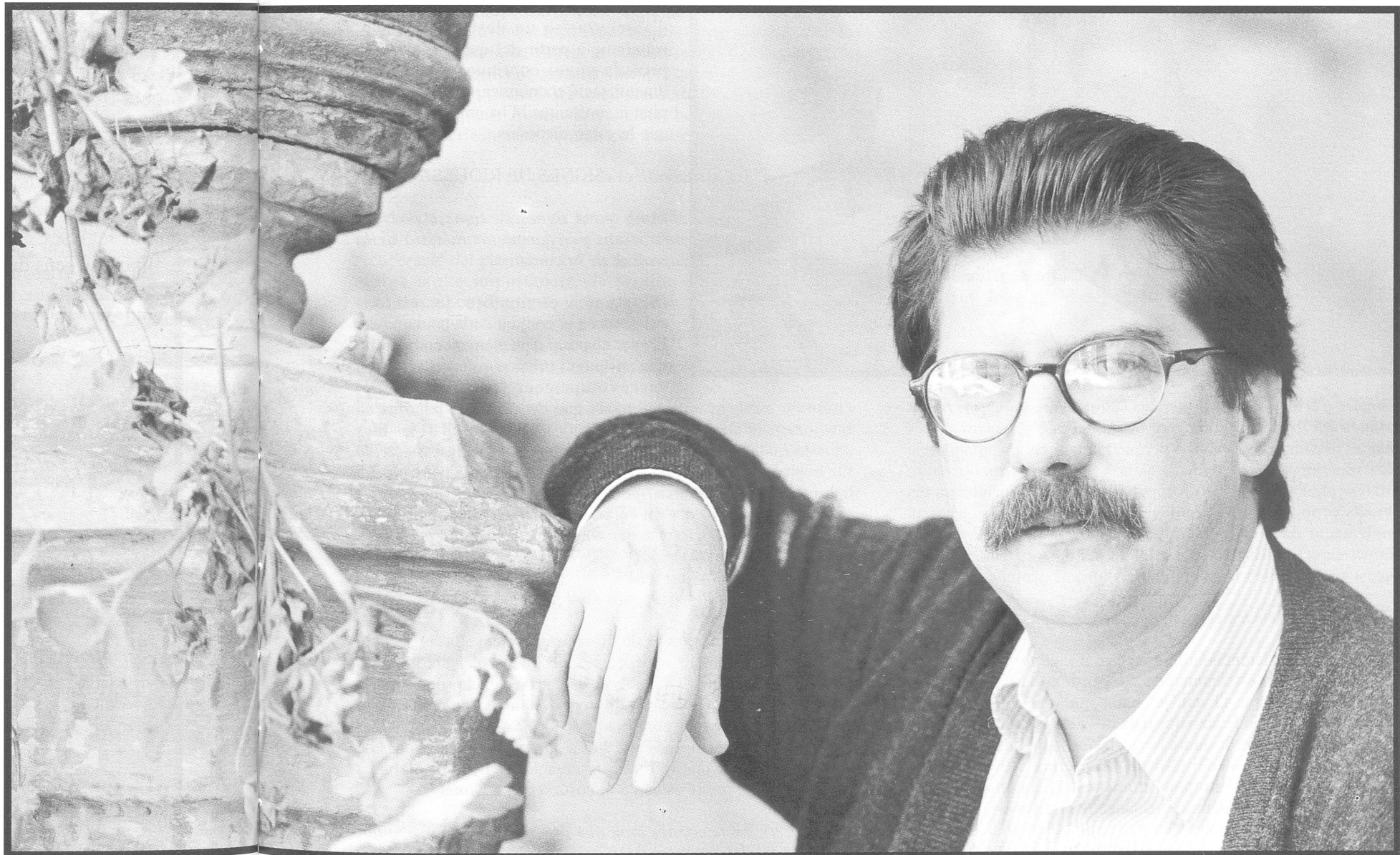
-El desenvolupament econòmic del Pla, per tant, ha estat molt més lent que el de la costa...

-Els ingressos que obtenen els ajuntaments per l'activitat turística genera infraestructures i llocs de treball i, com a conseqüència d'això, el nivell de vida augmenta de forma accelerada. El Pla no ha pogut implicar-se en aquesta dinàmica i, així com la resta de

Mallorca progressà ràpidament des dels anys 60, el desenvolupament del Pla quedà estancat, amb l'aggravant que es veia afectat pel problema de la pèrdua de població en benefici de Palma i de la costa. Així, els ajuntaments de la comarca es veien impossibilitats d'accedir als guanys derivats de l'explotació turística, a la vegada que notaren una reducció dels seus recursos econòmics per l'èxode de població. No obstant això, és just ressaltar que des de fa quatre o cinc anys hi ha hagut municipis que han recuperat població, i la gestió de la Mancomunitat hi ha contribuït.

-Hi ha desequilibris interns entre els catorze municipis que configuren la comarca?

-N'hi ha, però són mínims, i aquest és un dels aspectes que han contribuït a l'èxit de la Mancomunitat. Les diferències socioeconòmiques són mínimes perquè els pobles tenen problemes comuns, estan configurats de forma semblant i tenen una estructura de població molt homogènia. S'han de tenir en compte que el poble més gros té menys de cinc mil habitants i nou-cents els més petits. La diferència demogràfica és, per tant, molt petita. A més a més, tots ells han patit el procés de declivi del sector agro-ramader.

DINAMISME

-Quins són els pobles més dinàmics?

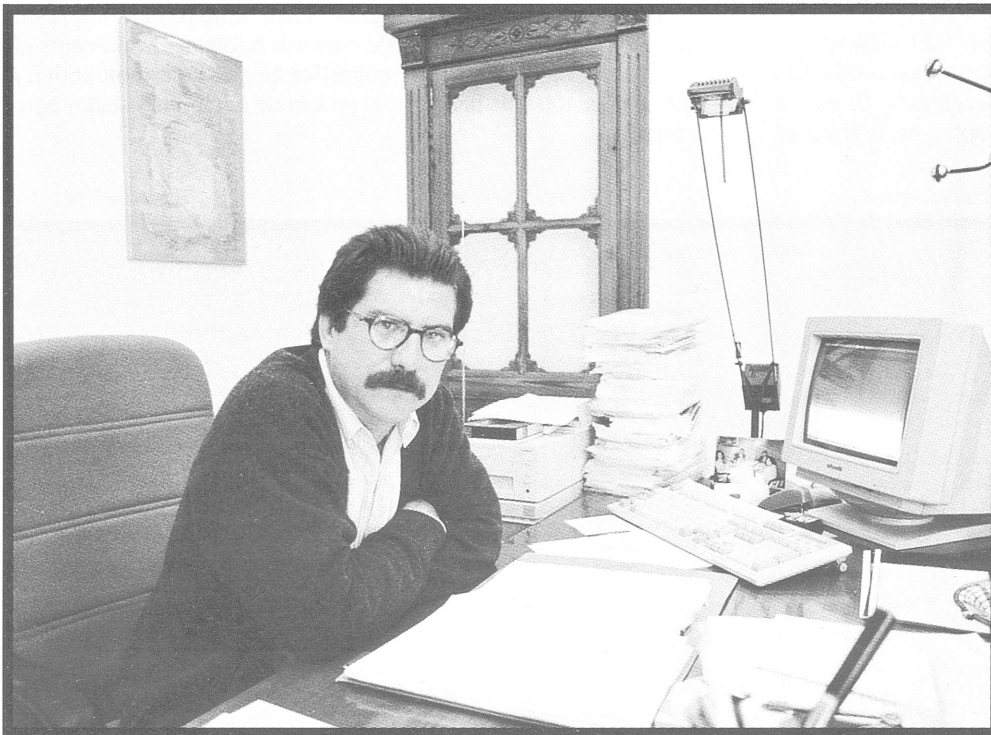
-Quan vaig arribar a Mallorca, l'any 1983, l'agricultura del Pla encara rutllava. En aquells temps, els pobles més dinàmics eren els que tenien l'agricultura com a principal força econòmica, juntament amb una certa estructura de serveis turístics. Però des de llavors l'agricultura ha sofert una intensa transformació, de manera que ara els pobles més dinàmics són aquells que disposen d'alguns serveis. Algaida, per exemple, gràcies als negocis instal·lats a la vora de la carretera ha tengut una forta embranzida econòmica, situació afavorida per fet d'esser un municipi veí de Palma.

-Les dotacions d'infraestructura han generat un augment del nivell de qualitat de vida als pobles...

de captació de recursos, que són la retribució del serveis que presten i les aportacions dels ajuntaments.

-Quins són els ingressos extraordinaris de què disposa qualsevol mancomunitat?

-Els derivats dels plans i programes d'inversió, i en aquest sentit hem aconseguit bastants de recursos després de molts anys de lluita. Aquí, el Parlament aprovà una llei de mancomunitats que preveu que tots els plans extraordinaris d'inversions tinguin una subvenció un 10 per cent superior a la dels ajuntaments. La Mancomunitat del Pla ha accedit als plans d'obres i serveis i d'instal·lacions esportives del Consell Insular i participa a tots els plans extraordinaris que es convoquen. Ara mateix estam inclosos al Pla d'acció especial, que és un pla comarcal de dotació d'infraestructures finançat per l'Estat, el Govern i el Consell Insular.

-El Pla, és encara la ventafocs de Mallorca?

-Encara ho és, sens dubte, perquè necessita injeccions econòmiques importants que li permetin construir infraestructures que facilitin la transformació de l'agricultura per tal d'assegurar-se un desenvolupament econòmic a partir del qual la iniciativa privada pugui continuar la labor de dinamització econòmica. A la Mancomunitat li consta que hi ha empresaris joves que hi estan disposats.

SIGNES DE RIQUESA

-Amb quins signes de riquesa podríem fixar-nos per completar la visió de la realitat de la comarca?

-Si prenem el nombre de telèfons existents en el conjunt de la comarca del Pla per disposar d'un element comparatiu que ens pugui orientar sobre el nivell de desenvolupament socio-econòmic,

l'informe esmentat ens assenyalava que de cada deu telèfons en funcionament que hi havia al Pla l'any 1986 a la resta de les Illes aquesta qualitat s'elevava a vint-i-dos. Durant l'any exposat, al Pla hi havia un total de 6.599 aparells telefònics, un per cada 3,5 habitants de la comarca, però aquest paràmetre queda molt empetitit si pensam que en l'època ressenyada el conjunt de les Illes tenia 431.004 telèfons, que equivalia a un aparell per a cada 1,58 habitants de l'arxipèlag.

-Des del seu punt de vista, quin és el futur del Pla?

-El futur de la comarca s'ha de lligar forçosament a la consecució d'un desenvolupament socio-econòmic intens. Per això caldria explotar-ne els recursos naturals i paisatgístics -encara que aquesta explotació hauria d'esser ben diferent de la que s'ha produït a la costa- i urbanísticament controlada, de forma que la major qualitat de vida de Mallorca tornàs a residir a l'interior. Aquest procés de desenvolupament possibilitaria la creació de llocs de treball i evitaria l'èxode de joves cap a la costa o cap a Ciutat.

-Quins trets característics creu que ornamenten la personalitat de l'habitant del Pla?

-Gràcies a la implantació de serveis i d'infraestructures, als nuclis habitats del Pla hi ha molta gent de Palma que s'ha estimat més anar a viure en aquests pobles perquè hi ha trobat una qualitat de vida superior a la que tenien a Ciutat. Per aquest motiu -entre d'altres- alguns pobles han recuperat població, especialment els ubicats prop de Palma. També hi ha pobles afavorits per la implantació d'activitats d'agroturisme i turisme rural que els permet captar un flux turístic diferent del de sol i platja, ja que aquest visitant cerca la Mallorca més típica i genuïna.

-Quines transferències econòmiques rep la Mancomunitat?

-No rep cap transferència ordinària, és a dir, de forma contínua i regular. Així com els ajuntaments reben una participació dels impostos que recapta l'Estat, les mancomunitats no la tenen, i aquesta és una reivindicació que data des de 1984, tot just acabada de constituir la coordinadora estatal de mancomunitats. Després d'integrar-nos a la Federació de Municipis i Províncies i d'entrevistar-nos amb diferents ministres d'Economia no hem arribat a assolir un sistema de finançament ordinari. Però ara, amb la constitució del nou Govern central, tornarem a insistir en aquesta reivindicació. Les mancomunitats sols tenen dues vies

-L'home del Pla és una persona profundament mallorquina i intensament enamorada del seu poble. És un home de visió molt ampla -ja que des de la comarca transcendeix les fronteres de Mallorca- molt solidari, però sovint li costa moure's de casa perquè es troba acomodats a formes de vida tradicionals, per la qual cosa li resulta molt difícil canviar, ja que quan s'enfronta a una perspectiva de canvi la percep com a un risc. Per tant, necessita ajuda per vèncer aquesta inèrcia passiva.

-Les noves fornades de joves també tenen aquesta mentalitat?

-Normalment sí, a pesar que les noves generacions han superat en bona part els temors als canvis. Un exemple en són les iniciatives empresarials de caràcter innovador creades pels joves i dedicades a l'experimentació de nous coneixements.

REDISTRIBUCIÓ DE LA RENDA

-Hi ha hagut intents d'establir mecanismes de redistribució de la renda entre els municipis costaners i els de l'interior?

-Aquest tema ha estat tractat diverses vegades amb representants dels partits polítics per tal de crear un fons de compensació interterritorial entre els municipis de les Illes, de forma que les localitats receptores de turisme poguessin ajudar les de l'interior. Els partits acolliren la idea amb interès -fins i tot hi ha alguns estudis sobre com podria estructurar-se aquest mecanisme- però fins ara no s'ha avançat més. Aquest sistema de redistribució de la renda no hauria de provocar desconfiança ni refús entre la població dels municipis costaners, sempre que els fos ben explicat, ja que del que es tracta és d'exercir una certa funció de solidaritat entre mallorquins. Aquest mecanisme, ben exposat, crec que podria ser perfectament assumit per qualsevol municipi illenc.

-Quins són els serveis que presta la Mancomunitat?

-Recollida domiciliària de fems, assistència social, promoció socio-econòmica, educació d'adults, neteja de camins rurals, recuperació del patrimoni i el de la funerària. La Mancomunitat atorga molta importància als serveis de promoció socio-econòmica, perquè a través d'ells la comarca s'ha de desenvolupar econòmicament.

-Quin nivell d'acceptació tenen aquests serveis entre els ciutadans?

-Crec que, tret del servei funerari -que ja arrancà malament-, els altres tenen una bona acceptació, a pesar que, tal com és el seu deure, el ciutadà cada vegada exigeix millors prestacions. No cal recordar la importància que té una recollida de fems correcta, i quant a l'educació d'adults basta fixar-nos que tenim una mitjana anual de més de mil matriculats. Els serveis socials, d'altra banda, han arrelat ferm. En general, el ciutadà paga a gust els serveis perquè són de qualitat.

QUALITAT DELS SERVEIS

-La qualitat dels serveis que presta la Mancomunitat és comparable a la d'altres mancomunitats de l'illa?

-No tenim possibilitat d'establir-ne comparacions perquè l'única mancomunitat que funciona a ple rendiment és la nostra. La del Raiguer, comarca veïna de la del Pla, té un funcionament un poc diferent del nostre, especialment en el servei de recollida de fems.

-Quina és la política de la Mancomunitat vers la gestió dels serveis?

-La nostra intenció és que qualsevol tipus de servei que s'engegui sigui vertaderament necessari per al ciutadà, que aquest servei no resulti deficitari -perquè si ho fos a la llarga hauria d'ésser abonat pel ciutadà- i fixar un equilibri entre el preu del servei i el seu grau de qualitat. Un aspecte fonamental per unificar els conceptes de servei i qualitat és la fórmula de gestió, ja que si aquesta és bona pot suposar reduccions de costos per a l'usuari. Precisament una de les nostres màximes aspiracions és aconseguir una gestió òptima.

-La Mancomunitat té en perspectiva implantar nous serveis?

-El que tenim pensat és fer un impuls decisiu del pla territorial per tal de preparar l'espai perquè pugui rebre les infraestructures necessàries per enlairar-se econòmicament. El pla territorial és a punt d'ésser aprovat inicialment, i preveu l'aplicació d'inversions que contribuiran de forma decisiva a la reactivació econòmica. Després arribarà el moment d'obtenir recursos financers per posar en marxa les determinacions que possibilitin la represa econòmica. De tota manera, pensam muntar una oficina tècnica, la funció de la qual serà ajudar els municipis al desplegament del pla territorial, especialment en el camp de l'ordenació urbanística a zones de sòl no urbanitzable, ja que seria una contradicció fer una labor com aquesta i després no vigilar el compliment de les prescripcions de l'ordenació urbanística.

-El futur del Pla en un termini de vint o vint-i-cinc anys, de quina manera es contempla des de la perspectiva de la Mancomunitat?

-Amb plena esperança, perquè les mancomunitats són organismes totalment necessaris. Per comprendre aquest fenomen sols n'hi ha prou de fixar-se amb l'exemple de França, el país que té més municipis d'Europa, els quals des de dècades enrera es gestionen a través de mancomunitats. A l'Estat espanyol, amb una divisió territorial de devers cinc mil municipis, i molts d'ells petits -la meitat dels quals no té més de cinc mil habitants- les mancomunitats es configuren com les entitats que poden aconseguir una millor i eficaç ordenació territorial. A l'Estat espanyol, des de 1970 el nombre de mancomunitats s'ha triplicat.

-El problema és fer entendre, doncs, perquè serveixen les mancomunitats...

-El futur de la prestació de serveis i del desenvolupament comarcal troba les seves millors fórmules a través de l'associació de municipis, que es concreta en les mancomunitats. Aquesta és la fórmula d'unió més satisfactòria perquè es tracta d'un vincle sorgit de la base i, per tant, voluntari i no imposat des de les cúpules dels poders. Les mancomunitats són interlocutors vàlids perquè faciliten el diàleg i la negociació. Evidentment, no és el mateix tractar un pla d'inversió comarcal o intercomarcal amb centenars de municipis o fer-ho amb una desena de mancomunitats.

POTENCIALITATS

-La comarca del Pla acumula potencialitats que, convenientment explotades, podrien contribuir al seu redreçament. Quines creu vostè que són aquestes potencialitats?

-A primera vista s'observa la disponibilitat d'un recurs com el paisatge, que podria ser explotat turísticament en forma de senyalització d'itineraris en zones rurals per recórrer a peu o en bicicleta; impulsar el foment de l'excursionisme per conèixer punts d'interès cultural, botànic, arqueològic, etc. També es podria potenciar el coneixement de la gastronomia autòctona, així com

MAJORICA®
Joyas y Perlas Jewellery & Pearls

Visite Factoría y exposición en Manacor
MALLORCA

la possibilitat d'allotjar visitants a cases per exposar-los la realitat d'un determinat municipi. Sobre aquest punt és convenient recordar que el pla territorial preveu reunir un conjunt de cases urbanes per esser habitades temporalment per turistes. La rehabilitació de tals habitatges podria fer-se mitjançant la concessió de crèdits subsidiats. A més de tot el que he exposat, el Pla té un considerable i valuós patrimoni arquitectònic i historico-artístic poc conegut. El Pla, en definitiva, té un conjunt de riqueses i atractius per ensenyar, encara pràcticament verjos.

-I el potencial de la comarca quant a la implantació de noves empreses, quin és?

-El Pla té, igualment, un potencial en relació a la constitució d'empreses de serveis adreçades tant al camp del turisme com a altres sectors, l'activitat de les quals hauria d'esser compatible amb la preservació del medi paisatgístic i natural. La comarca comença a tenir empresaris joves i ben preparats que ja han sabut impulsar algunes iniciatives que s'han traduït en l'aportació de riquesa i de llocs de treball. Per tant, el Pla disposa d'uns homes que es configuren com a futurs empresaris de gran importància per desenvolupar-lo econòmicament.

-És possible constituir una mancomunitat de mancomunitats?

-Sí, és possible. A l'Estat espanyol se n'ha constituït alguna per solucionar problemes concrets, per exemple, per fer una determinada contractació de serveis de forma conjunta o per aprofitar una determinada aigua de reguiu procedent de diferents conques hidràuliques. Si no vaig equivocat se n'han fet per Castella-La Manxa.

POBLES COSTANERS

-Per què no hi ha a Mallorca una mancomunitat de pobles costaners?

-La unió d'esforços a través de mancomunitats és una fórmula moderna que ha costat molt de temps aconseguir-la. Pensi que a Mallorca n'hi ha cinc o sis de constituïdes, però de fet sols en funcionen dues: la del Pla i la del Raiguer. De tota manera, ja hi ha hagut contactes entre les autoritats municipals d'Alcúdia, Pollença, Santa Margalida, Muro i Sa Pobla per formar-ne una. També cal tenir en compte que l'energia que fa unir els municipis en una mancomunitat és la impossibilitat d'oferir determinats serveis als ciutadans de forma aïllada. Això és el que passà el seu dia al Pla, que cada ajuntament no podia disposar per sí sol d'un servei de recollida de fems de bona qualitat, per exemple. Per això, entre d'altres motius, es mancomunaren, així com per la feblesa dels recursos econòmics de cada un dels catorze ajuntaments. A més a més, els municipis de la costa no solen tenir tants de problemes d'estretor econòmica com els de l'interior.

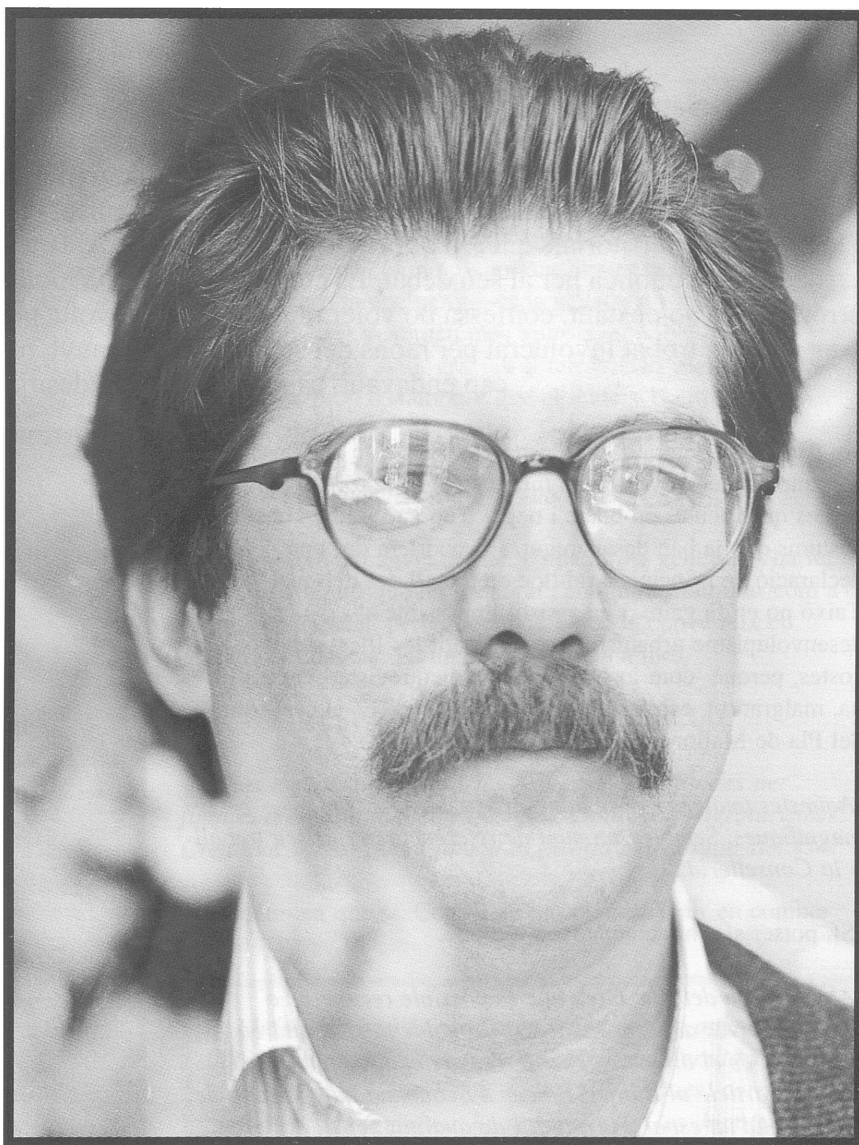
-Com ha evolucionat la forma de treballar de les mancomunitats?

-Primerament es constituïa una mancomunitat sols per resoldre un problema concret. Després es configuraren com a organismes de desenvolupament comarcal. I a partir del convenciment que la gestió de determinats serveis a territoris de diferents municipis

pot ser de major qualitat i resultar-ne més barata és quan les mancomunitats adquireixen la seva raó de ser.

-Persisteix encara l'èxode de gent del Pla cap a la costa?

-Al llarg dels darrers anys el nombre de persones que han abandonat el seu poble per desplaçar-se a treballar a municipis del litoral ha minvat molt, malgrat que encara n'hi ha. A pesar d'això, el trasllat de població cap a la costa queda compensat pel desplaçament als pobles de gent de Palma. Però aquest moviment de població és format, bàsicament, per gent que es desplaça a la costa per fer-hi la temporada turística. En aquests casos, els pobles més afectats per tal èxode són els que tenen la costa molt a prop.

-Com ha evolucionat el nombre d'habitants del Pla durant els darrers anys?

-D'acord amb l'estudi esmentat, la població total dels catorze pobles que s'integren a la Mancomunitat del Pla era de 23.236 persones l'any 1986. Però les darreres dades dels diferents padrons municipals ens demostren que la població de la comarca ha arribat al 27.400 habitants, quantitat que suposa un increment de poc més de quatre mil persones en xifres absolutes i del 16 per cent en xifres relatives.

L'oportunitat d'un parc etnogràfic

Entrevista a Lluís Alemany

per Sebastià Verd

Pertany a la darrera generació de polítics conservadors -en aquest cas l'apel·latiu és doble, perquè treballa per a un govern del Partit Popular i és defensor d'un urbanisme més racional del que s'ha fet a les Balears en els darrers trenta anys- que volen consensuar el desenvolupament econòmic de les Balears amb criteris de sostenibilitat. És el director general d'Ordenació del Territori i, com a tal, impulsor de projectes tan ambiciosos com "el pla del Pla" i les directrius territorials que, finalment, a pesar d'un retard de més de dotze anys, són ara -les hipòtesis- a l'abast de l'opinió pública per al seu debat. És conscient que hi ha molta feina per poder posar-se al dia i corregir els errors. Això no obstant, confessa no voler mirar enrera, tal volta per no qüestionar un passat polític immediat en el qual s'hi ha trobat involucrat per raons del seu càrrec. En canvi, manifesta una i altra vegada la voluntat de mirar cap endavant, cap a un futur que desitja de major equilibri.

Tot d'una que s'entra al seu despatx, a la seu de la Conselleria, allò que primer es veu és un mural fotogràfic format per petites quadrícules en blanc i negre d'un paisatge i d'uns costums que ja han desaparegut. És, podríem dir, una declaració de principis a un lloc de treball des del qual, i d'això no en fa gaire, s'ha assistit impassible al desenvolupisme urbanístic que han patit les Illes, sobretot a les costes, perquè -com insisteix el nostre entrevistat- encara hi ha, malgrat tot, espais molt ben conservats. "És el cas - diu - del Pla de Mallorca".

-Aquestes imatges que té aquí, al seu despatx, són magnífiques. Semblen un punt de referència per al seu treball a la Conselleria...

-Sí, potser sí... hi acompanyen molt bé.

-Algunes són del Pla. Creu que és possible recuperar o mantenir vives aquestes imatges. Un col·lega seu, Andreu Font, que és el director general d'Economia, va publicar el 1992 un article al Butlletí Balear d'Economia que parlava de "Pla com d'un espai d'identitat i de qualitat per a Mallorca". Ara que és a debat el "pla del Pla", creu que és aquesta la definició que millor es correspon amb el Pla de Mallorca?

-Sí. Hem tengut la sort que el model de desenvolupament de les Illes s'ha concentrat fonamentalment a la costa i ha deixat l'interior lliure d'inversions, almanco fins fa ben poc. El major enemic per a la història de destrucció paisatgística que hem patit són, evidentment, els doblers i aquests s'han mantingut fora del Pla, la qual cosa ens permet gaudir d'una Mallorca interior molt ben conservada tant des del punt de vista de paisatge agrícola com patrimonial.

L'oportunitat que de cara al futur té el Pla és justament el seu estat actual de conservació, perquè si es manté tal qual podrà tenir, almanco, una sortida turística. A les Balears tenim nou milions de visitants que van a la vorera de la mar, sobretot els mesos d'estiu, però ens trobam amb la necessitat de rompre l'estacionalitat, perquè l'estacionalitat ens suposa unes despeses que no podem assumir si no s'utilitzen les infraestructures durant tot l'any. I una manera de trencar-la és oferir als turistes d'hivern un atractiu diferent a la platja, una oferta complementària. Nosaltres pensam que el Pla de Mallorca, la serra de Tramuntana o Menorca, com a Reserva de la Biosfera, poden ser uns atractius extraordinaris per al turisme de fora de temporada que cerca, per damunt tot, un patrimoni cultural i el contacte amb la naturalesa.

CONTRA LA MASSIFICACIÓ TURÍSTICA

-Però què pot passar si de cop els nou milions de turistes envaeixen el Pla? El "pla del Pla" és només un instrument per assegurar el turisme? No correm el perill de reproduir a l'interior el model urbanístic de la costa?

-No, no es tracta de reproduir res. De cap manera. El que passa és que el Pla gaudeix d'una conservació que juga a favor d'un turisme de major qualitat, que vol conèixer allò que és autèntic, sense disfresses. El fet d'haver romàs al marge del

turisme de masses permet que el Pla disposi d'un patrimoni molt atractiu que s'ha de saber explotar amb seny. S'ha de realçar el patrimoni i s'han de donar a conèixer els valors culturals i paisatgístics dels espais rurals de Mallorca, però això no significa que s'hagi de produir una invasió turística, que de cop els nou milions de turistes es traslladin el Pla. No. Impossible. El que s'ha de fer és que el turisme entri amb comptagotes al Pla, perquè una part dels doblers turístics arribin també a aquesta zona que ara és en decadència econòmica.

-En el passat, aquesta decadència va provocar una pèrdua de població a tots els municipis que formen la Mancomunitat del Pla, però darrerament sembla haver sorgit un moviment de repoblació...

-Així és, durant els treballs de redacció de les hipòtesis de directrius territorials hem comprovat que a Mallorca on ara es registra l'índex més alt d'immigració és a l'eix que va de Palma a Inca, a pobles com Consell, Binissalem i Alaró, i també al Pla. Allà on el Col·legi d'Arquitectes ha tramitat més visats d'obra ha estat, justament, al Pla de Mallorca, segurament perquè hi ha una colònia important d'estrangers que s'hi vol instal·lar, però també perquè cada vegada són més els mallorquins que s'estimen més viure a un poble que no a Ciutat. Pensi que avui, gràcies al tele-treball Mallorca potser sigui més a prop d'Hamburg que el mateix Hamburg.

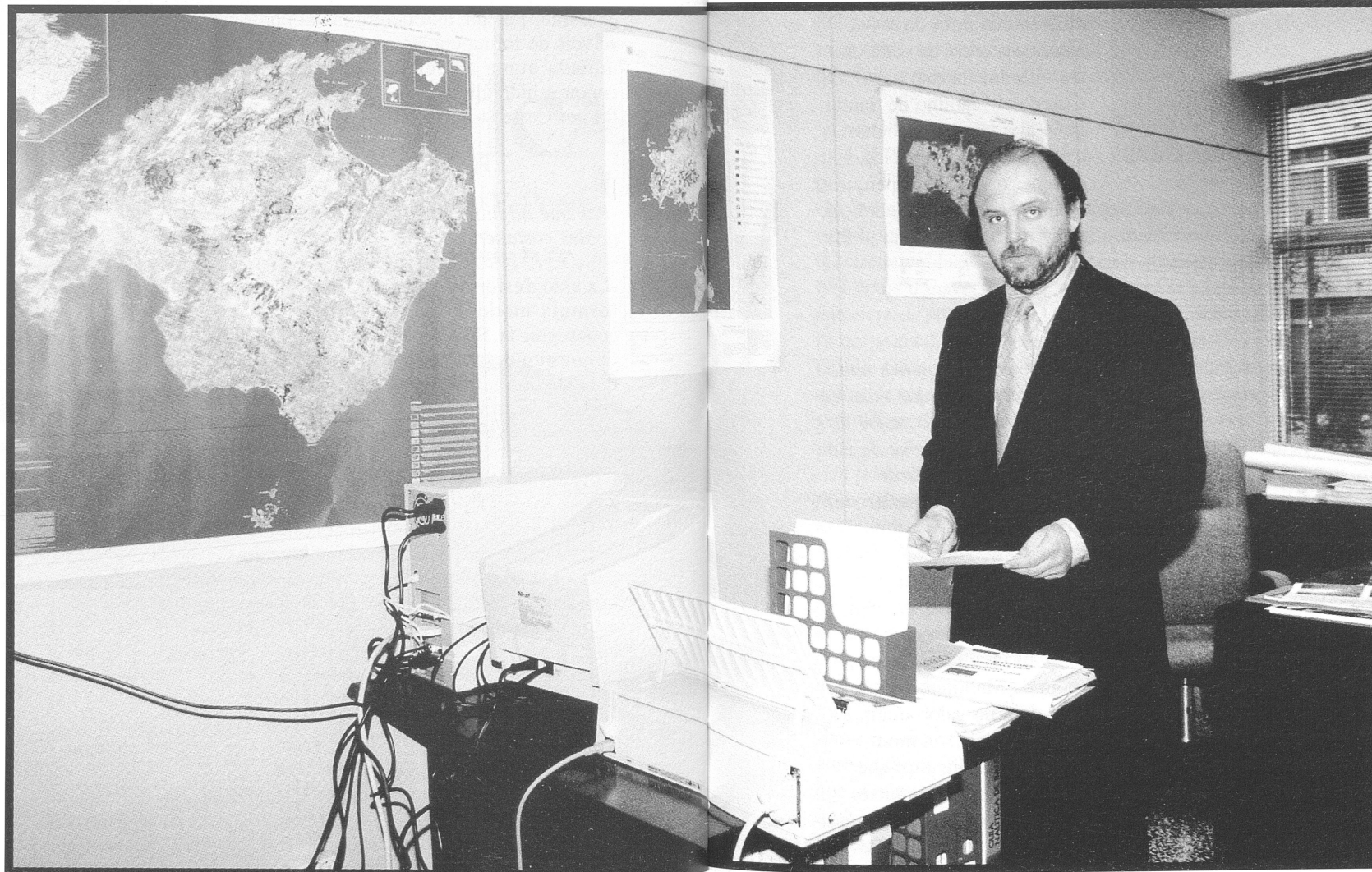
-De moment, però, la situació social del Pla és la d'una població que envelleix cada vegada més.

-Sí, però això ja canvia també. Hi ha molta gent que s'ha fet una casa al Pla o que ha restaurat l'antiga llar familiar com a segona residència, però que a poc a poc la converteix en primera residència. És un procés que va a més.

ESPAI AGRÍCOLA I RESIDENCIAL

-Moltes explotacions agràries han estat substituïdes per finques d'esplai o residencials, fins i tot alguns agroturismes. Creu que aquest ressorgiment és positiu per al futur del Pla?

-Evidentment que sí. Com li he dit, hem de tenir en compte

Lluís Alemany és arquitecte, té quaranta anys i des de 1993 és director general d'Ordenació del Territori i Medi Ambient a la Conselleria d'Obres Públiques, càrrec des del qual ha impulsat la redacció de les hipòtesis de directrius territorials de les Illes Balears i del pla territorial del Pla de Mallorca, entre molts d'altres projectes relacionats amb l'urbanisme i la política mediambiental del Govern balear.

Com a arquitecte s'ha especialitzat en restauració i rehabilitació d'edificis. Ha cursat màsters sobre rehabilitació arquitectònica i sobre arquitectura i turisme. És autor d'un pla de rehabilitació de la barriada de la Pau de Palma que va ser guardonat amb un premi de rehabilitació de la Comunitat Econòmica Europea.

que a Mallorca les distàncies sempre són curtes i que, endemés, la telemàtica ja permet fer feina a distància. El Govern vol desenvolupar la idea de convertir les Illes en un gran parc telemàtic i, d'altra banda, qualsevol indret del Pla és a deu o vint minuts de Palma en cotxe, sobretot si es duu a terme l'anella de carreteres de circumval·lació que les directrius territorials preveu que es faci a Mallorca. El que hem de fer, però, és que aquesta repoblació no sigui anàrquica o capritxosa, sinó de forma ordenada. Per exemple, al Pla hi ha pobles que tenen moltes cases buides, cases molt agradables que podrien ser aprofitades en lloc de romandre tancades tot l'any. Són pobles amb les infraestructures bàsiques ja fetes, amb carrers, botigues... etcètera. Hem de procurar que aquests pobles s'omplin, que s'aprofitin les infraestructures ja existents i, si a pesar d'això, encara hi ha qui vol anar a viure al camp, llavors hem de fer que les condicions d'adaptació o de construcció de les cases de foravila sigui totalment respectuosa amb el paisatge.

-Turisme, residència i.. prou... és així? Li confés que m'agrada sentir parlar de conservar el paisatge, el patrimoni. Pens que som molts els que podem compartir aquesta idea, però quan es parla del Pla com la Mallorca que millor preserva la seva identitat, de la "Mallorca profunda" no puc evitar pensar que hi ha quelcom de pejoratiu en aquesta definició, quelcom que identifica mallorquinitat amb retard, amb declivi social, amb el passat...

-No, de cap manera... Tot el contrari. Com ja li he dit pens que el Pla té una oportunitat històrica i que, simplement pel fet de reforçar la seva imatge, es pot situar al capdavant del seu propi desenvolupament econòmic. N'hi ha prou a examinar la documentació europea que és al nostre abast per saber cap on van els tirs. Els documents de la Unió Europea ens parlen de regions perifèriques, sobretot de regions d'alta muntanya i de les insulars, l'oportunitat de les quals és el reforçament de les seves característiques endògenes. En aquest sentit les característiques del Pla de Mallorca són úniques, no les podem trobar ni a França, ni a Itàlia ni a Finlàndia, i per tant són un atractiu. Si jo vaig a Finlàndia el que voldré fer és hostejar-me a una casa de fusta, dins un bosc, rodejat de neu i si puc amb un ren i un trineu a la porta. Quin és l'equivalent d'aquestes

característiques pròpies i úniques que formen la imatge de Mallorca?: doncs, pot ser una casa de pedra, una parra, un pa amb oli... la claror ambiental... això és el que un finlandès vol trobar a Mallorca i això és, justament, el que sobreviu al Pla.

-Però n'està segur del que diu, que un finlandès vol trobar això a Mallorca o el que ha trobat sempre: sol, arena, discoteques..?

-Sí, n'estic segur. No tots evidentment, perquè el que no podem ni volem fer és substituir l'oferta de "sol i platja", però sí complementar-la amb altres coses que afavoreixin el turisme de temporada baixa. I en aquest sentit no hi ha més que veure la quantitat d'ofertes que proliferen en els catàlegs turístics per veure que el turisme cultural i de naturalesa creix de cada dia més. Tenim "la ruta del Císter", el "camino de Santiago" i així una multiplicitat d'ofertes a tots els països, i això per què? Doncs perquè el

turista desitja conèixer cada vegada més els costums dels llocs que visita. És en aquest sentit que el turista podrà trobar al Pla tots els exponents culturals de Mallorca.

PRODUCTES D'ALT VALOR AFEGIT

-Sí, és clar, però totes aquestes rutes que vostè diu tenen una barreja d'autenticitat i de falsedat. Autenticitat perquè mostren el patrimoni o serveixen la gastronomia típica, però també de falsedat perquè només són peces de museu d'un sistema de vida que ja no es fa servir. Fins a quin punt es pot considerar autèntica una explotació agrícola pensada no per produir sinó per ser visitada?

-Bé, hem de lluitar contra aquestes contradiccions. Per exemple, jo no sé si l'agricultura tornarà a tenir mai la força que va tenir en el passat, però sí sé que gràcies al turisme tenim un mercat potencial de nou milions de visitants i que, per tant, podem aconseguir que el nom de Mallorca, o el de Menorca i el d'Eivissa i Formentera, siguin un valor afegit. És el que ja passa amb els vins de Mallorca, que ja són molt preuats i que, de fet, ja estat tots venuts abans fins i tot que surtin al mercat. Si aconseguim que es valorin els productes autòctons, si els donam aquest valor afegit, no hi ha dubte que l'agricultura, tant la del Pla com la de la resta de les Illes,

n'obtindrà beneficis. Segurament l'agricultura de Mallorca no tornarà a tenir pus mai la força del segle passat, però... Quan jo viatj fora, darrerament a Còrsega, a Sardenya... sempre me'n duc productes d'allà. Només pel fet de tastar les coses que no conec sempre hi deix un quants doblers. A les Illes tenim milions de consumidors que esperen poder trobar productes de la terra però en canvi no hi ha una xarxa de botigues suficientment estesa, encara que ja comenci a haver-hi algunes iniciatives.

-El Govern balear ja ha fet conèixer les idees bàsiques per a les directrius territorials de les Illes Balears. S'ha torbat molt, però a la fi ja s'ha encetat un debat que és del tot necessari per definir el futur de la Comunitat Autònoma. En aquest sentit, aquesta idea "etnogràfica" és la que defineix el paper del Pla?

-En el cas de Mallorca i de manera molt esquemàtica, les directrius es plantegen l'existència de diferents zones, entre les quals la costa és, per dir-ho de qualche manera entenedora, la zona ja utilitzada. Les directrius marquen, a partir d'això, una anella de circulació ràpida que fa que els principals nuclis de comunicació de l'illa, sobretot els aeroports i els ports, tinguin un ràpid accés des de qualsevol indret de la costa. La resta han de continuar essent zones tranquil·les, residencials i agrícoles, amb un component d'indústries transformadores de productes agrícoles i artesanals que formin, en definitiva, unes comarques d'alta qualitat mediambiental, amb una xarxa de carreteres locals que convidin al passeig i a la contemplació del paisatge. És a dir, les directrius veuen al Pla com un espai mixt entre agrícola i residencial i compartit amb aquest turisme que fuig del que és més propi de la temporada alta.

-Aquestes carreteres que conviden al passeig no es contradiuen amb el Pla de carreteres que ha impulsat el Govern?

-No ho crec. És més, la redacció del pla territorial del Pla respecta les directrius del Pla de carreteres. Conserva l'anella de circumval·lació de Mallorca que envolta el Pla i també els tres eixos transversals que van de ponent a llevant més l'actual carretera de Manacor, que també tendria un caràcter de carretera transversal. Hi hauria, per tant, carreteres de circulació ràpida, carreteres de velocitat mitjana i, d'altra banda, una xarxa de carreteres lentes per a les quals el respecte al paisatge serà l'objectiu primordial.

-Ha fet esment de l'actual carretera de Manacor, la qual cosa fa que doni per fet que la futura autopista, si és que s'ha de fer, es desplaçarà cap al sud i el llevant. A l'actual carretera, quan travessa Montuïri, hi trobam un eslògan molt representatiu i que a mi, particularment, em posa la pell de gallina: "abans un poble de pas, ara una passada de poble". Quin sentit s'ha de donar a aquesta via de comunicació: s'ha de continuar potenciant com a carrer major del Pla, farcit de restaurants i de botigues?

-Pens que en urbanisme és més difícil fer tornar enrera les coses que planificar-les a partir de la realitat ja existent, encara que sempre s'ha d'intentar corregir-ne els errors i millorar la qualitat de l'entorn. En aquest sentit, com li deia, hi haurà carreteres de tres tipus, unes tendran una funció de transport

pura i dura mentre que d'altres seran de passeig. I enmig hi ha una tercera casta, com la de Manacor, que ha de complir part de les dues funcions: poder anar a una certa velocitat però amb la possibilitat de fer aturades per menjar, contemplar el paisatge o comprar coses. Crec que l'actual carretera serà útil al desenvolupament del Pla si la mantenim tal qual però sense el trànsit actual.

QUALITAT I RESPECTE AL PAISATGE

-Fa uns mesos el seu conseller, d'Obres Públiques, va manifestar a un diari que s'havia de protegir el Pla contra un nou "boom" immobiliari. Supòs que vostè comparteix aquesta opinió.

-El que jo supòs és que el conseller deia que s'havia de protegir el Pla de Mallorca amb un increment de la qualitat de les construccions que s'hi poden fer. Miri, jo sempre he dit que a Mallorca, entre Deià i Sóller, per exemple, hi tendria cabuda un altre Deià sempre i quan fos un Deià autèntic, no un poblat turístic que s'assembla a Deià. Quan una construcció utilitza cobertures i parets exterior que segueixen la tipologia i empran els materials tradicionals llavors passa a formar part del paisatge. Per això les cases antigues sempre s'han integrat, mentre que no sempre ha passat el mateix amb les fetes en els darrers anys i això per un fet ben simple i evitable: perquè gràcies a les facilitats de transports s'han pogut emprar materials de fora. Quan a Pollença feim cases amb pedra de Santanyí o a l'enrevés és quan la cosa comença a cantar. Pollença té un color diferent que Santanyí, de la mateixa manera que una casa del Pla pintada de blanc canta perquè a aquesta zona sempre s'ha emprat la calç mesclada de terra porgada, la qual cosa fa que el color de les cases sigui el mateix que el de la terra. El que s'ha de fer és respectar les característiques estètiques i tipològiques de cada lloc. Si això fos així segurament tendria manco por que es pogués construir més. Protegir no sempre ha de ser impedir, encara que sí evitar la massificació.

-Això no obstant, quan es varen començar a conèixer les primeres propostes del pla territorial del Pla es va dir que serien necessaris cinquanta mil metres quadrats per poder construir a sòl rústic. Després es va rebaixar l'extensió a trenta mil. I ara s'ha publicat que els ajuntaments volen que només siguin quinze mil...

-No és així exactament. Miri, el que nosaltres hem fet és proposar la divisió del Pla en dues grans zones o tipus de sòl. Per una part aquella que per les seves característiques agrícoles, paisatgístiques o ecològiques s'ha de preservar al màxim i, per l'altre costat la resta on encara és possible una certa construcció. En qualsevol cas el que volem incentivar és l'agregació de terrenys i mai la segregació. En el Pla de Mallorca hi ha moltes petites finques de només un o dos quartons que si no tenen cap utilitat agrícola s'abandonen i deterioren el paisatge. El que intentam és afavorir la unió d'aquestes petites parcel·les i per això a algunes zones s'ha pensat que seria bo permetre construir si amb l'agregació de diferents bocins de terra reuneixen almanco dues quarterades, quinze mil metres. Això si afegeixen, perquè si el que es fa és

segregar seran necessaris cinquanta mil metres per poder edificar. Això pel que fa a les zones manco protegides perquè a les de màxima protecció s'exigiran quatre quarterades per agregacions i deu hectàrees quan es tracti de segregacions. És a dir, s'afavoreix l'agregació i es penalitza la segregació. Així de clar, em sembla.

-Aquí tenc un altre retall de diari amb un titular que se li atribueix a vostè: "recuperar un paisatge no és només un acte cultural sinó també industrial". Què va voler dir?

-Què vaig voler dir? Ara no record molt bé el context en què vaig poder dir aquesta frase, però imagin que volia dir que en matèria de protecció del paisatge ja no podem ser passius sinó que hem de passar a ser actius. No només hem de conservar paisatge, sinó que n'hem de recuperar. Per exemple, en el pla de reutilització d'aigües depurades, a la tercera fase, el que planejam són petites depuradores en el Pla de Mallorca que ens han de servir per crear zones forestals. També redactam projectes de millora de paisatge a les voreres de les carreteres, en els torrents. Volem recuperar paisatges de forma activa.

-Tot això implica inversions i, segons ens han dit sempre des del Govern el que no abunda són, justament, els doblers necessaris per a una bona gestió del territori.

-És cert, sembla que mai no hi ha prou doblers, però ens haurem d'enginyar per trobar les fonts de finançament...no sé... Bé, jo crec que prest o tard el turisme haurà de pagar. Els turistes se n'hauran de fer càrrec d'una part d'aquesta restauració. I tots nosaltres també. Hem de prendre consciència que el desenvolupament sostenible és car i que l'haurem de finançar, encara que també podem pensar que una part sigui finançat per les administracions europea o central. De la mateixa manera que la Unió Europea té línies de finançament per lluitar contra la contaminació ambiental també podem parlar de contaminació paisatgística causada pel turisme i que, per tant, pot ser objecte d'ajuda per part de Brussel·les. Per què no? Al capdavant el turisme és una indústria, una activitat econòmica, com qualsevol altra, que consumeix un recurs, un recurs territorial, que s'ha de recuperar...

COORDINAR LES POLÍTIQUES I LES INVERSIONS

-Quina inversió necessita el Pla de Mallorca per desenvolupar el pla territorial?

-El pla territorial té quantificades tota una sèrie d'accions concretes, una vintena, que requereixen una inversió que supera els dos mil milions de pessetes, però no compta amb una valoració d'aquesta recuperació paisatgística de la qual parlam. Ara bé, jo no crec que en qüestions de medi ambient haguem de parlar contínuament d'inversions perquè, en realitat, ja se'n fan. El que passa és que s'han de coordinar les accions. Amb una bona coordinació es poden fer moltes coses, com ha passat, per exemple, a Binissalem on hi havia un greu problema amb les aigües de la depuradora. L'IBASAN havia de gastar cinquanta milions de pessetes per fer unes canonades fins al torrent, l'ajuntament tenia uns terrenys amb els quals no sabia què fer i un contractista de carreteres necessitava terra.

Els tres projectes per separat costaven una milionada i, endemés, causaven nous impactes mediambientals. Nosaltres vàrem coordinar les tres parts i hem fet una zona de llacunatge que sens dubte haurà enriquit el paisatge i al mateix temps estalviat doblers a la Comunitat. IBASAN només hi ha invertit trenta milions, vint menys dels prevists inicialment. Vull dir que de vegades no són necessàries grans inversions per fer projectes mediambientals.

-Ha dit que el turisme hauria de pagar, com, amb un impost turístic?

-No sé quina serà la paraula o la fórmula, però qualche cosa s'haurà de fer. Els ajuntaments no tenen doblers suficients i hi ha moltes coses a fer. Hi ha uns costs que haurà de pagar tot el turisme, d'una manera genèrica, no sé com. Les despeses en infraestructures s'han de pagar i la conservació del paisatge, també. D'altra banda, aquí hem creat l'hàbit de no haver de pagar per res, quan a altres països es paga per tot: per visitar les runes, per entrar a un parc, per circular per un camí. No fa gaire vaig esser a Califòrnia i vaig haver de pagar un peatge per passar per una carretera normal i corrent, una carretera, això sí, amb unes vistes extraordinàries, que estava molt ben cuidada... Però no importa sortir a l'estranger, a Canàries hi ha el mirador del Río, que és un mirador com el de Formentor, on hi han posat una paret i un cobrador. Hem de canviar el xip i fer pagar per les coses. Els turistes estan disposats a pagar si els oferim qualche cosa que valgui la pena.

EL TREN, VERTEBRADOR DEL TERRITORI

-Hem de pagar, per exemple, per conservar el tren o, millor dit, per recuperar el tren per al Pla de Mallorca?

-El tema del tren és complicat, perquè si feim números només pensant en el transport de passatgers, la realitat és que no surten. Tampoc no podem fer un tren exclusivament turístic perquè si després les agències no l'utilitzen s'haurà perdut la inversió. Hem d'anar molt en compte amb les inversions públiques. Ara bé, si en el pla territorial del Pla es fa una aposta pel tren és per un fet molt concret que té a veure amb una planificació de conjunt, no només com a transport, perquè teòricament un tren afavoreix la concentració de població mentre que la carretera en facilita la dispersió i a nosaltres, com he dit, ens interessa la concentració, és a dir, aprofitar els nuclis urbans ja existents en lloc de consumir més territori. D'aquesta manera si els números els feim comptabilitzant l'estalvi d'infraestructura en nova urbanització és possible que els comptes sí surtin. Endemés, veim com als països europeus més avançats, com França o Alemanya, ja es comença a qüestionar l'ús indiscriminat del cotxe i es potencia el transport públic. Jo pens que el Pla podria sortir-ne molt beneficiat d'un transport ferroviari ràpid i freqüent.

-Aquest desig ferroviari no es contradiu amb la intenció d'allunyar les estacions de la plaça d'Espanya, a Palma?

-El que sí és clar és que un tren d'aquestes característiques té sentit si les estacions són al centre de la ciutat, com més endins millor. Ara bé, jo ja no entr si per necessitats temporals les

estacions s'han de situar provisionalment a un lloc o altre, sempre i quan sigui un trasllat temporal.

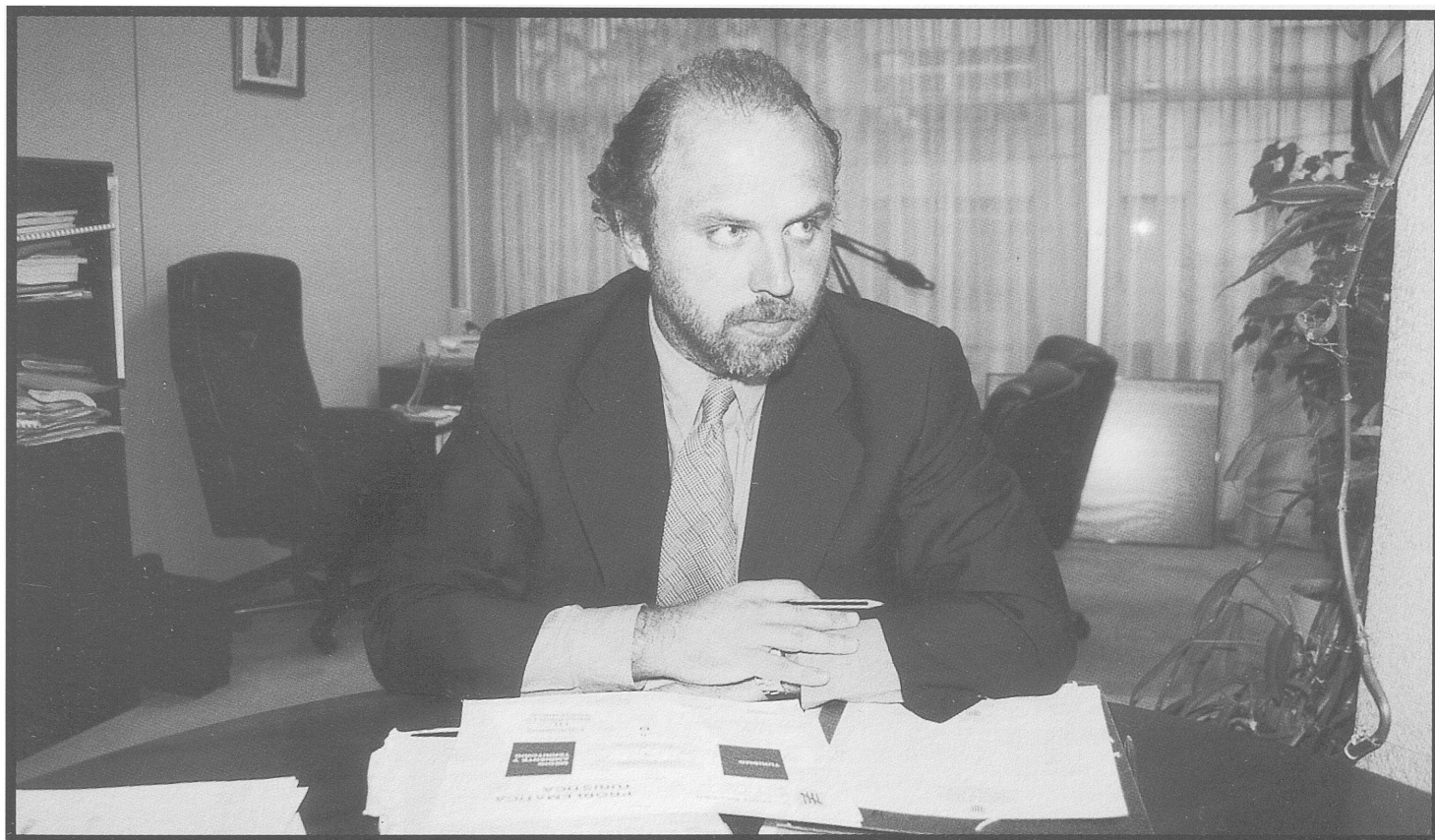
-Bé, hem parlat sobretot de qüestions paisatgístiques, de l'agricultura en relació a l'entorn i del turisme, però...quina altra possibilitat de desenvolupament hi ha al Pla? Hi té cabuda una activitat industrial?

-Jo no crec que el Pla sigui el lloc per a una indústria que no estigui relacionada amb l'activitat agrícola. Segons les hipòtesis de les directrius territorials a Mallorca aquesta activitat s'ha de desenvolupar entorn del corredor Palma-Inca. Ara bé, una indústria de transformació de productes agrícoles o d'artesanía... per què no? Com també els tallers de fusteria, de ferreria, construcció... etcètera que són necessaris per satisfer les necessitats de la pròpia vida quotidiana.

turisme a través del coneixement i de la difusió d'unes determinades característiques etnogràfiques, sinó la participació de la població, i dels agents econòmics, en la regeneració cultural i natural del territori. És a dir, establir un sistema globalitzador de conservació del patrimoni, de la formació de la població i de la recerca de noves alternatives per al desenvolupament local, un sistema vertebrador de la societat entorn dels seus valors tradicionals amb les noves necessitats de desenvolupament i d'oci que reclama la societat.

-Tot això em sembla molt engrescador, però no hem fet tard? Per què ens hem torbat més de dotze anys a redactar aquestes directrius? Potser hem perdut el temps?

-No crec que s'hagi perdut el temps. Cada època té el seu moment i la seva oportunitat. El turisme, en els seus inicis, s'implantà a les platges i a les zones humides que eren les més

MALLORCA DIVIDIDA EN PARCS ETNOGRÀFICS

-En definitiva, tornant al principi... no estam condemnant el Pla a mantenir el mateix estatus del passat. Són moltes les veus que diuen que Mallorca només pensa en el Pla per allò que és dolent, per abocar-hi les cendres de la incineradora o per coses com aquesta...

-No, no... tot el contrari. Jo pens que el Pla és davant una gran oportunitat. De fet les directrius territorials de les Illes Balears divideixen el territori en grans parcs etnogràfics que configuren cinc unitats d'acció, dues de les quals són a Mallorca, la serra de Tramuntana i el Pla, i una altra a cadascuna de les altres illes. Els parcs pretenen no només facilitar l'accés del

pobres des del punt de vista agrícola, les terres que ningú no volia abans i que, en canvi, generaren una gran riquesa. Al principi del turisme es podia pensar que la utilització de les terres de menys valor agrícola per al turisme era un sobresou per a una societat on el sector primari tenia un pes molt important. El turisme era llavors el futur. Ara, en canvi, s'ha produït una certa inversió: hem de triar entre continuar construint o conservar. És evident que ens convé triar la conservació, però per a això hem de mobilitzar tots els recursos de què disposam, hem de diversificar la nostra activitat econòmica i, sobretot, hem de convèncer i incentivar la iniciativa privada que això, el desenvolupament sostenible, és ara el nostre futur.

Les promeses del Pla

Entrevista a Antoni Pérez Villegas

per Gina Garcías

El Pla és ara un paisatge que alena la tristesa bella i dolça dels oblidats, pens, mentre Antoni Pérez Villegas em deixa veure les fotografies estampades a les pàgines que em va passant a poc a poc, on es desvetllen les mesurades promeses del seu projecte, el resultat de tants de mesos d'estudi minuciós i detallista, precís, racional i somniador, on l'equip al qual pertany ha fixat la diagnosi, els objectius i el programa d'actuacions per rescatar la comarca de la seva inèrcia desmaiada i retre-li alhora tanta vida com eterna captivitat a la bellesa del desapassionament.

Antoni Pérez Villegas passa les pàgines a poc a poc mentre a la boca es precipiten en català les paraules que el pensament li dicta en castellà. Però el fons de la seva timidesa no resideix en aquesta dificultat, perquè són les mans i tot el rostre que l'expressen. Racional i pedagògic em debana el pla estratègic del Pla mentre jo l'escolt i m'esforço per no perdre'm en la seva cara, calçada d'una figura de Modigliani.

- Fa mesos que sentim parlar del pla i el Govern encara no l'ha aprovat.

-Sí. Estam impacients per saber el que ens diran els responsables de la Conselleria d'Obres Públiques. Sembla que no volen que el pla surti a informació pública mentre no s'hagi obtingut el consens dels catorze batles que formen la Mancomunitat. Estam una mica ansiosos perquè l'equip no ha pogut ésser partícip dels debats que es duen a terme. Només ens arriben algunes coses. Sabem que volen introduir una sèrie de canvis a la normativa urbanística, sobre la grandària mínima de les parcel·les. Mai no ens haguéssim pensat que aquesta qüestió arribàs a ésser el centre de la polèmica. Amb la grandària de parcel·les fixa, nosaltres volem que el sòl

agrícola no pateixi la pressió especuladora de les segones residències. El pla territorial té moltes més propostes, que la normativa urbanística. Nosaltres haguéssim volgut que s'aprovàs inicialment i que es posàs a informació pública perquè tothom digués la seva opinió i llavors es fessin les modificacions necessàries. Però no ha estat així, emperò bé, són decisions polítiques.

-El Pla són catorze pobles eminentment agraris de l'interior de l'illa, que ocupen un 15% del territori mallorquí i estan habitats per poc més del 4% de la població insular; devers 25.000 persones. Què més el defineix?

-Per fer la diagnosi hem comptat amb la col·laboració de molts d'especialistes i amb un treball de camp exhaustiu. Hem recorregut tot el territori, a peu, en cotxe, en avions ultralleugers per fer vols a mitjana altària i poder treure fotografies bastant aclaridores, i hem comptat també amb la gent del Pla. Hem volgut saber quins temes els preocupen més, i vàrem distribuir enquestes a la gent més representativa: pagesos, comerciants, industrials, polítics, professionals... Així hem pogut treure unes conclusions sobre problemes i objectius amb les quals hem pogut redactar les prioritats del Pla. Establírem l'estratègia a seguir, el programa d'actuacions i el finançament, sobretot el necessari per poder complir el primer objectiu, que és el relleu econòmic i social de la comarca.

RETRAT INTERIOR

-Qüestió prèvia: després de tots els estudis, quina imatge se'n varen fer del Pla?

-Cap dels catorze municipis de la Mancomunitat no tenen costa. Cap no se n'ha aprofitat dels beneficis, entre cometes, del turisme, en canvi sí que n'han patit qualque perjudici. La carretera de Manacor, que és l'única línia que lliga els municipis del Pla amb la indústria turística de

Antoni Pérez Villegas va néixer a Palma l'any 1959. Estudià arquitectura a Barcelona. Durant alguns anys ha treballat a l'Oficina d'Informació Urbanística del Col·legi d'Arquitectes de les Balears. Ha coordinat a Palma la redacció del pla territorial del Pla, elaborat per encàrrec del Govern, per un equip de cinc arquitectes sota la direcció i metodologia del català Amador Ferrer, i amb la col·laboració de catedràtics d'economia, biologia, climatologia, demografia, hidrologia, geotècnica, etc... de la Universitat de les Illes Balears, dels arquitectes municipals del Pla i d'altres experts. A aquest treball ha dedicat un any de feina, durant el qual ha hagut de muntar en helicòpter, calçar-se botes de camp, caminar, estudiar, comparar i projectar, per conèixer en viu i de prop i d'enfora, totes les característiques de la comarca i donar esperances als catorze pobles de l'interior de l'illa ansiosos de deixar d'ésser la Castella mallorquina.

llevant, ha provocat que a les voreres s'aglutini una oferta complementària lligada a la producció agrària: restaurants, comerços agrícoles, artesanía, algunes indústries... El Pla és un territori d'una bellesa paisatgística increïble, que es manté precisament gràcies a la desconsideració turística. El Pla ha estat durant molts d'anys el graner de l'illa, i per tant també arrossega els problemes derivats de la crisi del sector agrari. Problemes externs, com els derivats de l'entrada al Mercat Comú, i problemes interns, com els derivats de la passivitat del transport de productes d'arreu del món, que fa que Mallorca sigui poc competitiva en el mercat. Això, acompanyat de la pressió lenta però constant d'una demanda de segones residències, ha condicionat el sòl agrícola. El nivell de vida de les Illes és alt, hi ha un índex molt elevat de vehicles i el Pla té una de les xarxes de camins més extenses que hi ha -a causa del minifundisme-. Tot junt ha fet que cada vegada més s'hagi pervertit el valor del sòl agrícola. Això, que sembla un avantatge inicial per a la revitalització del Pla, és un perill a llarg termini. Necessitam reconduir la demanda. Per això necessitam unes estratègies...

CASES BUIDES PER AL LLOGUER

-Quines?

-En el tema de les segones residències, de l'habitatge, hem proposat reconduir la demanda, incentivant el lloguer de les cases del centre de les viles, moltes de les quals estan desocupades. Així es rehabilitaria el patrimoni, es revitalitzarien els nuclis urbans i no faria falta fer créixer el sòl urbanitzable. Si a pesar d'això es volen construir habitatges a sòl urbanitzable, s'han de complir algunes condicions: una d'elles és aprofitar els establiments o ses rotes, que ja estan parcel·lades i que tenen una estructura de tanques que fa més suportable la urbanització. En aquests casos es dictaran normes de repoblació forestal, de manteniment de les parets seques, de forma que els assentaments no siguin lesius per al territori. Tenim l'avantatge que les rotes estan fetes a les zones de més poca capacitat productiva.

-Han analitzat el sòl?

Sí. Abans de fer la qualificació urbanística hem fet uns estudis molt precisos sobre el sòl. Hem analitzat la qualitat productiva de les terres, la hidrometria, també les qualitats paisatgístiques, les correspondències amb altres zones d'influència, i amb aquests resultats anàvem fent mapes, de manera que al final hem superposat tots els mapes i la qualificació urbanística del sòl ha aparegut com a la conseqüència natural de totes les interseccions.

UN PLA D'INTENCIONS

-El Pla territorial és alguna cosa més que una normativa urbanística?

-El Pla recull els criteris aprovats pel Parlament balear l'any 89. Un d'ells és el programa urbanístic, però s'hi parla també de l'aprofitament dels recursos hídrics, de la incentivació de l'economia agrària, de l'agricultura, de la indústria. Altres objectius pretenen millorar les infraestructures. S'han de millorar les dotacions d'infraestructura, el transport públic, que ara és quasi inexistent. Una de les propostes que hem fet amb més il·lusió és la recuperació del tren des d'Inca fins a Sineu i Petra, la possibilitat que es connecti amb Manacor, i cap a Sa Pobla. La millora de les estacions de Sineu, Petra i Sant Joan i l'habilitació d'aparcaments devora les estacions. Es tracta que la gent del Pla visqui millor.

-Hi ha ara bones relacions de comunicació entre els catorze pobles del Pla?

-Sí, però a títol particular. Fa falta crear una xarxa de transport públic. Ara els pobles estan relacionats per carretera amb Palma o amb Inca. Necessitam una comunicació fluida dins la comarca. És bàsic per mancomunar els equipaments, que és l'única forma de poder-los fer. Perquè no té sentit fer equipaments per a tota la comarca si després els usuaris no tenen un bon transport col·lectiu per aprofitar-los.

DIBUIX DE FUTUR

-El pla té un període d'execució de vint anys. Imaginem que es compleix. Com dibuixaria la comarca al final d'aquest termini?

-El dibuix no diferiria molt de l'existent ara. Haurien millorat les infraestructures, els equipaments, hauria millorat el paisatge. El Pla proposa el desenvolupament econòmic de la comarca sense haver de malmenar els valors que ara la fan atractiva. La comarca del Pla no ha de pagar el progrés, el tribut que ha pagat la costa, que ha perdut el valor que inicialment la feia atractiva. D'aquí a vint-i-cinc anys hi tocaria haver més bosc al Pla, perquè nosaltres proposam que així com l'agricultura es menja el bosc per expandir-se, ara es tornin a reforestar els sòls agrícoles que ja no són rendibles. El desenvolupament econòmic de tots els sectors i la millora de la qualitat de vida que nosaltres proposam per a un període de vint-i-cinc anys no tenen perquè provocar cap impacte al paisatge. En definitiva nosaltres proposam el que en termes ampuloses es diu "desenvolupament sostenible".

PAGESOS, INDUSTRIALS I HOSTATGERS

-Un nin neix avui al Pla, com viurà d'aquí vint-i-cinc anys si vol fer de pagès?

-El gran inconvenient actual de l'agricultura ha estat la perversió del valor del sòl. El nostre projecte vol acabar amb ella, si ho aconseguim, el pagès del qual parla tindrà les quarterades de cultiu a un preu assequible. També s'hi haurien de trobar serveis en cooperativa per a la producció i per a la comercialització de les collites. Veurà que els consumidors valoraran la qualitat, i els cultius extensius i intensius hauran baixat en favor de l'agricultura ecològica i de la producció de qualitat. La indústria turística consumirà els productes del camp mallorquí. Serà la via per la qual les zones costaneres contribuiran a l'equilibri de l'interior. Tot això no precisa de subvencions, que a vegades són enganyoses.

-Si continuem amb el símil, a aquest nin li convendrà preparar-se per a l'activitat industrial?

-El pla proposa mantenir el polígon industrial de Petra, perquè el Govern ja l'ha iniciat, i sobretot construir-ne un a Porreres, que té una gran activitat industrial derivada de la producció agrícola. Els polígons han d'evitar la dispersió industrial a sòl no urbanitzable. Jo crec que la clau està a no confiar excessivament en els potencials industrials externs, sinó en aquells que són latents al territori, que se'n deriven de les seves característiques pròpies. No hem de repetir la síndrome Mítshubishi, on tota una comarca que depenia d'una factoria es va enfonsar quan tancà la fàbrica. No ens podem arriscar a dependències excessives. S'ha d'aconseguir un equilibri tot potenciant les possibilitats pròpies de desenvolupament. I jo crec que el tipus d'indústria que pot prosperar al Pla és la que se'n deriva de potenciar determinades tradicions artesanals o industrials ja existents.

L'AGROTURISME

-També fan propostes de turisme rural i d'agroturisme.

-Es tracta de no desaprofitar res, però tampoc no fer grans infraestructures hoteleres. Crear una línia de xarxes de cases de lloguer, petits hotels rurals, finques en explotació agrària que es dediquin a l'agroturisme... Tot això donarà una empenta a l'economia. Però fixi's que tot això ja existeix de qualque manera. El Pla territorial no s'inventa moltes coses. El que pretén és ordenar les idees i reconduir-les segons uns objectius, establir unes normes per evitar que unes influències negatives duguin tot en orris, i establir altres mesures positives com són les infraestructures, els equipaments, els transports.

EL COMPROMÍS

-Ha d'esser difícil fer un pla tan ambiciós i haver de confiar en el compromís, en la coherència i en la coordinació de diferents institucions i a tants anys vista. Tenc entès que el programa d'actuació del Pla està quantificat en deu mil milions de pessetes, que han de proporcionar conjuntament en un termini de vint-i-cinc anys els ajuntaments, el Govern balear, l'administració central i la Unió Europea... Fa por pensar que tot pot quedar en paper banyat.

-Efectivament. Ara per exemple, amb la tardança que pateix la seva aprovació, ja hem perdut les ajudes de la Unió Europea corresponents al 96. De totes formes el pla fa una proposta perquè tot això sigui més fàcil i quedi més ben fermat, és la creació d'una gerència que coordini el seu desenvolupament. Ajudaria a emprendre totes les accions relacionades amb el pla i a facilitar informació als particulars sobre les propostes que conté. Nosaltres proposam que la comarca del Pla es converteixi en un parc cultural i agrari. És clar, la paraula "parc" té ressonàncies de recinte tancat, autàrquic... No. Nosaltres volem que sigui una institució que coordini les

iniciatives d'aquest tipus sobre el patrimoni del Pla. Per això s'ha de fer en primer lloc un inventari de les seves riqueses. Hem fet un catàleg de jaciments arqueològics, de patrimoni construït, d'obra civil. Una altra idea és fomentar els circuits de bicicletes, circuits gastronòmics, l'associacionisme... tot això s'ha de gestionar. La idea és que el parc cultural i agrari estigui format per un centre director i una sèrie de centres d'interpretació... Com oficines d'informació a cada poble.

LA CONSCIÈNCIA DEL PLA

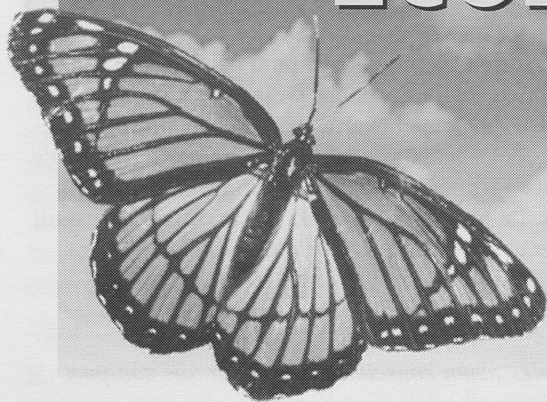
-Els catorze pobles tenen consciència suficient que són part d'una comarca i que s'han de coordinar?

-Jo crec que sí. La Mancomunitat és el resultat d'una decisió política. És el resultat de la voluntat dels seus membres. El geògraf Bartomeu Barceló ens va fer veure, també, que aquesta voluntat mancomunada correspon exactament a la delimitació que ell va fer de la comarca l'any 1968 amb criteris estrictament geogràfics. Vull dir que la voluntat que ara manifesten els habitants del Pla s'aixeca sobre una base física coincident. Hi ha uns criteris geogràfics, humans, econòmics, paisatgístics, territorials, en definitiva, que tenen a veure amb això. La consciència popular té una base. La gent s'hi sent, del Pla.

-Les relacions són fraternals?

-Bé. Lògicament també hi ha discussions, que són perfectament comprensibles. A l'hora d'establir la ubicació dels equipaments comarcals, pot haver-se produït, en algun cas, una certa rivalitat, perquè per raons d'economia de mitjans hi ha una certa tendència a establir-los al centre de la comarca, i els pobles perifèrics també els reclamen. Però el pla territorial i el seu programa d'actuació, no és un document tancat. Volem que tenguin vida pròpia, que incorpori totes les iniciatives que puguin sortir en consonància amb els objectius del pla. Moltes

COLABORAMOS CON TODOS LOS MEDIOS PARA MANTENER EN SINTONIA NATURALEZA Y ECOLOGIA

**LIMPIEZA VIARIA
LIMPIEZA DE PLAYAS,
RECOGIDA DE TRASTOS,
RECOGIDA DE BASURAS.**
Tel 69 44 90

**AGUA POTABLE
Tel. 69 36 52
ALCANTARILLADO
DEPURACION DE AGUAS
Tel. 69 01 16**

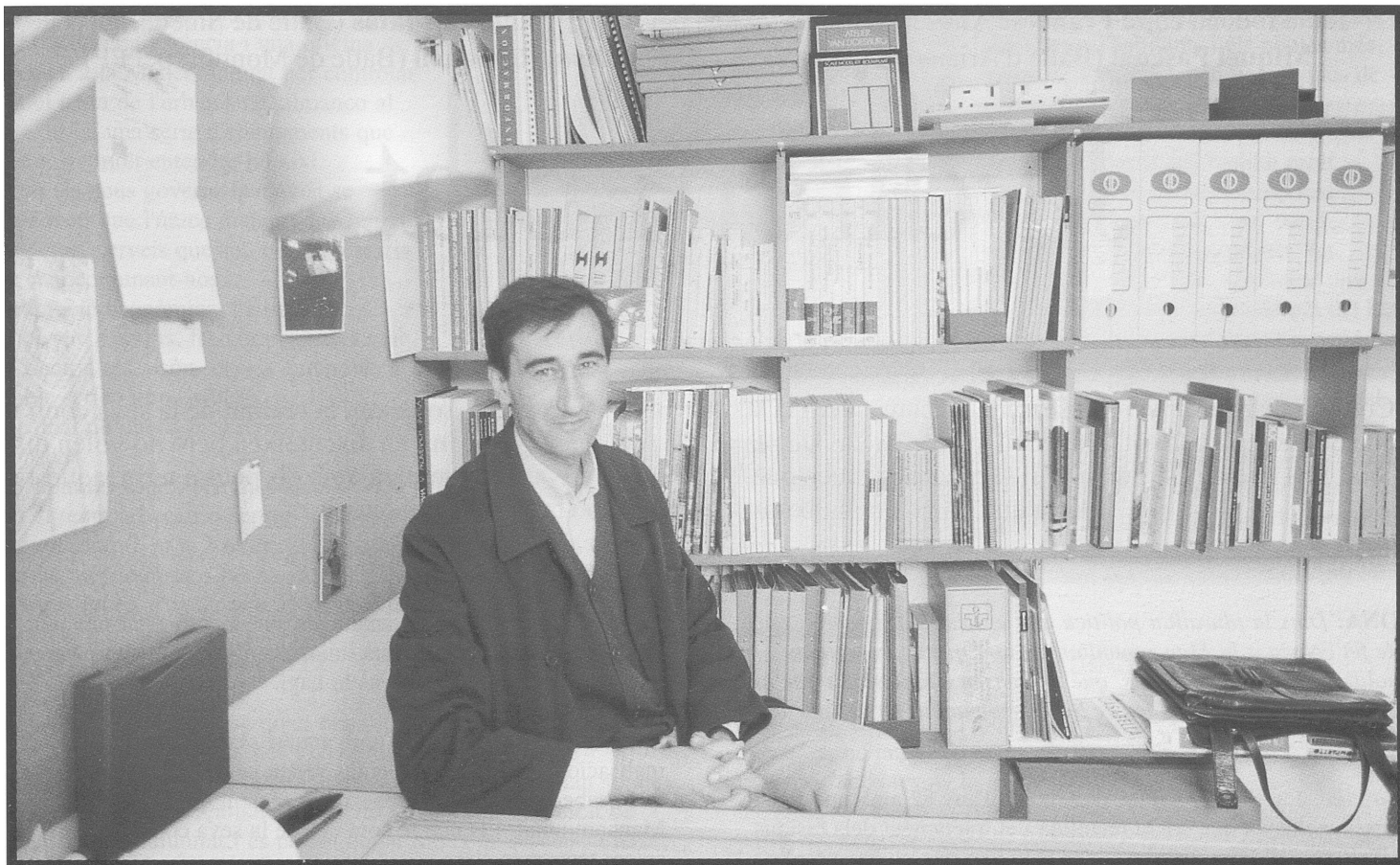
**TELEVISION POR
CABLE:**
24 CANALES de
televisión más
7 emisoras de FM.
17 CANALES VIA
SATELITE, en alemán,
inglés, francés,
holandés y español.
6 CANALES
NACIONALES.
Tel. 69 36 52

**EMERGENCIA PARA
TODOS LOS SERVICIOS**
Tel. 69 01 16

**LLAR DE MAJORS
DE CALVIÀ**
Plaça Nova s/n.
07184 Calvià
Balears
Tel. 67 03 03
Fax 67 06 71

CALVIÀ 2000
E M P R E S A M U N I C I P A L D E S E R V E I S
.....

PARA MÁS INFORMACIÓN:
C/. LISBOA, 6, EDIF. JARDIN DE LA LUZ. TEL 69 36 52.
FAX 69 35 07. 07180 SANTA PONÇA. CALVIÀ

de les accions previstes al programa d'actuació podrien no fer-se i no passaria res. I d'altres no previstes enriquiran sens dubte el projecte que hem redactat.

-Tenen confiança que s'invertiran els deu mil milions de pessetes que han previst al programa d'actuació?

-Hem rebut crítiques que els consideren insuficients. Jo estaria content si s'invertissin tots. Comptam, d'acord amb la informació que ens ha anat passant l'administració, amb uns recursos que poden venir del programa 5B de la Unió Europea, del pla Leader, del programa FEDER, en definitiva, d'una sèrie de plans econòmics en els quals el Pla s'hi pot integrar. Moltes de les idees del pla poden ser molt útils per demanar les ajudes. El problema, ja ho he dit, és que se'n vagi retardant l'aprovació. Un altre repte és que després es gestioni bé. Tot això depèn de l'administració. Però en definitiva, són unes inversions molt ajustades i que produiran efectes molt notables, sobretot si se les compara al cost del quilòmetre d'autopista.

LA INVERSIÓ PRIVADA

-Els deu mil milions inclouen la rehabilitació del tren, la millora de carreteres, els equipaments...?

-Exacte, i a més hi ha moltes inversions que estan implícitament proposades al pla, que hauran d'esser finançades pels particulars, pels agents econòmics: la rehabilitació dels habitatges, la promoció de les cases de lloguer, la instal·lació d'indústries.

-La població del Pla ha deixat de decaure. El seu projecte proposa un augment de població?

-La corba demogràfica baixava des de feia cent anys aproximadament. Des de fa cinc o sis anys aquesta corba ha

tengut una inflexió, deguda a un reflux residencial, i ara hi ha una tendència positiva molt suau. Naixements i defuncions tenen un resultat negatiu, però l'afluència residencial el contraresta. Nosaltres veiem que, només amb el patrimoni construït, el Pla pot albergar molta més gent. No feim propostes de creixement important, tot i que el Pla les accepta. Però només amb el que ja existeix o amb les previsions aprovades podria augmentar molt la població. El problema és que la població que ara torna al Pla vol viure a unes construccions noves i disseminades. Hauria de canviar la tendència de la demanda.

EXPANSIU I RESTRICTIU

-Es pot dir que han fet un projecte expansiu quant al progrés social i econòmic de la zona però restrictiu urbanísticament parlant, perquè l'oferta de construccions existents ve més que sobrada?

-Sí, es podria entendre així. A Mallorca hauríem d'interioritzar que el creixement urbanístic s'ha de fer sobre el sòl urbà o urbanitzable. Aquí encara hi ha la tendència a voler urbanitzar precisament el sòl no urbanitzable. El sòl rústic, agrícola i forestal s'hauria de dedicar a allò que dicta el seu nom. No és que vulguem ser restrictius, sinó que es respectin els conceptes.

-Quins seran els més decidits impulsors del pla territorial i quins seran els seus enemics?

-No sé quins seran, però és clar que els seus defensor més convençuts haurien de ser els habitants del Pla i per tant els seus representants polítics. Els detractors seran els que pensen que tota Mallorca ha de ser una gran residència, un continuum urbà sense més futur que la indústria turística.

Taula rodona entre **Francesc Antich** (Batle d'Algaida pel PSOE), **Andreu Matas** (Batle de Sineu, Indep.), **Miquel Pascual** (Batle d'Ariany per Unió Mallorca) i **Joan Ramonell** (Batle de Montuïri pel PP)

Ja direm blat...

Per Magdalena F. Mulet

Com els pagesos que representen, els batles del Pla són assenyats i prudents, coneixen la realitat de la seva contrada de prop, i sobretot... la tenen quantificada. De plans i de projectes en saben i en discuteixen però no volen dir blat fins que no estigui dins el sac, perquè diuen que "ja estan escalivats". Sommien amb els peus a terra, aquesta terra que no volen malbaratar, però que no saben com mantenir.

ONA: Dins la pluralitat política que vostès representen, i que de fet conviu a la Mancomunitat, en tant que representants polítics de diferents partits, què en pensen d'aquest pla que ara es debat i quin és el paper de la Mancomunitat en el futur del Pla?

Pascual: La Mancomunitat va néixer a l'any 82 amb una funció quasi exclusiva que era la recollida i el tractament dels residus sòlids però al llarg del temps ens temérem que podia complir altres papers i ésser una eina per fer arribar tots els serveis als nostres ciutadans, perquè a municipis petits molts d'aquests serveis, que ara ja donam, molt difícilment arribarien si els ajuntaments anàssim per separat. Aquesta és la seva principal funció.

Avui a part del pla del Pla, del qual se'n parla molt i és l'estrella, el vertader repte són els serveis socials.

Ona: I els resultats?

Matas: Donada la diversitat ideològica que hi ha dins la Mancomunitat crec que podem dir que són uns bons resultats. Podrien ésser millors, i en aquest tema som un poc crític. Sempre s'ha detectat que hi ha determinats representants que tenen una visió massa local, del seu poble, i que pensen que el fet d'entrar a la Mancomunitat implica cedir autonomia municipal i això fa que hi hagi representants de pobles que van a defensar la seva barraqueta contra del que creuen que són uns interessos supramunicipals i que no els afecten, però això no pot ésser perquè jo crec que quan es forma mancomunitat s'ha d'entendre, en principi, que en certs temes s'ha de cedir

autonomia a canvi dels avantatges que suposa estar tots junts. Hem de continuar en aquesta línia. Els objectius podran ésser més amplis com més consens hi hagi.

Ramonell: Jo estic d'acord amb aquest plantejament, amb matisacions, però els problemes vénen pels consistoris nous, els que acaben d'entrar i no coneixen realment què és la Mancomunitat. Els que hi som des de la seva constitució ho solem tenir més clar.

Cedir una competència a la Mancomunitat no és perdre-la, és fals, perquè també des de la Mancomunitat es pot controlar, perquè hi ha tots els batles.

El tema d'urbanisme és el més controvertit, perquè mentre aquí estam ben convençuts que l'única manera que hi hagi un

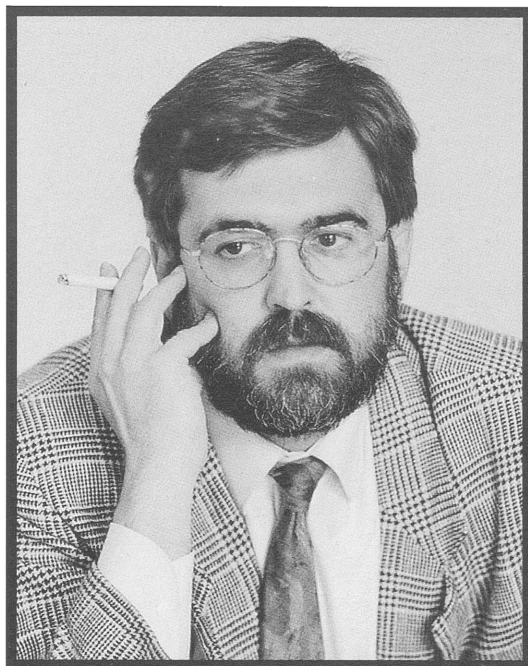
control i una disciplina urbanística és tot creant una gerència i una oficina tècnica a la Mancomunitat per controlar tot el tema de l'urbanisme, almanco al Pla, hi ha una sèrie d'ajuntaments que els costa molt entendre-ho així.

Però els nous governs ben aviat se n'adonen que l'única manera que tenim per crear serveis que són ben necessaris és mancomunant-nos.

Promoció econòmica, patrimoni, educació d'adults, fer voreres netes amb el tractor, etc... són serveis que poble a poble serien impossibles.

Al final no queda més remei que hi hagi consens.

A Montuïri estam ben disposats a cedir tot el tema urbanístic perquè hi hagi un major control, si hi ha control hi haurà també més ingressos per llicències urbanístiques, s'ha de pensar en positiu.

Francesc Antich

AMB UNA SOLA VEU

Antich: Ara precisament quan s'ha parlat del pla del Pla i en temes urbanístics és on més s'ha perdut aquesta visió de globalitat i això ens fa fluixos davant tothom, perquè han sorgit conflictes quan en realitat en general la gent s'hi duu molt bé dins la Mancomunitat i es poden donar molts de serveis. S'ha treballat molt bé. La Mancomunitat, endemés, també ha tengut una funció sindical davant els altres organismes, les altres administracions, ja que la Federació de Municipis no funciona així com hauria de fer-ho. I a nivell de Mancomunitat ens hem pogut fer forts perquè que la comarca més pobra de l'illa es presenti amb catorze batles no es pot ignorar enlloc, i perdem força quan no tenim aquesta idea global.

De vegades, s'ha de dir tot, aquesta desunió interessa als organismes de dalt perquè és millor per a ells tenir els municipis separats que no tots junts i amb una sola veu. Per analitzar i fer front al pla del Pla és primordial que treballem tots els batles de la Mancomunitat conjuntament. El pla del Pla té una funció urbanística però també estratègica, el Pla de Mallorca és el lloc on avui hi ha més persones velles de tota l'illa, on les rendes són més baixes, on volem donar iguals serveis que a la resta dels ciutadans de les Illes però amb uns recursos molt més minsos, perquè si volem atreure gent jove hem de donar els serveis.

I clar, s'ha de plantejar en aquests termes, aquest pla ha d'anar acompanyat de tota una sèrie de previsions i planificacions de doblers i d'inversions, perquè en cas contrari serà una llei d'espais naturals més, que ja està bé que n'hi hagi i que en facin, però que no dóna una solució real al repte que té plantejat el Pla.

ONA: *Al Pla hi ha una diversitat notable quant a opcions polítiques, però quant a comarca, existeix una homogeneïtat, tant des del punt de vista de la realitat geogràfica com dels problemes?*

Pascual: A diferència del Raiguer que és una comarca artificial, perquè ja em direu que té a veure Marratxí i Búger, jo entenc que aquí hi ha una homogeneïtat. Els municipis que integren la Mancomunitat del Pla tenen els mateixos

problemes, el que hi ha tan sols és una diferència d'habitants i els pobles més apropats a Palma tenen un poc més de pressió urbanística.

Antich: Partim d'una realitat molt pareguda i això és molt important perquè les necessitats, i per tant les solucions, són molt semblants. La Mancomunitat es creà per donar una sèrie de serveis i avui amb el pla del Pla hem donat un bot qualitatiu i jo veig ben normal que a la Mancomunitat se n'hagi d'haver discutit molt, és natural, perquè és molt important per a tots els ajuntaments que conformen la comarca. És normal i lògic que hi hagi hagut discussió i que se'n parli molt, encara que ja basta de paraules perquè estam pagant una pressió urbanística molt forta.

DISCUTIR UNA IDEA

Ramonell: El pla del Pla quan va començar, en temps de Forcades, no era exactament el que és ara, el pla del Pla era una manera d'activar tota la comarca amb unes inversions del Govern, de l'empresa privada i dels ajuntaments, però llavors a partir del concurs i del pla que han fet els seus guanyadors, ha estat una cosa diferent. L'equip redactor ha fet la seva idea, i ara es discuteix una idea. La gran batalla s'ha fet sobre els cinquanta mil metres i això no és el més important, això és només una petita part, el més important és saber de quina manera es faran les inversions. Si s'ha de fer un parc a Algaida, per exemple, s'ha de saber qui aportarà els doblers, perquè sobre paper tot és molt guapo, però, i els doblers?, qualcú s'ha de comprometre a fer les inversions. Jo crec que hi haurà acord entre tots els batles, però al final el que preocupa és veure com es farà la inversió i això s'haurà de discutir molt amb el Govern.

Matas: Vull dir que nosaltres estàvem més d'acord amb el pla que va fer l'equip redactor que no així com quedarà, però vaja... perquè les coses es puguin aprovar per unanimitat no queda més remei que cedir en coses.

ONA: *D'una manera sintètica, com era i com quedarà el pla, quines són aquestes diferències que apuntava?*

Matas: Realment el problema més greu que es debatia era el de rústica, amb els famosos cinquanta mil metres. A Sineu tant majoria municipal com oposició hi estàrem d'acord, la primera vegada que se'ns exposà el tema, inicialment, i continuam estant-hi d'acord, d'altres ajuntaments, pel que fos, no ho veieren així, però nosaltres tenim molt clar que com a Mancomunitat interessa que hi hagi unanimitat, malgrat tothom hagi d'afluixar un poc dels seus plantejaments. L'arquitecte municipal de Sineu juntament amb el gerent i l'arquitecte de Montuïri han quedat com a delegats per arribar a un acord de síntesi dels diferents articles que componien aquesta redacció i hem anat rebaixant per arribar a acords comuns. Però bé, això és una cosa, el que sí de veritat interessa

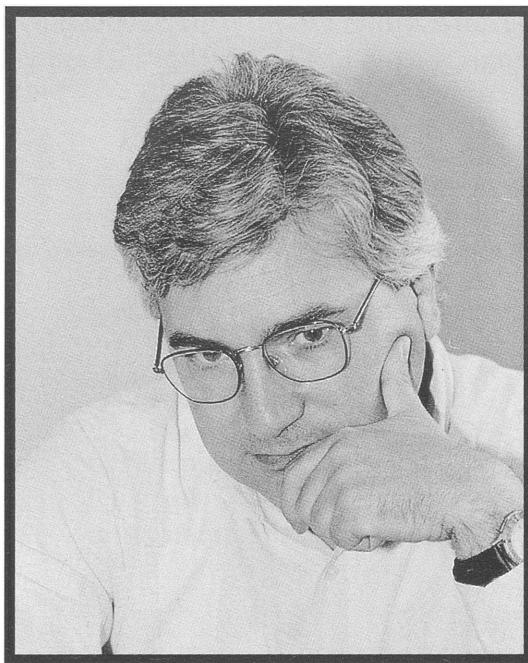
és la planificació de les inversions del famós pla.

I d'altra banda un tema que ha sorgit i jo vull matisar-ne la nostra postura és la famosa gerència, quant al tema urbanístic a Sineu tenim fins i tot un assessor en infraccions urbanístiques i som el municipi menys castigat, no és com el cas d'Algaida, o Sencelles... i quant a la gerència no és que no hi estiguem d'acord, però s'ha de discutir. Perquè, en la nostra opinió, més que una gerència urbanística el que fa falta és una gerència no només de temes urbanístics sinó d'activitats classificades, els ajuntaments hem de revisar expedients a l'empara de la nova llei i cap de nosaltres no tenim un enginyer industrial, per exemple, i tenim un problema greu perquè els batles en som responsables del que passa als locals sotmesos a la legislació d'activitats classificades, nosaltres voldríem plantejar la gerència d'una altra manera, i sobretot incloure-hi aquest aspecte.

Pascual: En principi estam d'acord amb la filosofia d'aquest pla territorial, però també ho estàvem amb la filosofia del projecte anterior que es deia "el pla de Pla", i aquell projecte inicial em sembla que l'han arraconat dins un calaix i el que es discuteix finalment és una ordenació territorial i urbanística, i el Pla té molts d'altres aspectes. La programació que hi havia al pla inicial del pla del Pla s'hi haurà d'adjuntar: ambdues filosofies haurien de confluir en un punt de trobada. Perquè pot passar que els municipis turístics, que es queixen perquè sofreixen al seu territori tota una població, etc.. i volen ajudes externes per finançar els serveis, les rebim i que a nosaltres territorialment ens limitin les construccions i els turistes que van a altres municipis que per aquest fet reben ajudes, es passegin tots pel Pla. És absurd, pensar-ho així sense que hi hagi un tipus de compensació. Hem d'anar alerta! Què vol dir, que nosaltres hem de guardar el "jardí", amb l'economia pel terra?, a canvi de què?, perquè l'única economia possible és un poc d'agricultura i ramaderia, sense cap compensació. I aquesta contrapartida venia donada en el primer pla del Pla de fa tres anys, però no ara.

DISCIPLINA URBANÍSTICA

Antich: És un dels temes clau: els nostres habitants tenen dret a uns serveis tan bons com els dels habitants de vorera de mar. S'ha plantejat diverses vegades crear uns fons intermunicipals perquè hi hagi certes ajudes per als ajuntaments amb manco recursos. Ens haurem d'avesar que si volem que uns guardin el patrimoni natural, els altres hauran d'invertir-hi. Quant als metres vull dir que tot i que és important, aquesta qüestió no és el més important en relació a disciplina urbanística. El que sí és greu de veritat, hi hagi els metres que hi hagi, és que això no es controli, perquè si tanmateix s'infringeix la llei quina importància té el nombre de metres que s'hi marquin? El que s'ha de fer és crear uns bons sistemes de control. Perquè la pressió d'habitatges legals no és res en comparació amb la que fan les construccions il·legals fetes: el

Andreu Matas

gran problema és la disciplina urbanística perquè els ajuntaments petits no podem fer front a això, i aquest no és un problema només del Pla de Mallorca, passa a tota Espanya.

Quant a la gerència jo hi estic d'acord, perquè si cream totes aquestes normes urbanístiques, haurem de tenir eines per defensar-les, una eina que en dugui el seguiment, i no només això, sinó una oficina tècnica per gestionar doblers i inversions, no només per a la disciplina urbanística.

En tot cas hi ha manca d'inversions, perquè aquí ens ho han dit amb tots els batles reunits, i clar, això du que tothom miri el seu tros, i es perd la visió de globalitat i més ens valdria per exemple als algaidins tenir qualche cosa a un poble limítrof que no cercar tenir-ho tot dins el nostre poble. Pot interessar una cosa bona a Sineu que irradï a tota la comarca. La visió de conjunt no la

perdem només els batles sinó que tal i com s'organitza el pla fa que la perdem.

ONA: *El pla del Pla presentava un paquet d'inversions, fins i tot poble a poble de l'ordre de 3.000 milions, i després es parlava també de 10.000 milions en vint anys, aquest catàleg, com està?*

Ramonell: Això és el que no tenim clar nosaltres.

Pascual: És el que ens falta lligar amb el Pla territorial d'ara, amb el qual bàsicament tots hi estam d'acord. Però clar, falten les mesures d'inversió i de revitalització de les zones. El pla inicial marcava tres zones Algaida-Montuïri-Vilafranca, com a zona comercial, després centrava un poc la zona industrial cap a Sineu, Sencelles i Porreres i com una sortida més turística o agroturística, la part de Maria de la Salut, Ariany, Costitx. Però tot això necessitava unes inversions que el pla territorial no contempla.

ONA: *Hi ha unes indicacions quant a inversions...*

Pascual: Al Pla territorial?, uns polígons, una piscina coberta, una sala de congressos, tot és bo, però s'ha de fer i mantenir.

Antich: Sí, al pla efectivament hi ha tot un seguit de coses, està bé, però això s'ha de traduir en voluntat política sobre els pressuposts del Govern... o d'altres institucions que ens facin veure que hi haurà unes actuacions per dur a terme tot això, i les notícies que tenim i que aquí ens explicà el conseller d'Obres Públiques, i ho diré amb una frase que em va quedar ben gravada: "no hi haurà més inversions perquè facem el pla aquí", clar, no es tracta d'entrar en polèmiques de partits ni d'històries perquè a nivell de Pla això ni ens interessa ni ens convé. Volem defensar com es desenvoluparà tot això.

AMB ELS PEUS A TERRA

Ramonell: I llavors ja hi ha hagut casos en els quals ens

haviem fet moltes il·lusions i han quedat en no res com per exemple el Leader o el programa 5B dels quals ja n'han passat dos anys i no hem vist res, per això ara hem d'anar molt forts en el tema d'inversions. Perquè d'altres plans ens sentim enganats. Els plans són molt guapos però fora inversions són només papers.

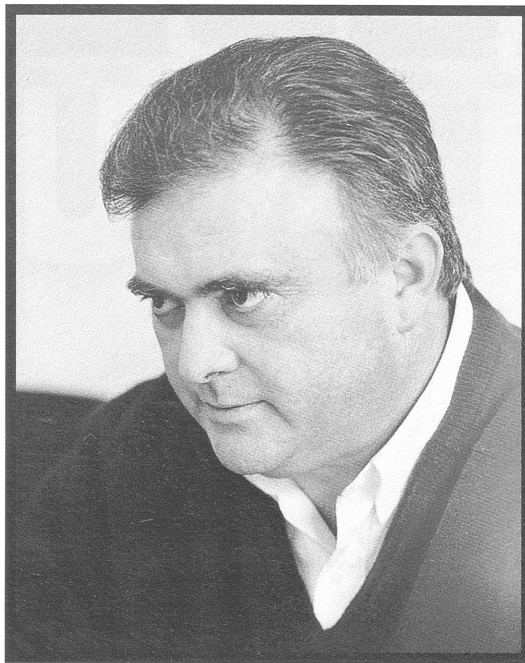
Matas: M'ha pres les paraules de la boca, perquè el nostre cas és totalment frustrant. Les explicacions que d'entrada ens donen és que no hi haurà inversions, i si el programa 5B, que havia d'esser la nostra salvació, ha quedat en no res què serà ara que d'entrada ja diuen que no hi ha doblers? El 5B costà doblers als ajuntaments perquè haguérem de fer projectes, memòries etc... que significaren despeses milionàries i el resultat és que de la Conselleria telefonen "ara asfaltam un camí, ara una plaça". Això ha creat molta decepció i no en parlem del Leader, al qual el Govern destina 26 milions de pessetes per a trenta pobles en quatre anys. No es poden crear aquestes expectatives perquè llavors és molt frustrant. La idea del pla del Pla està molt bé, però som escèptics perquè les experiències que hem tengut ens diuen que val més no esser tan optimistes.

Antich: Bé... i si parlem dels particulars, què hem de dir, del 5B enguany n'han fet propaganda perquè no hi ha hagut doblers, i ha arribat a molt poca gent, per no decebre enguany ni s'ha anunciat. I el tema dels particulars és també molt important perquè hem de reactivar l'economia de la petita empresa si volem esser pobles vius, tan important és una cosa com l'altra, perquè els ajuntaments van fent les obres públiques, si no és un any serà el següent a través d'ajudes ics, però als particulars també se'ls ha d'ajudar.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Ramonell: Al final els batles només creim en el Pla d'Obres i Serveis del CIM i en el d'instal·lacions esportives, que és com hem fet totes les obres aquests cinc o vuit darrers anys. Ara tots els pobles ja tenen aigua potable a través d'un consorci que es fa fer amb el Consell Insular, i depuradores a través d'IBASAN... De la resta, fins ara, ens han rentat la cara.

Antich: Perquè les ajudes que ara ens arriben en temes com Sanitat, per exemple,... fan ganes de riure. Els ajuntaments petits com els nostres s'han d'endeutar per fer les infraestructures sanitàries i després ja ens ho donarà la Conselleria en deu anys, i això què és?, i ho hem d'agafar com ens ho donen. Això per a Sanitat!, quan amb les nostres coses ja ens ve just tirar endavant! Fa la impressió que al final el que més ens convé és el Consell Insular, sigui qui sigui qui hi hagi, perquè els batles encara ens entenem només amb el Consell Insular, que és l'organisme més proper a un ajuntament. Per ventura per això la seva sensibilitat és major i pot donar resposta més immediata. Ara per exemple

Miquel Pasqual

qui s'està plantejant treure el Leader endavant és el Consell Insular perquè la Comunitat i l'Estat hi posen vint-i-set milions i el Consell es planteja posar-n'hi tres o quatre-cents. Convendria equilibrar tot això i sobretot equilibrar les ajudes als pobles segons els seus possibles. Si hem d'esser el "jardí" de Mallorca i jo estic d'acord que ho hem d'esser, això tindrà uns costos als quals tots haurem d'avesar-nos, i ens hauran de donar qualche ditada de mel.

ONA: "Jardí" sí, però situació idíl·lica, i reserva espiritual, espai d'identitat, així es diu al pla territorial no, podria esser aquest el seu resum?

Pascual: Si ens limiten la construcció, i ara l'única economia possible és vendre quarterades a quatre milions, i això és molt trist...

Antich: Això qui la té!

Pascual: Però bé, tothom la té. I l'únic negoci possible és saber si la vendrà a quatre o a cinc milions, quan fa dos anys valia vuit-cents mil pessetes. Si nosaltres feim l'esforç perquè això no s'ompli de cases, la qual cosa seria un desastre per al conjunt de Mallorca, és el conjunt de Mallorca que ens ha de compensar i equilibrar i el meu temor és que mentre se cerquen fórmules per compensar els territoris costaners per la pressió que sofreixen per la població extra, no se'n cerquin per al Pla. No podem fer un "jardí" si això és fam per a la nostra gent.

Ramonell: El que no podem fer és viure de dues pàgines i dos pagesos posats a l'entrada d'Algaida perquè els vegin, això no dóna per viure.

Antich: Quan parlem de mantenir el "jardí" hem de tenir en compte una sèrie de qüestions, perquè tanmateix les finques que s'abandonen no estan llaurades i el mantenir el "jardí" s'ha de conjugar amb la part d'agricultura i la fórmula, a no esser que sigui protegir i que tot sigui bosc, s'haurà de cercar també, perquè per mantenir el jardí haurà d'esser rendible, un conreu amb unes certes sortides. La part pagesa s'ha de mantenir no només amb el suport dels ajuntaments sinó d'altres organismes. Quan parlem del pla hi tenen a dir totes les conselleries, totes! No basta intervenir donant les clàssiques subvencions sinó que també s'ha de planificar i coordinar. Què pensam fer amb les cooperatives de pagesos?, amb els polígons comercials?... Està molt bé dir: un polígon a Algaida, però qui el farà, qui el finançarà, qui el mantindrà? És la part econòmica que preocupa. No basta fixar-se en si hi haurà una piscina coberta.

Ramonell: Haurem de vigilar que no sigui per als turistes.

PROGRAMA 5B

Matas: Ja hem dit tot el que podíem dir. La meua esperança, perquè de moment els únics que hi han guanyats són els que han fet el projecte, si és que l'han cobrat tot, i no sé si

PRESENT / FUTUR

Un nou horitzó s'obr damunt Mallorca.

La primera institució de l'Illa té força de

Present i Futur. Present en tots els pobles,

**Present en totes les necessitats, Present en el
desenvolupament de Mallorca.**

Futur per dur a terme un projecte de progrés.

Consell Insular de Mallorca,

una institució de Present i Futur.

**Consell Insular
de Mallorca**

arribarem a res, és que el lligaran amb els doblers del 5B que han deixat d'invertir als ajuntaments, per aquí crec que aniran els tirs. Això esper perquè la Conselleria té altres quimeres. Ara una proposta és posar en marxa novament la línia de tren Inca-Manacor, però, clar, són 1.200 milions de pessetes, i el conseller d'Ordenació no hi creu en el tren, a mi m'ho ha dit en tres ocasions, "perquè és deficitari". Esper que tot això dels polígons ens ho enfoquin via 5B

Quant a finançament del Pla, endemés del Consell Insular també vull assenyalar una altra ajuda que promocionà la Mancomunitat i que ha funcionat: és el programa d'acció especial amb el Ministeri

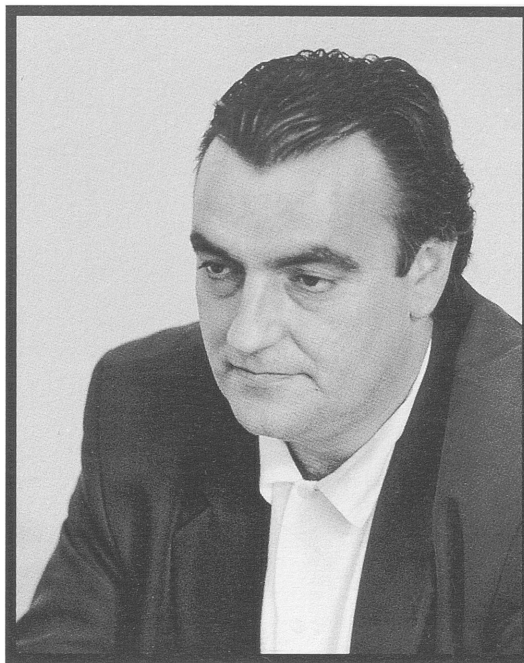
d'Administracions Públiques que el tenim de banda però que en quatre anys ens ha significat una inversió de devers cinc-cents milions de pessetes de part de l'Estat i del Consell Insular que ens han anant molt bé. La Mancomunitat ja ha sol·licitat la pròrroga, perquè acaba el 97, per a quatre anys més. Això són ajudes reals de les quals no n'hem fet tanta comèdia. I amb el pla hem menjat molta publicitat, molta premsa, però poques realitzacions, tanta premsa ens fa fins i tot mal, com ara amb el problema de les sol·licituds de llicències d'obres a rústica, el pla fins ara no sé si ha estat bo o dolent.

Pascual: Si hem aconseguit que fins i tot el Govern central ens reconegui com a "zona deprimida", i el Govern balear encara és l'hora que doni cap tipus d'ajuda a la zona deprimida, això és greu. Si comparam les rendes i si tenim en compte l'envelliment de la població, som realment una zona deprimida. Aquí deu esser l'única zona d'acció especial d'Espanya en la qual el corresponent govern autonòmic no hi ha posat doblers.

Antich: Hem de tenir en compte una cosa: que Balears és la primera regió d'Espanya i una de les primeres d'Europa, i en aquests moments al Pla acabam de posar el clavegueram..., però de tota manera el que hem de fer en lloc de queixar-nos, és no perdre l'oportunitat. El nou president de la Comunitat quan hem parlat amb ell ha mostrat interès, és cert, però ara s'ha de quantificar l'interès, i hem d'evitar enfrontaments entre nosaltres que serveixin d'excusa perquè no arribi res. Tots hem de cedir en els nostres plantejaments polítics per arribar a consensos que facin possible que els doblers arribin i no perdre l'oportunitat històrica. Ara bé, hem de cridar ben fort on faci falta i tots junts, perquè aquest és un tema ben urgent, ja és a punt d'enfornar. Hem d'obtenir compromissos de les altres administracions, els pobles del Pla ens hi jugam el futur. A la costa si s'hagués planificat als anys seixanta tot hagués anat millor... nosaltres ara hi som.

ONA: Què en pensen d'aquesta categoria de "parc etnogràfic"?

Matas: En principi no es pot parlar molt malament de les directrius territorials perquè encara són molt fresques i

Joan Ramonell

endemés tots aquests pobles seran pobles limítrofs de Sineu... i per tant no en puc parlar malament. Però... fora bromes, pel que he llegit hi estic d'acord amb la filosofia, quant a les directrius ja haurien d'estar fetes fa estona. Ara es volen posar en marxa, sembla seriós. És el camí... però ja ho veurem, quan hi hagi esmenes, etc.. i l'aprovació sigui definitiva.

ONA: I al marge del futur, quina problemàtica té actualment el Pla?

Pascual: La població envellida i per tant l'assistència social n'és el principal repte, començà com una novetat i ara ja donam ajuda a domicili de vint mil hores, i això per manca de recursos, perquè realment n'hauríem de cobrir trenta mil i tot per qüestió de doblers. El problema és el de sempre, tenim una ajuda quant a estructura del Consell, però l'ajuda de l'INSERSO des que

s'instaurà fa sis anys no només no ha augmentat sinó que ha baixat un milió de pessetes, i clar, inicialment teníem 19 milions ara en tenim 18 en lloc dels 24 que hauríem de tenir segons la puja dels costos de vida, i no podem donar el servei com cal.

PLA GERIÀTRIC

Matas: Les persones majors són un problema, i s'ha de plantejar el tema de les residències geriàtriques, a la Mancomunitat s'ha parlat però ho hem de reivindicar, el batle de Montuïri en sap d'això...

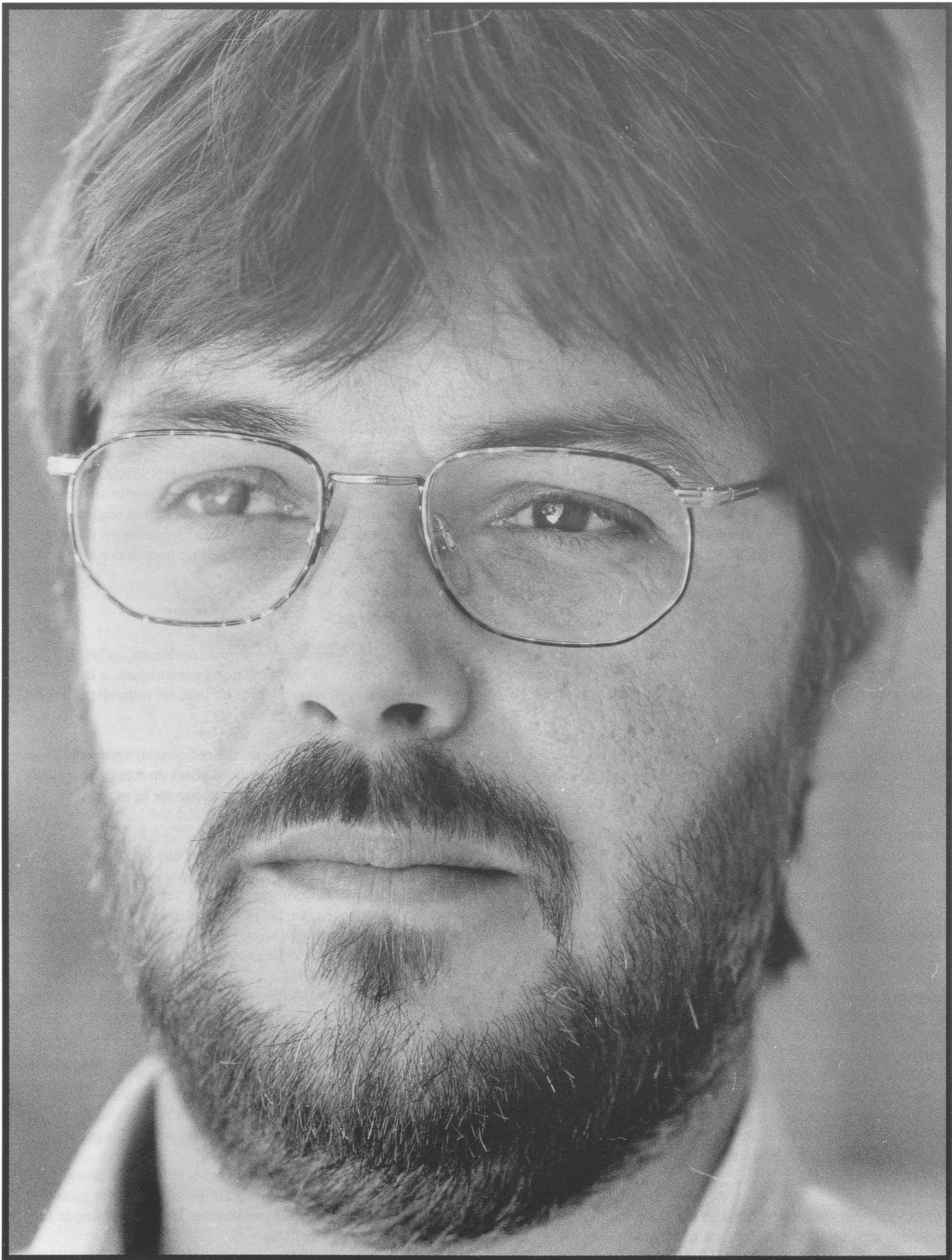
Ramonell: A Montuïri férem una residència, amb una despesa de 150 milions, però no la podem posar en marxa perquè el manteniment no és possible, absorbiria tot el pressupost municipal.

Matas: L'anterior conseller de Sanitat ens va dir que cada ajuntament havia de tirar pel seu compte i això no és possible perquè és un servei molt car, i s'ha de fer un pla geriàtric, el que no pot esser és dur les persones majors a Palma, perquè es troben totalment desplaçades, i de tot això no se'n parla al pla de Pla, perquè el seu enfocament és un altre.

Ramonell: Quan construïrem les residències no hi havia uns serveis socials com ara, i uns serveis socials ben organitzats fan que moltes de persones majors, si tenen ajuda, estiguin millor a la seva llar que no a una residència.

Antich: Això és un dels molts temes plantejats als ajuntaments petits, els ajuntaments es carregen amb tota una sèrie de competències residuals i només alguns pobles ho poden suportar.

No només és tracta de les residències perquè per estirar gent jove que pugui anar a fer feina també hi ha d'haver escoles, i altres serveis. Es tracta de revitalitzar la comarca des de tots els punts de vista i globalitzar

La destrucció accelerada del patrimoni

Entrevista a Biel Pons

per Antoni Oliver

Biel Pons és tècnic de patrimoni de la Mancomunitat del Pla de Mallorca. Considera que ha desaparegut el patrimoni arqueològic i artístic a un ritme que no és normal. Els polítics encara no estan prou conscienciats per aplicar les seves pròpies normes i hi ha una certa deixadesa en els temes de patrimoni. A Mallorca hi ha un patrimoni eclesiàstic considerable, però hi ha parròquies on s'han hagut de posar bastiments perquè cauen, com la de Sineu, i cascs antics de valor arquitectònic, com els de Muro o Petra, que no s'han protegit com era necessari. Per posar un exemple molt gràfic assenyala que un deu per cent del patrimoni arqueològic ha desaparegut totalment en els darrers trenta anys. La destrucció ha estat molt més intensa que la produïda al llarg dels segles per causes naturals. Això hauria de bastar, al seu parer, per encendre la llum vermella en qüestió de protecció del patrimoni.

-Com va sorgir la idea de crear un servei de tècnics de patrimoni a la Mancomunitat del Pla?

-La contractació a la Mancomunitat va venir a rel d'un decret de la Conselleria de Cultura mitjançant el qual es creaven les places de tècnics de patrimoni. Llavors la primera administració que es va acollir en aquests convenis de creació de places d'un servei tècnic va ésser la Mancomunitat del Pla. La idea inicial del decret era que fos una plaça, bàsicament per informar i assessorar. D'altra banda era un decret sense massa contingut de tal manera que els tècnics que s'anaven formant

mitjançant el decret no disposaven de competències, d'un marc competencial que els permetés actuar dins el seu territori. Únicament estam per assessorar i per informar l'administració competent que ara és el Consell Insular de Mallorca, en lloc de la Conselleria de Cultura. Entre aquest decret mancat de contingut i una administració sempre baixa de recursos en matèria de patrimoni, la veritat és que fa un poc mal funcionar, tens molt poc camp operatiu.

-S'hauran hagut de cercar algunes solucions per anar fent el millor possible la feina?

-Bé, a poc a poc hem fet algunes coses. Per exemple hem dut a terme una política de convenis amb altres administracions per aconseguir els recursos que necessitàvem. En primer lloc, des de l'any 1994 hem anat signant uns convenis amb el Instituto Nacional de Empleo (INEM) i les corporacions locals. Nosaltres vàrem presentar un projecte de creació d'unes brigades de restauració de patrimoni i hem estat funcionant amb aquest conveni amb l'INEM l'any 1994 i el 1995 quan va posar a la nostra disposició dues brigades de tres persones cada una. Això va ésser un punt de començament amb moltes limitacions, perquè el personal que ve de l'INEM no és personal qualificat per fer feines a patrimoni, i d'altra banda teníem mancança de recursos tècnics, per exemple no disposàvem d'un arquitecte

***Biel Pons** (Palma, 1960) es llicencià en Història per la Universitat de les Illes Balears i va ampliar estudis en l'especialitat de prehistòria i història antiga a la Universitat Central de Barcelona. La tesis de final de carrera la va fer sobre les ceràmiques del talaiòtic final a Mallorca. Ha dirigit excavacions al Palau de l'Almudaina i a la cova de Can Martorellet a Pollença.*

Ha participat en la redacció de l'inventari arqueològic de Mallorca. Entre d'altres publicacions té "Les excavacions arqueològiques a la Seu de Palma", "Inventari arqueològic de Mallorca, una eina per a la planificació", i "Excavacions arqueològiques a l'Almudaina". Actualment és tècnic de patrimoni a la Mancomunitat del Pla de Mallorca, on desenvolupa treballs d'assessorament i informació sobre projectes de conservació del patrimoni artístic.

especialitzat en temes de patrimoni que pogués dur endavant projectes sobre els que nosaltres actuàvem. La solució d'això segurament es produirà enguany. Hem arribat a un acord per signar amb Fodesma un conveni. Ens posaran a la nostra disposició personal qualificat que ha de sortir d'escoles tallers. Concretament la majoria han sortit de l'escola taller del Molí de Montuïri i això ja ens soluciona una part del problema. D'altra banda, demanarem un conveni entre INEM i corporacions locals que ens permeti la contractació d'un arquitecte i d'un arqueòleg.

PÈRDUA DE LA FUNCIO ORIGINAL

-Quines actuacions s'han dut endavant fins ara?

-Ara per ara, hem dut a terme restauracions de pous públics, restauració i embelliment de l'entorn del pou. Ens trobam amb tota una sèrie d'obres públiques que han perdut la seva funció original com són els sistemes hidràulics. En aquests casos el que feim és reordenar el seu entorn i restaurar el coll. El que també hem fet han estat obres de restauració d'empedrats de zones públiques entorn a esglésies, condicionament d'immobles que són titularitat dels ajuntaments. Bàsicament aquestes són les actuacions. A part de les brigades, comptàvem l'any 1994 i el 1995, quan depeníem de la Conselleria de Cultura, amb unes ajudes per a un pla de neteja i senyalització de zones arqueològiques que vàrem dur a terme amb les brigades. Hem netejat aquesta sèrie de jaciments i, en alguns casos els hem senyalitzat, concretament aquells que comptaven amb una situació més idònia per esser visitats.

El problema que tenim actualment és que aquestes brigades de Fodesma no se n'ocupen del tema arqueològic. No obstant això, ja feim feina perquè es pugui fer algun tipus de conveni amb alguna institució per crear una mà d'obra especialitzada en aquests temes. Després de la neteja hi ha el manteniment de les zones arqueològiques, que és el que planteja un problema greu, el manteniment diari i anual de cada talaiot i de cada construcció prehistòrica. Entre altres coses, és sabut que la vegetació d'aquestes illes és molt lesiva per al patrimoni arqueològic i, continuament, hem d'estar sobre aquest tema, perquè sinó, d'un any per a l'altre els monuments resten totalment coberts.

-Com es desenvolupa també aquesta tasca d'assessorament als ajuntaments?

-Una altra part del decret és aquesta i es tracta d'informar i assessorar les iniciatives amb els tècnics municipals. Per exemple hem hagut d'informar sobre els projectes del Pla de millorament de façanes. També hem d'informar sobre qualsevol dany que es pugui produir en el patrimoni.

-Com es pot dividir, en línies generals el patrimoni històric i artístic de Mallorca?

-L'abast que té la paraula patrimoni ja ens ve donat per la Llei de patrimoni de 1986 i comprèn tot el patrimoni moble i immoble de caràcter artístic, arqueològic i etnogràfic i documental i bibliogràfic. Abraça tots aquest aspectes.

-Quina és la major riquesa que té el Pla en aquests aspectes de patrimoni?

-Tot això s'ha de desglossar, perquè tenim, per exemple, el patrimoni immoble que té bastant magnitud i s'ha de dividir entre el públic, el privat i el de l'Església. Precisament el de l'Església és el més important i també té una gran relevància el patrimoni arqueològic que és molt important i té bastant vàlua. El que passa és que hi ha jaciments valuosos que estan en un estat d'abandonament i mai no hi ha hagut cap actuació a la

majoria de zones arqueològiques i aquest és un tema que a poc a poc s'ha d'anar redreçant. Llavors hi ha el patrimoni documental, en aquest cas ja fa anys que s'hi actua, els arxius dels pobles del Pla estan ordenats, sempre n'hi ha algun que no està en una ubicació idònia, però vaja..., s'ha fet una feina. Abans els arxius estaven en el colomer o a un soterrani, però això són coses circumstancials que a poc a poc s'han de solucionar.

-Si passam a la gestió diària, podria explicar quins problemes són els més freqüents, qui posa més dificultats a la tasca de conservació del patrimoni?

-El problema més freqüent, ja hi he fet una referència abans, és la pèrdua de funció d'una part d'aquest patrimoni. Tenim, per exemple els molins fariners, els sistemes hidràulics, que són obres d'enginyeria que han perdut la seva funció i han estat abandonades. La majoria dels molins no molen des de fa un segle, des que va començar a utilitzar-se l'electricitat. Per tant, han estat abandonats pels seus propietaris que ja no els han vist una funció, i costa de mantenir-los, per això els han abandonat. Aquí es planteja un problema greu de difícil solució. A part dels sistemes hidràulics dels pous públics hi ha els sistemes hidràulics de propietat privada en els quals fa molt mal actuar, perquè, precisament són de propietat privada, no hi ha recursos. Són sistemes que anaven connectats a un medi rural que també està desapareixent, això també crea problemes.

-I, quant al patrimoni de l'Església?

-El patrimoni eclesiàstic està en bastant mal estat. La majoria són obres que necessitarien d'una inversió multimilionària. Ara tenim un cas greu, que és la parròquia de Sineu que virtualment està totalment apuntalada amb bastiments i clar, són pressuposts que se'n van a més de cent milions de pessetes i aquest fet crea greus problemes a l'administració per poder actuar. Per exemple, l'església de Petra també té mal de pedra, el convent de Lloret també està en males condicions, presenta un estat de runa. Són obres eclesiàstiques de gran envergadura que per això creen greus problemes d'actuació.

-Com es poden aconseguir els doblers necessaris, amb quines ajudes es compta, hi ha programes europeus?

-Sí, hi ha programes europeus. El que passa és que, per exemple, al programa 5B Sineu s'hi ha acollit i ha demanat ajut per la rehabilitació del convent, però, poca cosa arriba al Pla. Endemés, el patrimoni del Pla no és tan excel·lent com per poder arribar a segons quin tipus d'ajuda de la Unió Europea.

-A Sineu es referia al convent dels Minims.

-Sí, una part és de l'ajuntament i l'altra està cedida a la Guàrdia Civil, és el quarter de la Guàrdia Civil. Hi ha tot aquest edifici que és enorme i està en mal estat. Qualsevol ajuntament té un pressupost molt baix i no es pot actuar.

-En general, quin és l'estat de conservació del patrimoni arquitectònic, les cases que tenen un cert caràcter, etc. el patrimoni arquitectònic rural, deixant de banda els monuments, com està?

-És difícil donar una visió dient, es conserva bé o malament. S'hauria de puntualitzar en cada cas.

-S'han fet estudis o un catàleg?

-S'han fet estudis. Bàsicament el problema és veure com la normativa vigent tracta aquest patrimoni. En aquest cas tenim el pla territorial del Pla que en fa referència i que el dia que s'aprovi serà l'eina bàsica d'actuació. També tenim les normes de planejament de cada ajuntament. No tots els ajuntaments

tenen normes de planejament, però els tècnics hem de procurar que els ajuntaments que en tenen hi incloguin aquests monuments. Que aquests monuments d'arquitectura, la seva fesomia, es vegi reflectida idòniament a les normes. També comptam amb tots els catàlegs de monuments, no només els Béns d'Interès Cultural (BIC) sinó tots els elements que es considera que haurien d'esser conservats i que s'haurien de tenir més en compte. Aquestes són les eines que tenim. Ara, el dia a dia demostra que això es deixa de banda i no se'n té una adequada consideració. Aquí hi intervenen les diferents sensibilitats, de l'administració, dels particulars. Ens trobam que fer una valoració en aquest sentit és molt difícil. És una problemàtica bastant complexa.

ALGUNS TEMES PRIORITARIS

-Quins temes són prioritaris ara en la protecció del patrimoni, la conscienciació, els majors recursos?

-En matèria de patrimoni immoble de caràcter historico-artístic, el que procuram, des de la meua visió de tècnic de patrimoni, és incloure dins les normes de planejament, una visió de les característiques d'aquest patrimoni i de la seva evolució. Hi ha catàlegs que estan fets i el que s'ha de fer és respectar-los. El problema més greu és el dia a dia. Tots aquests edificis que no compten amb una protecció, perquè no són monuments, però que en si són portadors d'unes característiques del patrimoni immoble, el que importa és que quan s'actua es faci en consideració respecte al patrimoni. Es poden fer obres radicals que són molt respectables. Però, la quotidianitat demostra que les obres de rehabilitació de qualsevol immoble es deixen a les actuacions de gent no experta, com podrien esser els mestres d'obres. Aquest problema ha sorgit en el Pla de millorament de façanes. Aquest pla en gran mesura per al que ha servit ha estat per canviar la fesomia dels pobles de gran part de Mallorca. On més s'ha actuat, més s'ha desvirtuat la fesomia. Per què? Perquè s'han aplicat solucions que no tenen res a veure amb unes determinades característiques, amb unes formes tradicionals. S'han aplicat les solucions que actualment s'apliquen a obres de nova planta, en els xalets de devora la costa. Hi ha un impacte claríssim. Hi ha el que s'anomena "estil mallorquí", que sembla que en conservar els quatre arcs de mig punt i quatre voltes ja el tenim, però es descuida la tècnica d'aplicació d'elements tradicionals. Les solucions que s'utilitzen desvirtuen totalment les característiques dels edificis. Això és el pitjor i amb el que s'ha d'anar més alerta, amb les petites actuacions. De vegades el que farem és que conservarem els monuments, però canviarem les característiques de l'arquitectura tradicional.

-Per què es produeix aquesta situació?, perquè no hi ha cap normativa?

-Sí, però generalment no s'aplica. Hi ha una normativa de caràcter estètic que inclou un tipus de materials, de colors i de solucions determinades. Això hi és a totes les normes de planejament que ho van incorporant. Però el que ens trobam a la realitat és que no s'aplica.

-Per què no s'aplica, perquè és molt car?

-No, al contrari, el que es fa resulta una solució molt més cara. És per una manca de coneixements i de consciència.

-Els ajuntaments no controlen aquests aspectes?

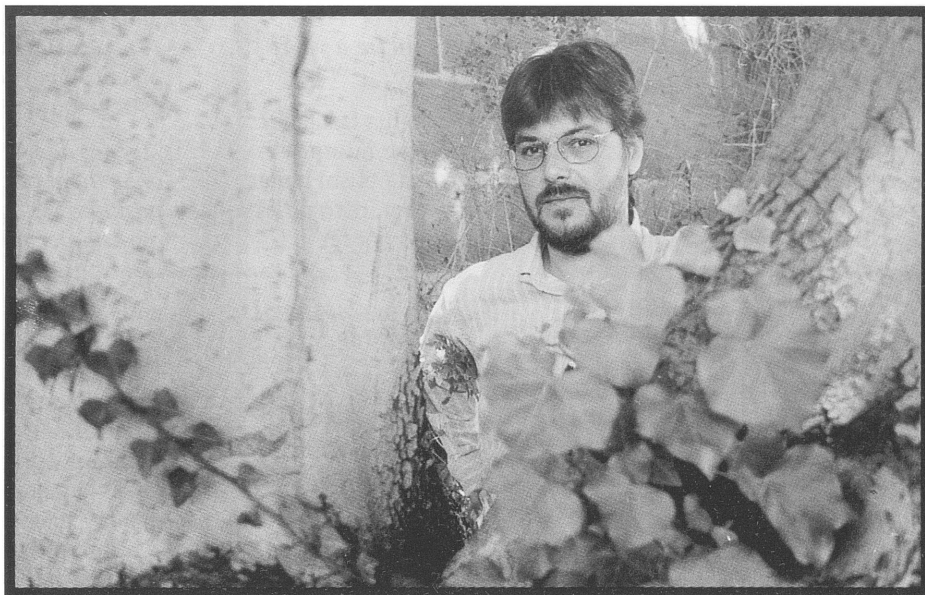
-Són coses que es consideren de detall i sense massa importància. Hi ha un fet: per exemple sempre es fa la pregunta, parlant de la situació urbanística que es va crear els anys seixanta, de si els arquitectes varen esser els responsables de la "balearització". La resposta, en aquest cas és que no només no en són els responsables, sinó que hi ha uns promotors, unes normes, etc. Hi ha un risc que passi al Pla el que ha passat a la costa. Qualcú signa els projectes que es duen a terme al medi rural. També qualcú aprova els projectes que es presenten als ajuntaments de restauració de façanes, això és un fet. I aquí hi ha una manca de sensibilitat. Hi ha persones molt conscienciades, però també hi ha una generalitat que no hi està tant.

-Es pot aplicar una disciplina?

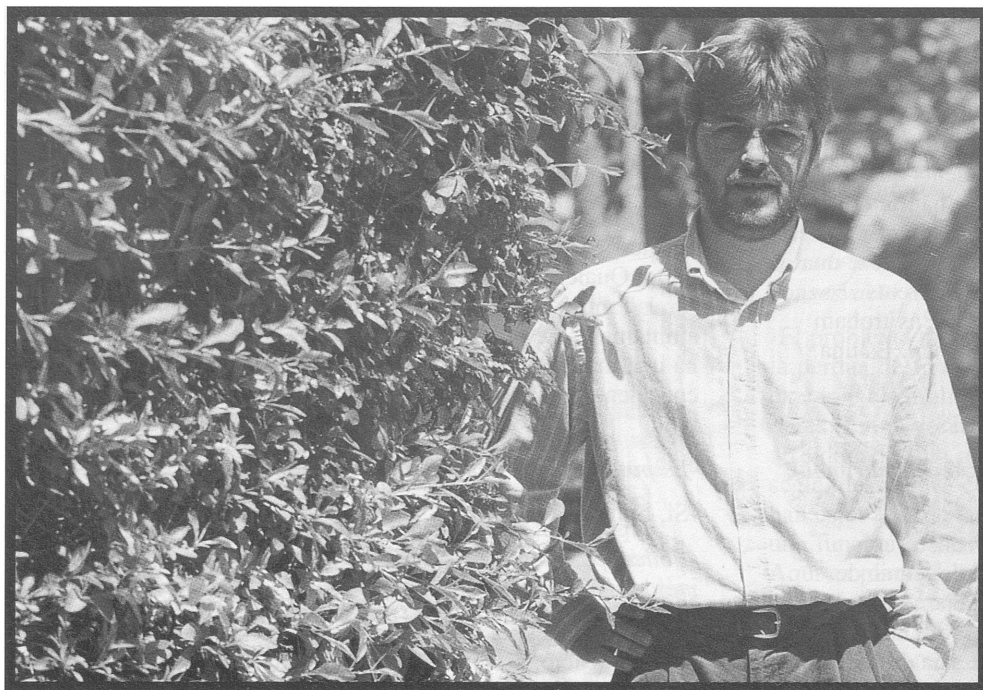
-Sí, hi ha una disciplina, el problema és que no s'aplica.

-Podem parlar d'aspectes més generals, per exemple una visió més general del tema de patrimoni.

-A nivell de gestió, que és per on em moc jo ara, el que manca és planificació, projectes globals d'actuació. El que s'ha fet fins ara ha estat posar pegats. La política de subvencions no ha tengut una repercussió global que solucionàs els problemes.

Manca, per exemple, una planificació global del tema arqueològic. El que no pot esser és que es donin als ajuntament subvencions milionàries per fer campanyes de neteja que no solucionaran res. Els ajuntaments no tenen mà d'obra per fer això, ho han d'encarregar i el projecte surt caríssim, la mà d'obra en aquests casos és caríssima. L'únic que tens és el monument net durant un període de temps molt curt. Com que no existeix aquesta planificació, tenim aquests problemes. També manquen projectes d'investigació. On s'ha d'investigar, quins són els camps d'aquestes investigacions, què està més mancat i què, per tant, hauria de tenir una preferència? En el patrimoni immoble es va dur a terme el Pla de millorament de façanes, però el que va passar va esser que es va convertir en un pla de subvencions i no hi va haver un seguiment d'aquestes actuacions. No es va mirar si era idoni, si es complia la normativa, si hi havia determinades mancances, etc. De tot això, res de res i el resultat és a la vista. El que manca és això, planificar projectes d'actuació. En definitiva és això el que s'ha de fer.

MANCA UN DECRET QUE REGULI EL TEMA ARQUEOLÒGIC

-El tema de declaració de Béns d'Interès Cultural, té a veure amb la Mancomunitat?

-El BIC és la màxima figura de protecció que atorga la Llei de protecció de patrimoni. Jo com a tècnic només puc informar i assessorar. El que passa és que qualsevol persona pot sol·licitar la declaració d'un BIC, per exemple un ajuntament, però no és necessari que sigui una administració pública, ho pot fer qualsevol ciutadà.

-Per què no s'ha aprovat la Llei de patrimoni de la Comunitat Autònoma?

-Hi ha un avantprojecte i ho hauriem de demanar als responsables. També manca un decret que reguli tot el tema arqueològic. Les comunitats autònomes reberen, a l'inici del procés autonòmic les competències en arqueologia, varen esser de les primeres que es transferiren plenament i no hi ha un decret que reguli tot aquest tema. L'únic que hi ha és un decret de com es poden aconseguir subvencions per actuar en els jaciments. Aquesta és la diferència de visió. Hi ha aquesta manca de planificació. És imprescindible que es faci una Llei de patrimoni de la Comunitat Autònoma que desenvolupi determinats aspectes de la Llei de patrimoni de l'Estat, que siguin adaptables a la realitat d'aquí. La Llei de patrimoni és molt genèrica, molt ampla, i determinats aspectes s'haurien d'anar perfilant. Endemés d'unes mancances a nivell d'administració, hi ha mancança òbvia de recursos humans. La Comunitat Autònoma de Balears no té, per posar un exemple, especialistes en Belles Arts. És absolutament impensable que un administració que té màximes competències no compti amb especialistes en Belles Arts i no compti tampoc amb un arquitecte especialista en patrimoni. Això és impensable, com tampoc no hi ha uns tallers de restauració del patrimoni moble i immoble. Com que no es disposen de recursos propis les actuacions sempre s'han de donar a fer i surten molt costoses. No hi ha planificació, encara que els tècnics poden fer veure als polítics quines mancances hi ha i quines actuacions s'haurien de fer. Manca omplir de contingut aquestes competències.

-La Conselleria no ha fet res els darrers deu o quinze anys?

- Les actuacions polítiques sempre tenen unes línies prioritàries i jo crec que el tema de patrimoni mai no ha estat prioritari. Cultura sempre ha anat lligada a Patrimoni, llavors, els polítics que han tractat aquesta matèria sempre han vist més atractiu l'apartat cultural que el de patrimoni. El patrimoni sempre ha estat a un segon terme, tal vegada perquè es tenguí l'opinió que les actuacions en patrimoni sempre són costosíssimes. En realitat, jo consider que no és així. Per exemple, al Pla, cercant els mitjans, es poden anar fent coses, no sempre han d'esser projectes estrella.

- Hi haurà ajuntaments més conscienciats i d'altres menys, depenent de la situació política?

-No té res a veure en aquest tema la filiació política. La qüestió és que, bàsicament, hi ha diferents sensibilitats

cap a aquests temes de protecció del patrimoni, com en altres temes, per exemple l'ecològic. Jo crec que també hi ha un altre tema molt important, sobretot en el Pla, que és el de l'etnologia. A aquests municipis és molt important perquè s'han dedicat pràcticament sempre a l'activitat agropecuària, encara que ara es registra una transformació.

-Tocant aquest tema, s'ha introduït un aspecte nou que pot anar lligat a la protecció del patrimoni, és l'agroturisme. És positiu o no aquest fenomen de transformació de l'activitat agrària per a la protecció del patrimoni rural?

-Bé, depèn. Fa poc hi va haver unes jornades on es va tractar amb una certa profunditat el tema de l'agroturisme i del turisme rural. Hi varen participar diversos experts en aquesta matèria. La idea del turisme rural prové de centre Europa i es va concebre perquè el pagès pogués comptar amb uns determinats recursos afegits, és a dir, amb uns recursos subsidiaris de l'activitat agropecuària. Això no volia dir que desaparegués l'activitat agrícola ni molt menys, no volia dir que es deixàs de banda l'activitat bàsica de la pagesia que era l'agricultura. A Mallorca s'ha donat un altre fenomen i la situació és molt diferent i no es manté l'activitat agrícola. Aquesta activitat no té per objectiu incrementar uns recursos econòmics del pagès, sinó exclusivament produir una sèrie d'ingressos, moltes vegades les finques estan explotades per una societat i no pels pagesos. El que no es procura és mantenir l'activitat agrícola i, en conseqüència, hi ha una pèrdua de patrimoni rural. Hi ha un altre tipus d'agroturisme i és el que es fa a un edifici de nova planta i, en aquest cas, sí que no té res a veure amb la conservació del patrimoni rural. Quant al turisme rural n'hi ha de diferents varietats. El turisme rural a Mallorca té una problemàtica molt diferent, perquè no es manté l'activitat agrícola. Això no obstant, hi ha exemples positius. Això no vol dir que tot estigui mal fet. Hi ha vegades que si no és amb actuacions d'aquest tipus és difícil salvaguardar el patrimoni rural i mantenir un tipus d'edificis singulars. Per exemple, a Sineu s'ha fet un hotel tot aprofitant un casal antic de valor historico-artístic. Aquesta rehabilitació molt difícilment s'hauria pogut fer si no hagués estat per una actuació d'aquest tipus. Hi ha altres exemples.

PÈRDUA DEL PATRIMONI HISTÒRIC

-Una vegada que un conjunt s'ha protegit, quina garantia suposa això per a la seva conservació?

-Hi ha casos en què estan protegits cases i monuments per l'antiga Llei de patrimoni. Es tracta de les declaracions de patrimoni historico-artístic o paisatgístic, etc. Però, per posar un exemple, aquesta protecció no ha servit en el cas del casc antic de Muro o de Petra. En el casc antic de Muro, una de les poques trames urbanes que es conservaven, resulta que han desaparegut una gran quantitat de cases. Dins el Pla, amb aquestes característiques només hi ha el casc urbà de Petra. També s'actua en la protecció del casc urbà d'Alcúdia.

-Hi ha hagut una pèrdua real de patrimoni arqueològic i històric i què se suposa que s'ha pogut avaluar?

-És evident la quantitat de monuments arqueològics, per exemple, que han desaparegut, és un fet. Es calcula que entorn a un deu per cent del patrimoni arqueològic inventariat ha desaparegut. També ens trobam que una bona part del patrimoni que ara es conserva ha perdut també una part, més o menys important, dels seus components. En devers trenta anys el deu per cent del patrimoni ha desaparegut totalment. Això vol dir que es destrueix a uns nivells molt més accelerats que el que suposa el ritme natural sobre els monuments al llarg dels segles.

-Quines són les causes més habituals de la destrucció del patrimoni historico-artístic?

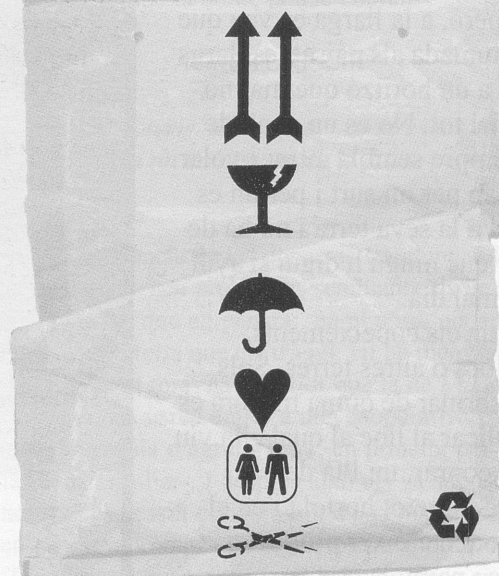
-A un temps es destruïa, per exemple, per dedicar els terrenys a feines agrícoles o per substitució de l'activitat. Ara es continua destruint, però d'una forma totalment injustificada. Avui en dia el fet que hi hagi un canvi no significa que s'hagi de destruir res, no condiciona la destrucció del monument arqueològic o d'uns elements amb valor històric. És evident que no es pot conservar tot, perquè és materialment impossible, però el que no pot esser és permetre arbitriats. A Balears hi ha devers tres mil jaciments arqueològics, però a la immensa majoria no s'ha actuat. Si un monument ha de desaparèixer s'ha d'avaluar abans aquest fet, però no es pot caure, com ja he dit, en arbitriats.

-El que, des d'un punt de vista científic, ho paga, està protegit realment?

-Es crea, parlant d'arqueologia, una línia d'actuació que està resultant molt polèmica. El fet és que hi ha zones arqueològiques que tenen béns immobles i d'altres mobles. Doncs bé, resulta que les zones que no conserven restes immobles visibles es deixen a part i no s'hi actua. Aquestes zones tenen una consideració com de segon terme. Això és molt perillós, perquè una cosa és la vàlua monumental i una altra la científica. Ens trobam que hi ha zones arqueològiques que han aportat dades científiques molt rellevants i, sense dubte, han aportat molt més que altres zones que tenien monuments visibles. Això és pot constatar. En aquesta illa hi ha un bon nombre d'investigacions que han aportat més a zones on no es veia res a simple vista que en altres on hi havia monuments visibles. El lloc més paradigmàtic, en aquest sentit, és Pollentia, l'antiga ciutat romana d'Alcúdia que, a simple vista, no era més que un sementer. Una part important dels jaciments arqueològics no conserva restes arquitectòniques, surten a partir d'unes excavacions. Davant la manera de procedir d'avui en dia passen a un segon terme uns jaciments que poden tenir molta vàlua científica.

XIV Fira del LLIBRE

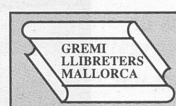
Del 31 de maig al
9 de juny de 1996
Passeig del Born
Palma de Mallorca

PATROCINA

**Consell Insular
de Mallorca**

ORGANITZA

COL·LABOREN

Una pagesa jove a una pagesia "natural"

Entrevista a Margalida Estelrich

per Joana Maria Roque

Margalida Estelrich és una pagesa jove i amb il·lusions que gairebé cada dia va de Ciutat a part forana sense marejar-se i amb el cap ple de projectes, imatges i teories. Fa cas d'alguns teòrics locals de poca volada i a vegades sembla com si tengués un embolic de tòpics en el seu cap, però, a la llarga es veu que està acostumada als paisatges llargs i amples, a un horitzó que mai no s'abasta del tot. No és un ocell de gàbia i sempre sembla mirar i volar enfora. Sap per on surt i per on es pon el sol a la seva terra i no ha de menester que ningú li digui si avui fa bon o mal dia.

I no rebutja els coneixements d'altres llocs o altres terres. Sols intenta esbrinar de quina manera es poden aplicar al lloc al qual ella viu i que vol conrar, un Pla de Mallorca, sobretot hortolà i en el qual hi poden créixer productes autòctons i naturals que tinguin gust, color, olor i "salut".

-Dona i pagesa. Parlem del paper de la dona a l'agricultura de Mallorca.

-El paper de la dona és distint segons el tipus d'agricultura que es fa. Jo som d'una família d'hortolans i a les explotacions d'aquest tipus, en general, les dones tenen un paper important. De

fet a totes les explotacions agràries la dona gestiona i administra l'economia de tota la casa. Per ventura l'home decideix quins cultius s'han de fer i on es compren els productes, però la dona decideix on es gasten els doblers i com es gasten.

-I en el dia a dia, o sigui, en l'organització quotidiana de la feina?

-Les qüestions tècniques les continua controlant l'home qui també decideix si s'ha de ser pagès o no. Ara per ara, la dona normalment sols pot decidir en funció dels seus condicionaments com a dona, mare, filla...

-Però sense la feina que ara per ara fan les dones, també podria funcionar una explotació d'hortolans?

-A les explotacions agràries les dones hi tenen un paper fonamental que no s'ha valorat mai. La seva feina no costa doblers. És una mà d'obra gratuïta afegida: duu les tasques de la casa i a més a més, treballa en el camp. Fa els treballs més

ingrats, ha d'estar pendent de tot. I, normalment, les feines més tècniques: manejar el tractor, esquitxar, etcètera, estan reservades a l'home, mentre que les dones s'encarreguen de collir, arrabassar herba....

És a dir, la feina de la dona no està valorada, no costa doblers i es fa dia a dia... A la Unió de Pagesos feim un esforç molt important per tal d'aconseguir que els homes i les dones prenguin consciència de totes aquestes coses i per revaloritzar el paper de les dones.

-Creu que és possible que a una petita explotació agrícola home i dona funcionin en conjunt, o sigui, com si fossin una petita cooperativa?, que distribueixin la feina del seu petit àmbit d'una manera comuna?

-Sí. Fins i tot a nivell de papers ho poden fer. I em referesc en concret a la titularitat de l'explotació. Però vaja, sense intentar arribar a aquest punt, crec que ara mateix les dones poden fer una sèrie de funcions a foravila que els poden permetre que la seva feina es revaloritzi.

-Per exemple?

-Podem parlar d'una sèrie de feines en el món rural: artesanía, agroturisme... que pràcticament encara no s'han començat a dur endavant, però crec que són "in mente" de moltes de persones que ens movem a foravila i aquest esperit s'ha de respectar, ja que moltes vegades es tracta que les dones continuïn fent el que fan, però a més a més cobrar. I això, per si mateix pot fer revaloritzar la feina de la dona, ja que cobren.

AGROTURISME

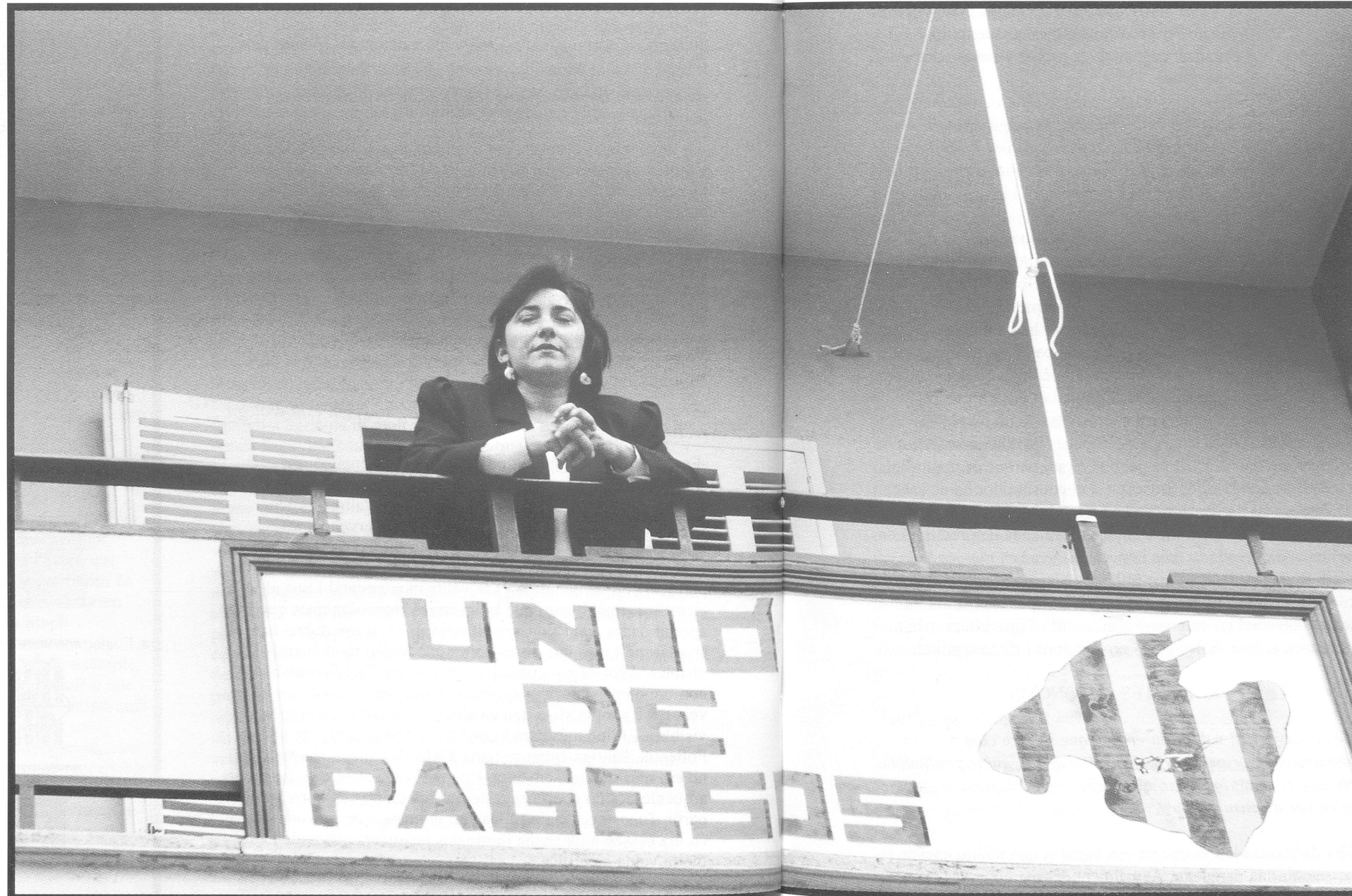
-O sigui, això d'agroturisme o turisme rural és un nou treball més o menys lligat a un nou paper de la dona, però, no hi ha més feina?

-Ho dic per l'experiència de les dones de Catalunya, del País Basc, etcètera, que tenen problemes semblants als de la dona mallorquina, encara que en general, en el nord, els problemes de la dona són més forts que els d'aquí. Hi ha menys formació i per ventura la vida a foravila és pitjor que la de Mallorca. Però sé que moltes dones varen entrar a una cooperativa o es varen dedicar a fer artesanía o agroturisme -en principi per complementar la renda familiar-. I després això els va suposar que dins la família les vessin o valorassin d'una manera diferent, ja que varen passar a produir uns ingressos i a aportar doblers a la família. D'aquesta manera la seva figura no queda anul·lada, ja que són les portadores de doblers. No fan feina debades.

-Però no hi ha també el perill que dins aquest món

Margalida Estelrich va néixer a 1958 a Vilafranca. Va fer el batxillerat a Manacor i va estudiar Arts Aplicades a Palma.

Després es va integrar a la Unió de Pagesos, en la qual ja hi treballava el seu pare. Ara en du la gestió i en certa manera l'organització.

d'agroturisme o turisme rural la dona faci les feines diguem-ne menys importants i l'home les principals?

-No crec que hi hagi cap perill que els pagesos es posin a fer de mestres de cuina. Tenc més la imatge que l'home es pugui dedicar al seu tractor i la dona quedi amb els seus hostes. Fa poc vaig fer un viatge a França amb un grup d'amics i l'home feia les feines del camp sense preocupar-se ni poc ni molt de com s'organitzava la dona amb els seus hostes. A aquella casa hi havia una separació total entre el que era la feina d'un i l'altre. Cadascú anava a la seva. Ella lògicament havia de treballar més que abans, però, a la vegada tenia els seus propis ingressos.

-I això creu que és aplicable a Mallorca?

-És aplicable a determinats cultius. Segons a quina agricultura durant uns mesos o a una part de la família, que es pot dedicar a agroturisme. I crec que també pot ser una bona sortida per a les famílies que tenen fills en edat d'estudiar.

PAISATGES I PAGESOS

-Però el que també s'ha dit és que el perill de tot això podria ser que Mallorca es convertís en una espècie de jardí i que no es pensàs tant en la rendibilitat dels cultius com en la seva "vistositat" perquè quedassin bé a la fotografia. Com ho veu?

-Crec que són coses distintes. Per una part tothom responsabilitza els pagesos del paisatge i es diu que no han de desaparèixer, que han de tenir el camp "guapo" ja que els turistes ho volen així. Jo crec que el paisatge, el medi ambient, la natura, s'han de mantenir, però no per als turistes, sinó per a la societat mallorquina. No ens podem permetre perdre això amb tota la càrrega que hi ha al darrere o, millor dit, el que comporta l'agricultura d'història, patrimoni cultural... independentment que agradi o no als turistes que, la veritat és que a mi em preocupa poc. La veritat, per a mi no és molt important si els turistes que arriben a l'aeroport troben flor d'ametller o no.

Crec que és important per al poble mallorquí mantenir una agricultura viva i un teixit rural que també ho sigui. Vull dir que no crec que interressi poder arribar a mantenir una agricultura sense pagesos. Per ventura interessa a l'administració mantenir paisatge i no tenir problemes, però jo pens que foravila s'ha de mantenir amb el que hi ha, el que tenim: agricultura i pagesos. Aquí l'agricultura tradicionalment ha estat en base a les explotacions familiars i això és el que s'ha de guardar. A la vegada pens que no hem d'anar a grans espais amb molta tecnologia i poques persones.

-No hi pot haver el perill de "responsabilitzar" tant la pagesia del manteniment de la nostra història i cultura que al final els pagesos s'aïllin i es converteixin gairebé en peces de museu?, o a l'enrevés que sols s'entengui per "cultura mallorquina" allò que pertany al món rural?

-Crec que hem de mantenir la nostra forma de viure ja que forma part de foravila. I fins i tot les persones formen part del paisatge, de forma natural ja que la manera de viure i les

tradicions estan lligades a la terra. De totes maneres, com ja li he dit, no crec que haguem de mantenir això sols per a les visites turístiques o per a fer "folklore" de foravila dirigit a l'atractiu turístic. Per altra part també crec que el pagès mallorquí ha de fugir de la incultura i de la desinformació. I precisament per això no som molt partidària de fer una escola d'agricultura a Mallorca. Ho som més que els joves vagin a estudiar a fora per molts de motius i bàsicament perquè a la Península hi ha escoles agràries molt bones i a més a més especialitzades. Aquí sols ens podríem permetre tenir una escola d'agricultura, pobra, magra i a la qual hi anassin els al·lots que no han servit per altra cosa. Pens que la gent de foravila ha de tenir una formació general i a la vegada ha de conèixer altres maneres de fer feina per tal de poder-se especialitzar en el que vulgui.

COOPERATIVES

-Com veu l'alternativa cooperativista? Fins a quin punt hi pot haver una gestió conjunta?

-Jo crec que les coses es poden gestionar de manera conjunta sempre que no s'intenti fer grans muntatges o es tinguin aspiracions desorbitades: cooperatives petites a zones controlables i amb poques persones.

-Fa temps es parlava i es continua parlant que els hotels poguessin consumir els productes que es cultiven a Mallorca. Creu que després de tots aquests anys d'integració europea i de les restriccions agrícoles, això és possible?

-Efectivament hi ha hagut intents d'obrir aquest mercat hotelier als productes de Mallorca, però no ha estat possible, no sé ben bé perquè. Tot ha acabat en declaracions de bones intencions i ja està. Crec que seria possible aprofitar aquest mercat en determinats productes. De totes maneres s'ha de tenir en compte que en els darrers anys s'ha anat cap a un turisme de baixa qualitat i, per tant, el consum també ho és. A Mallorca hi ha una agricultura limitada i encara que per ventura aquest pacte intersectorial -pagesos amb hotelers- podria ésser possible, en general el pagès ha d'intentar fer un producte diferent dels altres pel que sigui: perquè és mallorquí, és més fresc, està millor presentat. I el consumidor ha de saber que compra un producte que és diferent del que troba a les grans superfícies comercials. Aquesta demanda de productes de qualitat cada vegada és més important. A més a més, cada parell d'anys ens trobam que hi ha intoxicacions motivades per productes que incentiven la productivitat i per tant, hi ha un mercat potencial bo en aquest altre sentit: d'agricultura més a petita escala, fora de les grans produccions i d'alta qualitat.

PRODUCTES AUTÒNOMS

-Més endavant, si vol, parlarem del que s'entén com a denominació d'origen, però, així per damunt, quins productes creu que té sentit importar, quins s'haurien d'exportar i quins serien per a consum intern?

-S'ha d'importar llet ja que no ens basta la que tenim, encara que sembli una paradoxa. Actualment desapareixen les

vaqueries per un tema de preus i de subsistència dels ramaders. Aquí el productor la ven a 42 pessetes i a molts d'indrets de la Península va a 55 ptes., i més. En determinades coses la política europea ha vingut a espatllar coses d'una manera absolutament incoherent. Per exemple, a Espanya el nivell d'autoabastiment en llet una vegada aplicades les quotes és de devers el 75 per cent, mentre que a Dinamarca és aproximadament del 220 per cent. Això no seria greu si fos per mor de la inèrcia del país. El que és greu és que siguin quotes aplicades per la Unió Europea. Si el principal criteri no és el d'autoabastiment d'un país, no sé per on agafar-ho. Llavors els productes que es podrien exportar serien ametlla, garrova i, sobretot productes transformats o productes de qualitat acabats. No poden ser productes feixucs com melons o síndries, per mor del pes, però n'hi ha molts d'altres que, una vegada transformats tendrien bona venda a Europa, ja que aquesta transformació afegeix un sobrepreu i els fa rendibles.

-Ara parlem més concretament del Pla, però també hi ha el tema de l'oli.

-Bé, l'oli que es fa es ven sense problemes, però a la vegada hi ha oliverars que no es cuiden i que es converteixen en garrigues.

PRODUCTES AUTÒCTONS

-Això que es diu "Denominació d'Origen" i que queda molt bé a efectes publicitaris, creu que és significatiu o important, i com s'hauria d'atorgar?

-Per ventura la incidència real en el mercat de la denominació d'origen és poca i no crec que estigui acompanyada d'una bona publicitat ni de llocs de venda adequats o que cridin a l'adquisició d'un producte de qualitat, que en definitiva és el que la gent cerca. I una Denominació d'Origen en vi pot garantir que el producte tindrà una certa qualitat, però després en sobrassades o formatges és diferent, sobretot si no es poden trobar a determinats llocs especialitzats en la venda de productes selectes, per dir-ho d'alguna manera, hi hauran d'esser, i aquesta és una de les coses que pensam: obrir mercats més a prop de foravila.

-I això, és diferent dels mercats o les fires de pobles?

-Jo parl de coses més específiques: agrobotigues, llocs a foravila, mercats més artesanals, on el consumidor vagi a comprar un producte que sàpiga que hi és fet.

-Però una agrobotiga a Vilafranca o a Sant Joan supòs que no seria perquè hi anassin a comprar els que viuen al mateix

poble. El plantejament és que hi vagin els que viuen a Ciutat o a un altre poble?

-Bé, quan parlem d'agrobotigues també s'ha d'entendre que ens referim a un servei que és molt esclau. Els dissabtes i els diumenges s'hi ha de poder anar a comprar. I hem de tenir en compte que cada vegada es notaran més les necessitats dels que viuen a Ciutat. Cada vegada hi ha menys espais verds, la gent viu a llocs molt tancats, petits, amb molt poc en contacte amb la natura, i el necessita.

Això lligat a la possibilitat de consumir un producte més fresc, més natural, menys transportat, pot resultar factible, així com també ho podrien ser mercadets, llocs de venda específics, etcètera.

-Però això vol dir que s'ha d'evitar la venda a grans superfícies comercials o també es poden cercar maneres d'introduir-hi els productes de Mallorca?

-S'hi poden establir. Naturalment.

-I creu que s'ha de mantenir la "temporalitat" dels productes o s'han de cercar altres sistemes agrícoles con hivernacles per tal d'allargar la seva durada?

-El que ha passat amb els hivernacles ha estat que fa quinze o vint anys eren molt rendibles. I ara el mercat s'ha obert molt i arriben productes de qualsevol temporada fets a qualsevol lloc i a preus que tampoc no són tan cars. Ha baixat molt la rendibilitat dels hivernacles.

-A vegades sembla com si això de l'agricultura ecològica fos una cosa de gent "estranya": hippis fora de temps, gent que no pot viure en societat, il·luminats... no la pot fer gent normal?

-És cert que hi pot haver aquesta imatge de l'agricultura ecològica, però també és cert que la pot practicar gent normal. A aquests moments hi ha devers seixanta produccions inscrites en el Consell d'Agricultura Ecològica i són pagesos "normals", que es dediquen sobretot a la producció de fruits secs, que és el producte més fàcil de reconvertir ja que té menys complicació.

-Quines creu que són les principals diferències entre l'agricultura convencional i l'ecològica?

-A hortalisses, per exemple, és més complicat quan s'ha estat molt temps fent agricultura intensiva a hivernacles.

LES ADMINISTRACIONS

-Quina opinió o consideració li mereix el comportament de les

diferents administracions respecte al tema de l'agricultura o de la pagesia: em refereix a ajuntaments, Govern autònom, Govern central, Comunitat Europea.

-La política agrària de la Unió Europea, per a nosaltres ha complicat les coses. Afavoreix molt els països del nord en detriment del sud i els productes de les Illes també es troben en desavantatge respecte dels productes continentals. Encara que en línies generals pugui parèixer que hi ha bones intencions, a la pràctica, una agricultura com la nostra, ara per ara, té molt difícil sobreviure. I a nivell de la Conselleria crec que hi ha molt de desconcert. No sé si el conseller se n'acaba d'adonar que té al davant una sèrie de persones que són a organitzacions agràries i que volem i podem fer feina en col·laboració amb la Conselleria. També pens que el conseller no acaba d'entendre que nosaltres hem de ser crítics amb l'administració i que si assumís aquesta crítica no hi hauria enfrontaments i podria convertir o interpretar els comentaris com una crítica positiva.

-Bé. Per acabar, sols ens manca un comentari sobre què fan i què troba que haurien de fer els ajuntaments d'aquestes illes.

-Crec que els ajuntaments tenen un paper important en la dinamització tant de foravila com dels mateixos pobles. Jo moltes vegades he tingut la sensació que els pobles del Pla no són importants i és necessari que facin molta feina en el sentit de dinamitzar les economies que es mouen i s'han de moure a l'entorn dels pobles. Nosaltres tenim una sèrie de projectes, però, de moment no els podem comentar. Hem de parlar abans amb batles dels pobles del Pla.

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

El Pla: una comarca deprimida, en vies de desenvolupament

(pàg. II)

El Parlament Europeu fa turisme a Mallorca

(pàg. VII)

Presentades les directrius del Pla hidrològic de les Balears

(pàg. VI)

El Pla: una comarca deprimida, en vies de desenvolupament

La pròxima aprovació inicial del pla territorial del Pla de Mallorca i les hipòtesis de directrius presentades pel Govern balear atorguen a aquesta contrada un protagonisme especial de cara al futur més immediat de l'illa. Catorze municipis i més de vint-i-cinc mil habitants tenen ara l'oportunitat d'incorporar-se al desenvolupament econòmic experimentat pel conjunt de la Comunitat Autònoma i fer-ho, endemés, amb criteris de sostenibilitat.

Els batles del Pla amb el conseller d'Obres Públiques.

ONA

L'any 1992 el director general d'Economia del Govern, Andreu Font, va escriure un article al "Butlletí Balear d'Economia" on parlava d'una estratègia de desenvolupament per al Pla de Mallorca, una comarca que definia com "deprimida, rural,

interior, relativament despoblada, amb una població regressiva i envellida, en contacte proper i estret amb àrees de major dinamisme que drenen els seus limitats recursos humans i financers i que, en contrast, agreugen la percepció i la dinàmica dels processos regressius propis". En aquest article Font ja feia un esborrany del que hauria d'esser un pla territorial del Pla, l'elaboració del qual va ser encomanada l'any següent a un equip encapçalat per l'urbanista Amador Ferrer per la Conselleria d'Obres Públiques i Ordenació del Territori. Segons Font el Pla té tres alternatives: la venda més o menys extensiva dels seus re-

HABITATGES (en percentatge)

	Principal	Segona residència	Desocupat
Algaida	65,10	6,02	27,70
Ariany	73,04	2,21	24,75
Costitx	70,38	29,03	0,00
Lloret	68,99	15,36	12,01
Llubí	71,91	0,00	28,09
Maria	58,88	15,41	25,61
Montuïri	70,85	10,50	18,17
Petra	68,45	12,73	18,82
Porreres	80,06	1,36	15,03
Sant Joan	64,00	4,91	21,49
Santa Eugènia	69,21	8,45	22,07
Sencelles	61,92	17,64	20,44
Sineu	71,56	5,90	22,54
Vilafranca	72,59	2,84	14,72
Total Pla	69,38	8,00	20,42
Resta part forana	49,85	21,38	11,07
Total part forana	51,40	20,32	11,81
Palma	73,99	6,58	13,88
Total Mallorca	61,51	14,17	12,74

Font: Pla territorial del Pla

curios (sòl, mà d'obra) a baix preu, el desenvolupament turístic o el "posicionament del Pla com a espai d'identitat i de qualitat de Mallorca".

Evidentment la solució per la qual es decanta tant el director general com les propostes ja conegudes del pla territorial van encaminades cap a la tercera de les possibilitats que, endemés, és -escriu Font- "la que millor s'ajusta a les aspiracions en matèria de desenvolupament local dels habitants del Pla, als límits i necessitats estratègiques del desenvolupament de Mallorca i a les noves pautes de desenvolupament comunitari a escala europea". En el mateix sentit, tant el pla territorial com les directrius apunten que "l'interès general que té l'agricultura de les nostres illes supera àmpliament l'escassa contribució a l'economia balear com a sector productiu i que incideix en el paisatge i en el manteniment de valors culturals importants". El Pla és -en definitiva- l'espai que rep l'encàrrec de vetllar pel manteniment de la identitat cultural mallorquina.

LA REDACCIÓ DEL PLA

La redacció del pla del Pla va ser adjudicada a finals de 1993. Un any més tard es pot dir que el document ja era a punt per esser aprovat, però el debat intern dins de la Mancomunitat de municipis i els successius processos electorals l'han anat ajornant fins aquest maig de 1996 quan s'espera que obtengui la llum verda inicial. El pla proposa una reordenació global de la comarca mitjançant una inversió d'entre els cinc mil i els deu mil milions de pessetes, suficients per reactivar l'economia sobre la base de mantenir l'activitat agrícola, la reforestació, la rehabilitació dels nuclis de població i el turisme residencial. La intenció és crear aquell espai d'identitat de Mallorca que sigui atractiu tant per al visitant com per al resident, tal com ja es va recollir a un seminari d'experts comunitaris celebrat a Mallorca el mateix any de l'adjudicació dels treballs del pla sobre "revitalització de zones deprimides"

INVERSIONS QUANTIFICADES PEL PLA TERRITORIAL

El pla territorial del Pla preveu la necessitat d'inversions superiors als deu mil milions de pessetes en els pròxims vint anys per poder revitalitzar la comarca, dels quals prop de tres mil s'han quantificat com a necessitats més immediates. Aquestes són les més importants:

	milions
Sineu (Poliesportiu i centre cultural)	350
Sant Joan (Poliesportiu)	263
Santa Eugènia (equipament comunitari)	54
Petra (sala de congressos)	68
Porreres (polígon industrial)	453
Algaida (polígon de serveis, pla integral de Randa)	360
Lloret (alberg)	191
Ariany i Maria (polígon de serveis)	68
Montuïri (pla especial de molins)	160
Llubí (polígon agroalimentari)	380
Vilafranca (mercat)	210
Costitx (turisme rural)	117
Sencelles (millora interior, restauració pous)	63
Total	2.737

DECLIVI AGRÍCOLA

L'objectiu, segons els experts, és que la població d'aquestes zones gaudeixi d'un nivell de serveis semblant al de les comarques desenvolupades i d'aquesta manera evitar l'emigració de la gent més jove. És el cas del Pla, on els majors de 65 anys representa el 23 per cent dels habitants. El Pla de Mallorca, amb una extensió de quasi sis-cents quilòmetres quadrats és una zona agrícola, immersa en un gran espai de serveis, que ha sofert la regressió econòmica i social d'aquest sector. Durant segles va ser el rebost de gra per al conjunt de l'illa, la qual cosa va deixar una petjada social i també paisatgística que ha sobreviscut a la seva pròpia història.

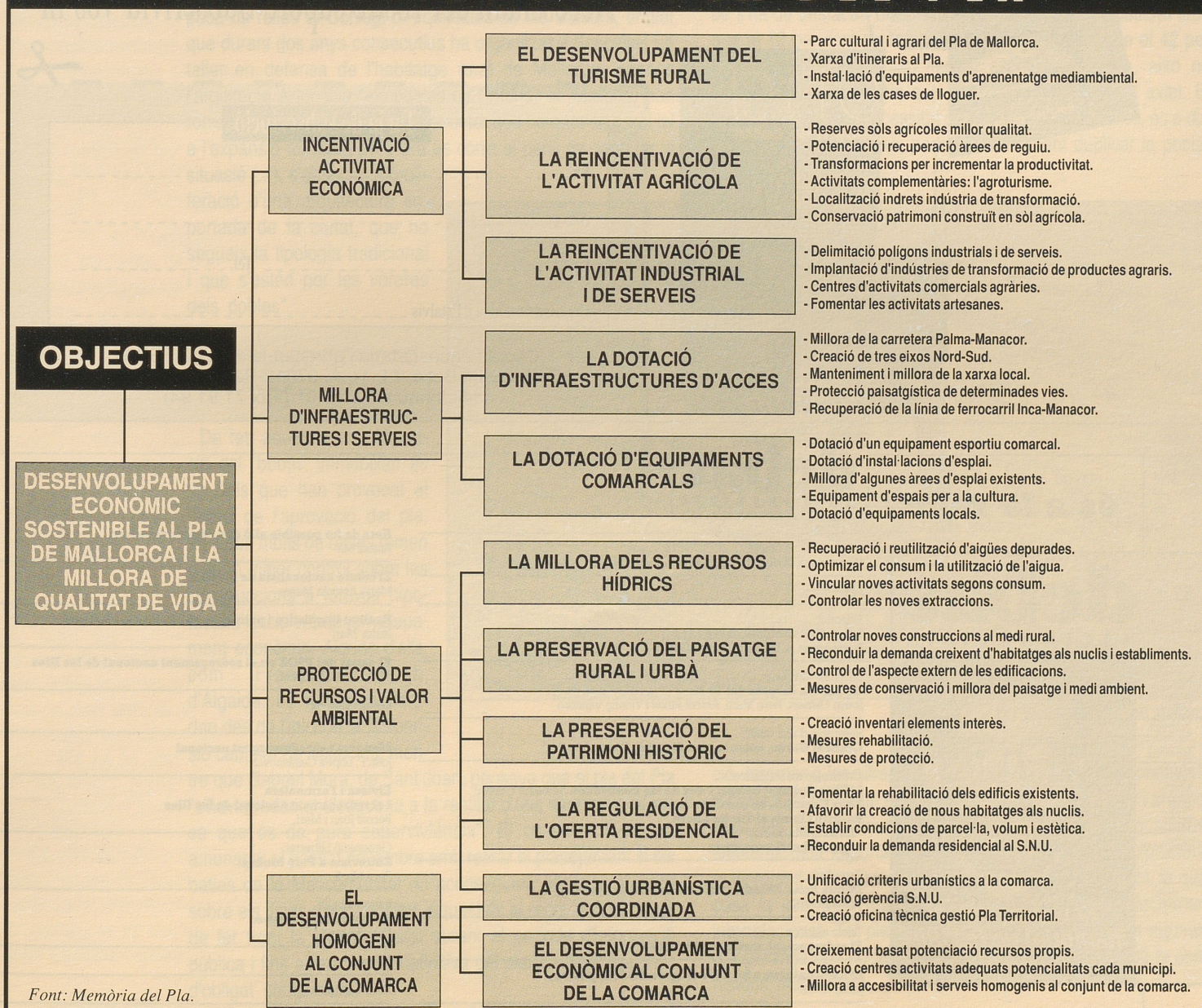
Eren temps en què la població agrícola de Mallorca superava els cent mil habitants. Ara, en canvi, gairebé no arriben als sis mil i d'aquí a començament de segle XXI gairebé només seran un miler que, segons el geògraf Pere Salvà, és la xifra necessària per fer de "guardes dels espais agrícoles", la finalitat dels quals, si ningú no hi posa remei, serà simplement mediambiental. Aquest despoblament agrícola ha estat la causa de la constant

pèrdua de població dels pobles del Pla. En el darrer cens de 1991 els municipis registraren una mitjana de 250 habitants menys en relació a l'anterior.

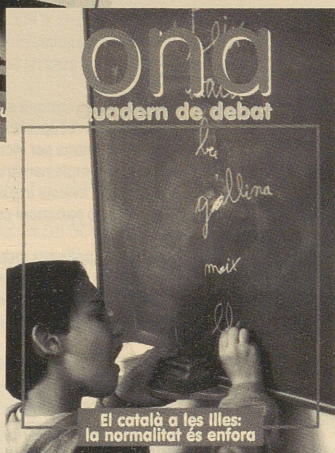
LA URBANITZACIÓ DE L'ESPAI RURAL

La situació, però, sembla que ha millorat en els darrers anys, si més no pel que fa al nombre d'habitants, atès que el Pla s'ha vist immers en un procés d'urbanització que fa que recuperi població. Des de fa tres anys entre tres i quatre mil palmesans s'han empadronat a altres municipis de Mallorca, la major part a les zones més pròximes de ciutat, però també s'ha percebut un retorn cada vegada més important a la comarca del Pla. Això, però, ha causat l'alarma perquè la repoblació no sempre ha seguit un procés lògic d'utilització de les infraestructures ja existents. En molts de casos -construcció de segones residències a foravila- aquest retorn a l'espai rural s'ha fet al marge de la legalitat urbanística. Aquest fet ha dut a demanar polítiques restrictives. El mateix conseller d'Obres Públiques, va dir a una entrevista publicada ja fa dos anys a "Diario de Mallorca" que "cal protegir

OBJECTIUS DEL PLA DEL PLA

Font: Memòria del Pla.

ona

Quadern de debat

Complim quatre anys

Necessitam del vostre suport. Subscriviu-vos-hi

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel.

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Copiau aquesta tarja i adreçau-la a FUNDESBA,
C. Joaquim Botia, 11, 1r, A. 07012-Palma de Mallorca
o telefonau al 71 16 61 (Fax 71 91 94)

és a la venda

debat
NACIONALISTA

27

debat
NACIONALISTA

Contingut del directori:
- Una classe dirigent esgotada, un país viu. Miquel Sellarès
Editorial:
- La realitat nacional de les Illes
- Després de la 19-N
- La confiança
L'Opinió Catalana:
- Catalunya després del 19-N
- El paper del PSOE en el redreçament nacional de les Illes
- Josep Moll Marqués
Referents d'una nació:
- Climent Garau, coherència i dignitat. Tomeu Martí
Tema a debat:
- El redreçament nacional de les Illes
- Entrevista amb Damia Pons
Internacional:
- Referèndum al Quebec
- Enric Fosas

L'opinió del director:
Una classe dirigent esgotada, un país viu. Miquel Sellarès

Presentació

Editorial:
La realitat nacional de les Illes
Recuperar la il·lusió i la confiança

L'Opinió Catalana:
Catalunya després del 19-N
Josep Gisbert, Pere Martí, Antoni Ribas i Vicenç Villatoro

Referents d'una nació:
Climent Garau, coherència i dignitat. Tomeu Martí

Cròniques nacionalistes:
L'Obra Cultural Balear: l'any de les meravelles. Salvador Cardús
Fèlix Cucurull, un combat a tres fronts. Josep Ferrer
Raimon Obiols al Teatre Lliure.
"La Brigada Social"
Sopar Debat Nacionalista

Entrevista:
Damia Pons: El redreçament nacional de les Illes
Tomeu Martí

Tema a debat:
El redreçament nacional de les Illes

El nacionalisme a les Illes després del franquisme
Josep Melià

Hem de fer possible allò que creiem necessari
Antoni Mir

El centre nacionalista de les Illes
Maria Antònia Munar

Realitat lingüística i polítiques culturals a les Balears
Isidor Mari

El paper del PSOE en el redreçament nacional de les Illes
Josep Moll Marqués

Generació "I"
Tomeu Martí

Menorca i el redreçament nacional
Joan F. López Casasnovas

Eivissa i Formentera
i el redreçament nacional de les Illes
Bernat Joan i Mari

Generació Llibertat:
Entrevista a Pere Muñoz
Pere Martí

Internacional
Referèndum al Quebec
Enric Fosas

Llibres

Hemeroteca

POBLACIÓ DEL PLA DE MALLORCA

	Habitants		Majors de 70 anys	Nascuts a Mallorca
	1900	1991		
Algaida	4.098	3.164	546	2.840
Ariany	--*	853	143	811
Costitx	1.326	804	111	720
Lloret	--**	814	133	771
Llubí	2.656	1.968	296	1.866
Maria	2.016	1.769	288	1.694
Montuïri	2.786	2.048	353	1.914
Petra	4.018	2.640	429	2.522
Porreres	4.967	4.378	731	3.989
Sant Joan	2.453	1.666	277	1.592
Santa Eugènia	1.620	915	149	812
Sencelles	3.346	1.665	284	1.502
Sineu	5.379	2.580	396	2.342
Vilafranca	1.132	2.137	339	2.035

Font: Institut Balear d'Estadística

l'interior de l'illa d'un nou "boom" immobiliari". És el mateix que posà de relleu el Col·legi d'Arquitectes de les Balears, entitat que durant dos anys consecutius ha organitzat a Sencelles un taller en defensa de l'habitatge rural de Mallorca. Segons l'arquitecte Artur Vila "els pobles de l'interior de Mallorca han romàs al marge del "boom" constructor que ha anat en paral·lel a l'expansió turística, però ara es corre el perill de capgirar la situació (...), s'observa la proliferació d'una arquitectura importada de la ciutat, que no segueix la tipologia tradicional i que s'estén per les voreres dels pobles"

LIMITAR LA CONSTRUCCIÓ A FORAVILA

De fet, aquest tema -l'aparició del "boom" immobiliari és un dels que han provocat el retard de l'aprovació del pla, atès que molts de batles temen que un major control sobre les construccions a foravila hipotecaria l'incipient desenvolupament econòmic. Alguns d'ells, com Francesc Antich, d'Algaida, es mostrava partidari des de l'inici de la suspensió cautelar de llicències, mentre que Gabriel Mora, de Sant Joan, pensava que el pla del Pla "s'havia redactat d'esquena a la realitat d'una economia pèssima que és de pura supervivència". El conseller Reus va amenaçar el passat novembre amb retirar el planejament si els batles de la Mancomunitat no aconseguien posar-se d'acord sobre els límits d'edificabilitat. Aquest és el repte al qual haurà de fer front la Mancomunitat durant el període d'informació pública i fins a l'aprovació definitiva del planejament que serà d'obligat compliment.

UN ESPAI DE QUALITAT DE VIDA

El pla del Pla -com s'ha exposat a les diferents entrevistes i taules rodones d'aquest número d'ONA- pretén incorporar el turisme a la realitat econòmica local sense pertorbar l'entorn. Vol convertir el Pla en un espai residencial en convivència amb l'activitat agrícola. Tot plegat desitja mantenir l'alt grau de satisfacció que té la població actual, a pesar dels seus desavantatges econòmics en relació a la costa i a Ciutat. Una enquesta realitzada fa tres anys pel Consell Insular de Mallorca assegurava que un 73 per cent dels habitants del Pla estaven molt satisfets de viure a aquests municipis, mentre que un 26 per cent deia sentir-se només "prou satisfets" i menys d'un 1 per cent -majoritàriament dones -declaraven sentir-se poc o gens satisfetes.

Aquesta aparent qualitat de vida contrasta, però, amb les principals característiques sociològiques de la comarca. Ja hem parlat de l'elevat grau d'envelliment, que comporta un alt índex de soledat per a moltes persones -més d'un vint per cent de les persones majors de 75 anys viuen totes soles- la qual cosa fa que la mancomunitat de serveis hagi de concentrar els seus esforços en l'atenció domiciliària de les persones majors. També s'ha de destacar, dissortadament, un baix nivell cultural atès que el 12 per cent de la població és analfabeta i que el 42 per cent gairebé només sap llegir i escriure. Aquesta, això no obstant, és una situació que pot baratar relativament aviat. El Pla, fins i tot sense necessitat de noves infraestructures, és a dir, de noves construccions, podria pràcticament duplicar la pobla-

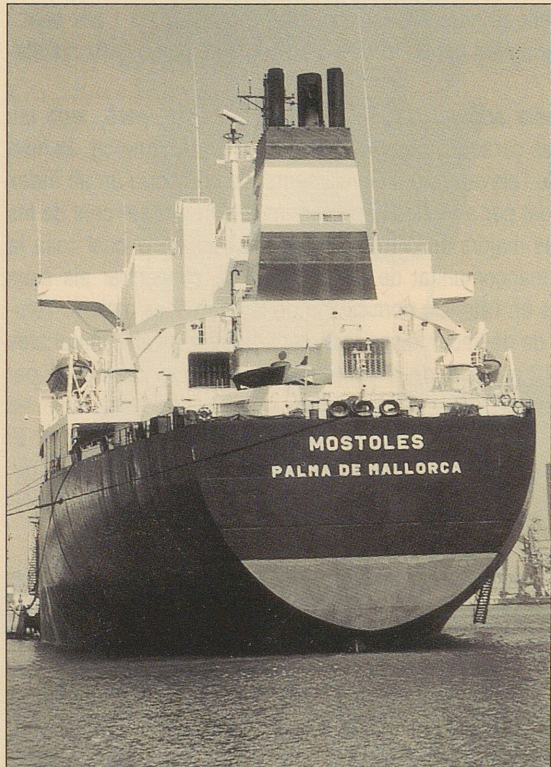

El Pla era el rebost de Mallorca

ció, retornar a les xifres de principi de segle i mantenir activa la foravila. Gaudeix d'un excel·lent patrimoni arquitectònic i arqueològic -els recents nous descobriments de Costitx proporcionen elements molt importants per al coneixement de la prehistòria mallorquina- i d'un patrimoni natural no menys important, la qual cosa fa que sigui possible un model econòmic perfectament interrelacionat. Tot plegat fa que la comarca visqui un moment d'esperança que no té comparació amb cap instant de la seva història més recent.

Presentades les directrius del Pla hidrològic de les Balears

Segons les dades aportades per la Conselleria d'Obres Públiques, el consum d'aigua d'aquí a l'any 2002 s'haurà incrementat en cent deu hectòmetres cúbics. Les directrius pretenen donar resposta a aquesta demanda al mateix temps que introduir nous elements de racionalització. En contra de la primera redacció, el futur pla hidrològic torna a donar prioritat a l'ús agrari de l'aigua sobre els usos recreatius.

L'operació "barco" compleix un any.

ONA

Un any després de l'inici de l'operació "barco" que va fer evident davant tot el món la greu crisi de recursos hidràulics que patia Mallorca, la Conselleria d'Obres Públiques ha fet conèixer les directrius del Pla hidrològic de les Balears que intenten posar ordre sobre el desgavell interior. Segons el conseller, Bartomeu Reus, "totes les obres previstes en el pla són ja en execució o ja se n'ha iniciat la tramitació, exceptuant la regulació del sistema Almedrà-Sollerich i de ses Ufanes, a Mallorca.

El "barco", el trasvassament de sa Marineta i un bon any climatològic, favorable per a les reserves hídriques han fet que l'opinió pública giràs pàgina a l'es-

candalosa situació dels darrers anys i que el Govern pugui fer front amb certa tranquil·litat als reptes del futur que són, segons les directrius, una resposta suficient a la demanda de nous recursos que es xifren d'aquí a l'any 2002 en cent deu hectòmetres cúbics, un trenta per cent més del consum actual.

Les directrius del Pla hidrològic, amb una xarxa de noves potabilitzadores d'aigua de la mar i amb el pla de reaprofitament d'aigües brutes depurades, no fan pensar en principi en un planejament urbanístic restrictiu, si no fos per l'esperit de les hipòtesis territorials que el Govern també va presentar el mes d'abril. En realitat les directrius són enfora de l'opinió manifestada pels ecologistes sobre la utilització de recursos hídrics, però si introdueixen noves pautes de comportament que malgrat tot, fan pensar en un desenvolupament més harmònic amb la naturalesa. Si més no, el factor de reaprofitament és molt important i, d'altra banda, fan que les prioritats del consum, després del subministrament a la població, siguin per a l'activitat agrària i no per als usos recreatius tal com la primera redacció del Pla havia previst i que, com es recordarà, motivà una irada protesta del PSM al Parlament balear.

Les directrius del Pla hidrològic estableixen una planificació per períodes de cinc per tal de subministrar uns increments de demanda que es xifren en cent deu hectòmetres cúbics per al primer període, fins al 2002.

Entre les obres previstes a curt termini hi ha, pel que fa a

Mallorca, la planta dessaladora de la badia de Palma que pot arribar a produir 60.000 metres cúbics diaris d'aigua dolça, el trasvassament de sa Costera (6 hectòmetres cúbics a l'any) i dos petits embassaments, un a la zona d'Almedrà que podria proporcionar 4 hectòmetres cúbics i l'altre al torrent de Sant Rafel per captar els cabdals de ses Ufanes -9 hectòmetres a l'any- que en aquest cas servien per realimentar els aqüífers. La resta de recursos s'obteniran, segons la documentació aportada, mitjançant la reutilització de les aigües procedents de les depuradores, per l'estalvi i per la millora de les xarxes de distribució per tal que redueixin les pèrdues.

CONTROL SOBRE LES RESERVES

Les directrius estableixen la necessitat d'un control rigorós sobre les reserves hídriques tant sobre el nivell dels aqüífers com sobre la qualitat de l'aigua i, igualment, un estricte control sobre els pous.

La intenció, segons s'hi diu, és procurar que cada illa satisfaci les seves demandes a partir dels seus propis recursos i per això es fa necessari que el creixement urbanístic estigui condicionat a l'existència de recursos. En aquest sentit l'informe de la Junta d'Aigües serà vinculant per a l'aprovació de planejaments i per a l'obtenció de llicències d'obres. Això no obstant, a la roda de premsa de presentació de les directrius, el conseller va opinar que l'aigua no era ja un element limitatiu del desenvolupament urbanístic, perquè podia ser potabilitzada, encara que sí és -manifestà- "un recurs escàs i molt valuós". De fet les noves infraestructures faran que el preu de l'aigua s'incrementi anualment entre un 8 i un 9 per cent fins a l'any 2000. Segons Bartomeu Reus "l'únic factor autènticament limitant és el territori, perquè "tenim el que tenim i no en podem fer més".

LA PROTECCIÓ DE LES ZONES HUMIDES

D'altra banda les directrius del Pla hidrològic preveuen la protecció de les zones humides de les Illes (Albufera d'Alcúdia i Muro, Salobrar de Campos, Marina de Llucmajor, sa Canova d'Artà, Estany de ses Gambes de Ses Salines, Punta de n'Amer i Mondragó, a Mallorca. Albufera del Grau, son Bou, costa sud de Ciutadella, barranc d'Algendar i cala Mitjana-Biniganes, a Menorca. Ses Salines, a Eivissa, i Ses Salines, Estany Pudent i Estany des Peix a Formentera), la recàrrega artificial dels aqüífers, la prioritització dels usos davant problemes d'aixut i la penalització de tota tudadissa de recursos hídrics que infringeixi la llei. Les directrius acaben informant que el Pla hidrològic integrarà el Pla de reutilització de les aigües depurades que compta amb un pressupost de catorze mil milions de pessetes per als pròxims deu anys i que permetrà el reaprofitament del 85 per cent de l'aigua depurada.

El conseller d'Obres Públiques va fer pública la seva satisfacció per l'aprovació de les directrius i va anunciar una ràpida redacció del Pla. En la seva opinió ja s'ha avançat molt, la qual cosa ha fet callar les veus de protesta que fa un any cridaven contra l'operació "barco" i el trasvassament de sa Marineta, sobre el qual -va dir- s'ha establert un estricte control que fa impossible que se sali. Això no obstant, noves protestes s'han incorporat al panorama polític de les Balears i molt concretament de Mallorca en relació a l'aigua. Els municipis més directament relacionats amb sa Marineta no acaben de fiar-se'n dels controls imposats, diuen, des de Palma i, igualment, a la vall de Sóller creix el temor davant el trasvassament de sa Costera, a pesar que des de l'administració s'ha dit que no s'utilitzarà més aigua que aquella que ara es perd a la mar.

El Parlament Europeu fa turisme a Mallorca

El president de la Comissió de Transports i Turisme del Parlament Europeu, i dotze membres més de la Comissió, varen visitar Mallorca on insistiren en la necessitat d'incloure el turisme en la revisió del Tractat de Maastricht. Pam Cornelissen abona, també, la urgència d'un control aerí únic per a la Unió Europea.

ONA

Dotze membres de la Comissió de Transports i Turisme del Parlament Europeu, entre els quals hi havia el seu president, l'holandès Pam Cornelissen, varen visitar Mallorca el passat mes d'abril. L'objectiu: entrar en contacte directe amb el sector turístic de l'illa i el Govern balear. La visita va ser una iniciativa de l'eurodiputada mallorquina, Francesca Bennassar i tengué lloc dos anys després de la greu crisi suscitada per la vaga dels controladors aeris de Marsella que posà contra la paret la reactivació del sector turístic. Precisament, l'aeroport de Son Sant Joan, així com l'escola d'hoteleria i les oficines de la Federació Hotelera de Mallorca, varen ésser els escenaris de les maratonianes jornades de feina de la Comissió, per a la qual després de quaranta-vuit hores de parlar només de transports i de turisme arribà l'hora de fer turisme en forma de visita als termes municipals de Sóller i de Calvià.

Pam Cornelissen destacà durant els seus contactes amb els mitjans d'informació la importància creixent del turisme com a generador de llocs de feina. Afirmà que en el món ja hi ha més de cent milions de treballadors en el sector i que la xifra tendeix a incrementar-se dia a dia, la qual cosa "ha de ser tenguada en compte per la Unió Europea -va dir- on hi ha en aquests moments més de vint milions d'aturats". Segons el president de la Comissió de Turisme del Parlament Europeu és necessari que el turisme tenguí un títol propi a la revisió del Tractat de Maastricht per a així poder accedir a fons propis. També opinà que ja és hora d'establir un control únic per a l'espai aerí europeu i evitar així que es repeteixin situacions caòtiques com les que varen patir les Balears l'any 1994: "és absurd -manifestà- que continuï havent-hi fronteres a l'aire quan ja han desaparegut les de terra".

LA FEINA DE "LOBBY"

La visita dels eurodiputats va ser qualificada per l'eurodiputada

popular, Francesca Bennassar com el típic treball de "lobby" que s'ha de fer prop de Brussel·les o d'Estrasburg per fer conèixer la realitat i les aspiracions de les Illes davant els òrgans de decisió comunitaris. D'aquesta manera els parlamentaris europeus no només se'n varen poder dur una bona imatge de Mallorca, com qualsevol altre turista, sinó que també un caramull de dossiers, entre els quals hi figurà el d'un aeroport que cada any ha de fer front als problemes del control aerí o, en un altre ordre de coses, els projectes que en telemàtica turística ha iniciat el Govern balear. Igualment, el president de la Comissió de Turisme va rebre de la Federació Hotelera de Mallorca el punt de vista dels empresaris mallorquins sobre la futura implantació de l'euro. Els hotelers veuen amb preocupació que la moneda única ens resti competitivitat davant altres mercats no comunitaris, com Turquia, Tunísia o El Marroc que podrien rebre, paradoxalment, ajudes de la Unió Europea per al seu desenvolupament turístic.

PREOCUPACIÓ PEL MEDI AMBIENT

Per la seva banda, davant els periodistes Pam Cornelissen va manifestar que havia vingut a Mallorca no només a escoltar sinó també a fer preguntes i que algunes podien ésser crítiques. El cas de les Balears, amb més de vuit milions de turistes, és seguit amb molta atenció a tot el món. La imatge de les Illes ha patit les

Els eurodiputats durant la visita a l'aeroport.

conseqüències de la massificació i això ha fet que el president de la Comissió de Turisme es demanés si no havia arribat l'hora d'aturar el creixement i pensar més en el medi ambient. Tant el Govern com el sector turístic varen recordar a la Comissió que les Balears eren una zona turística de "sol i platja" de primera generació i que ara han de fer front a la reconversió mitjançant projectes d'embelliment i de modernització, però que necessiten del suport de la Unió Europea per mantenir la situació de lideratge i servir de model a altres desenvolupaments turístics, tant d'Europa, com de tota la Mediterrània i del món.

El pacte de govern amb els nacionalismes millora el finançament autonòmic

Els màxims responsables del PP a les Balears han afirmat que els acords amb CiU i PNB són històrics i que significaran més ingressos econòmics per a totes les autonomies, però l'oposició desconfia i augura que les Illes seran marginades una vegada més del redisseny de l'Estat autonòmic.

ONA

Tant el president Soler com el president del PP balear, Joan Huguet, han qualificat d'històrics els pactes entre el seu partit estatal i els nacionalistes, especialment amb CiU i el PNB, perquè significaran un nou sistema de finançament per a les autonomies i més competències. D'entrada les Balears es beneficiaran d'un quinze per cent de l'IRPF -que serà un trenta en el moment que es traspassin les competències d'educació i de noves competències, entre les quals s'hi compten els ports. Igualment, les autonomies disposaran de capacitat normativa sobre el tram transferit de l'impost sobre la renda i sobre el patrimoni i transmissions, també es reformarà la Llei de costes, la qual cosa facilitarà que el Govern balear tenguí competències directes sobre l'ordenament o protecció de la vorera de la mar.

Alguns economistes, com Miquel Alenyar, han opinat que els pactes de govern poden ser beneficiosos per a la Comunitat Autònoma de les Balears i que segurament aquest és el moment per insistir sobre la necessitat d'un règim econòmic i fiscal

especial, tal com ja va proposar el Govern balear amb el suport de les patronals i d'altres institucions cíviques de les Illes. També l'oposició creu que els pactes són positius en alguns aspectes, perquè signifiquen un reconeixement per part de la dreta espanyola de la realitat plurinacional d'Espanya i, en aquest sentit, es poden donar més passes cap a la configuració de l'Estat de les autonomies que defineix la Constitució.

Això no obstant, l'oposició també desconfia. El secretari general del PSIB-PSOE, Francesc Triay, i el coordinador general d'Esquerra Unida, Eberhard Grosske, creuen que els pactes poden ser insolidaris i accentuar els desequilibris entre les comunitats. Per la seva banda, els nacionalistes, tant Pere Sampol del PSM com Maria Antònia Munar d'UM, pensen que el PP balear és dèbil i que el que és més probable és que les Balears quedin despenjades davant altres autonomies que tenen una representació nacionalista al Parlament espanyol.

En qualsevol cas, tot el ventall polític, així com els agents socials han valorat positivament que després de dos llargs mesos s'hagi pogut arribar a un pacte de govern que gira pàgina a la història més recent d'Espanya en forma d'esperances i també de moltes incerteses. La convergència amb Europa i la creació de llocs de feina seran, sens dubte, els eixos de les primeres confrontacions polítiques, de la mateixa manera que a les Balears -com ja s'ha esmentat- la reivindicació de l'estatut fiscal serà la prova de foc a la qual haurà de fer front el PP balear per demostrar que qualche cosa ha canviat en les relacions entre Palma i Madrid.

El sòl urbanitzable de les Balears permetria quadruplicar la població

Un recent estudi del Ministeri d'Obres Públiques permet afirmar que les previsions de sòl urbanitzable a les Balears són excessives. De fet, les hipòtesis de directrius territorials que el Govern balear ha fet conèixer mostren que la població de les Illes podria superar els tres milions d'habitants si s'executassin totes aquestes previsions, una xifra que és, segons els experts, totalment desproporcionada.

ONA

Les hipòtesis de directrius territorials de les Balears que el Govern ha fet conèixer el passat mes d'abril indiquen que l'actual sòl de població és molt per davall de les seves possibilitats si s'executàs tot el sòl urbanitzable que hi ha disponible.

Platja de Magaluf

Segons un estudi de la Direcció General de l'Habitatge del MOPU, la reserva de "sòl urbanitzable" als municipis de més de vint mil habitants de les Illes és de 6.600 hectàrees, quan per cobrir les necessitats fins a l'any 2011 n'hi hauria prou amb mil. Només a aquests mu-

nicipis: Palma, Calvià, Manacor, Inca, Maó, Ciutadella i Eivissa, es poden construir cent mil nous habitatges. Una xifra que quasi bé es pot multiplicar per sis si hi incorporam la resta de municipis.

A les esmentades hipòtesis territorials es diu taxativament que "si es desenvolupàs el sòl classificat actualment en el planejament dels municipis de les nostres illes s'obtidria una capacitat d'habitació que multiplicaria per 3,79 la corresponent a la població de dret de Mallorca, per 5,29 la corresponent a Menorca i per 5,13 i 6,62 les corresponents a Eivissa i Formentera respectivament". Això fa que l'actual sostre se situï sobre els tres milions d'habitants, dels quals en corresponen quatre-cents cinquanta mil a Eivissa i Formentera. Les xifres són prou escandaloses per si mateixes com per recomanar unes polítiques urbanístiques restrictives.

REDUIR EL SÒL URBANITZABLE

Segons fonts de la Conselleria d'Ordenació del Territori seria necessari que els municipis rebaixassin el seu sòl urbanitzable entre un vint-i-cinc i un quaranta per cent, segons els casos. L'objectiu no és altre que el mateix que proposen les directrius: "és fonamental partir d'una nova sensibilitat davant dels problemes i oportunitats que ens ofereix el medi ambient i condicionar el disseny del model territorial a les exigències del medi físic, a la seva capacitat d'acollida i a la vocació de les diferents àrees de les Illes."

- CONJUNTURA -

Els preus turístics d'enguany registren creixements moderats

L'economia turística de les Balears registrarà enguany nous creixements, tot i que els preus, tant hotelers com de l'oferta complementària, tendeixen a pujar menys que en anys precedents. És, segons Miquel Alenyar, la resposta dels empresaris illencs a les exigències de la demanda. Europa ha apostat per la moderació.

ONA

Ja fa tres anys que el sector turístic sentencià que la crisi havia acabat i ho va fer amb creixements espectaculars tant de la xifra de visitants com dels ingressos. L'any passat, amb una despesa turística pròxima als 650.000 milions de pessetes (a l'hora de

que el 1987- ha recuperat més del 25 per cent en tres anys.

PREUS EXTRAHOTELERS

Tot plegat fa pensar que 1996 torna a esser un any excel·lent, sobretot perquè la qualificació de la temporada ja no depèn tant de l'increment del nombre de visitants com de l'estabilitat d'una oferta que ja es considera prou madura. Enguany, segons l'economista Miquel Alenyar -que acaba d'estrenar el càrrec de cap dels serveis socials i culturals de Sa Nostra -els preus tendiran a increments menors que, "en la mesura que vagin acompanyats per una moderació similar dels costos de producció", seran satisfactoris perquè incrementaran la competitivitat. Miquel Alenyar va fer conèixer el nou "Informatiu" econòmic de Sa Nostra que periòdicament publicarà els resultats dels informes fets pel gabinet d'estudis econòmics i socials d'aquesta entitat financera. En la darrera ocasió va presentar la variació dels preus turístics extrahotelers i avançà les previsions dels preus hotelers que s'esmentaven anteriorment. Els preus de l'oferta complementària varen créixer moderadament, un 4 per cent, és a dir, sis dècimes per davall de l'IPC, la qual cosa fa que aquest tipus de servei guanyi competitivitat. Segons l'informe, la principal causa d'aquesta tendència a l'estabilitat es deu a "la forta sensibilitat de la demanda turística a les variacions dels preus, un fenomen relativament nou que es va posar de manifest en els anys de la crisi turística (1988-1992) i que encara és vigent (...) per mor del nivell relativament alt dels preus turístics i de les noves pautes de comportament dels consumidors europeus arran de la darrera crisi econòmica internacional".

UNA HOTELERIA DUALITZADA

Segons Alenyar cal esperar que tant enguany com els pròxims anys es mantengui la tendència a l'estabilitat dins d'una línia que indubtablement satisfà les necessitats d'una economia el motor de la qual ja no només és el mercat exterior. Això no obstant, l'economista va fer notar que el sector turístic i més concretament l'hoteler cada vegada es dualitza més. És a dir: "per un costat hi ha els hotels de tres, quatre i cinc estrelles, que ofereixen un producte de qualitat i que han pogut incrementar raonablement els preus, mentre que per l'altra banda hi ha una hoteleria de poca qualitat que cada vegada és més fora de mercat amb preus que es poden considerar degradats".

DISMINUEIXEN ELS IMPAGATS

La bona marxa de l'economia balear s'ha fet evident amb la disminució dels impagats, tal com recull la gràfica que acompanya aquest informe de conjuntura. Els efectes comercials impagats han registrat una reducció del 15'5 per cent en el darrer any i un 20'8 en la quantia econòmica, uns percentatges que caldria multiplicar diverses vegades si el punt de referència fos 1991, en plena crisi econòmica, i no 1994.

Segons l'economista de la CAEB, Vicenç Tur, aquest descens dels impagats és una mostra de la salut de les empreses

SERVEIS TURÍSTICS EXTRAHOTELERS

Variació dels preus per epígrafs (1992-1995) Dades en %

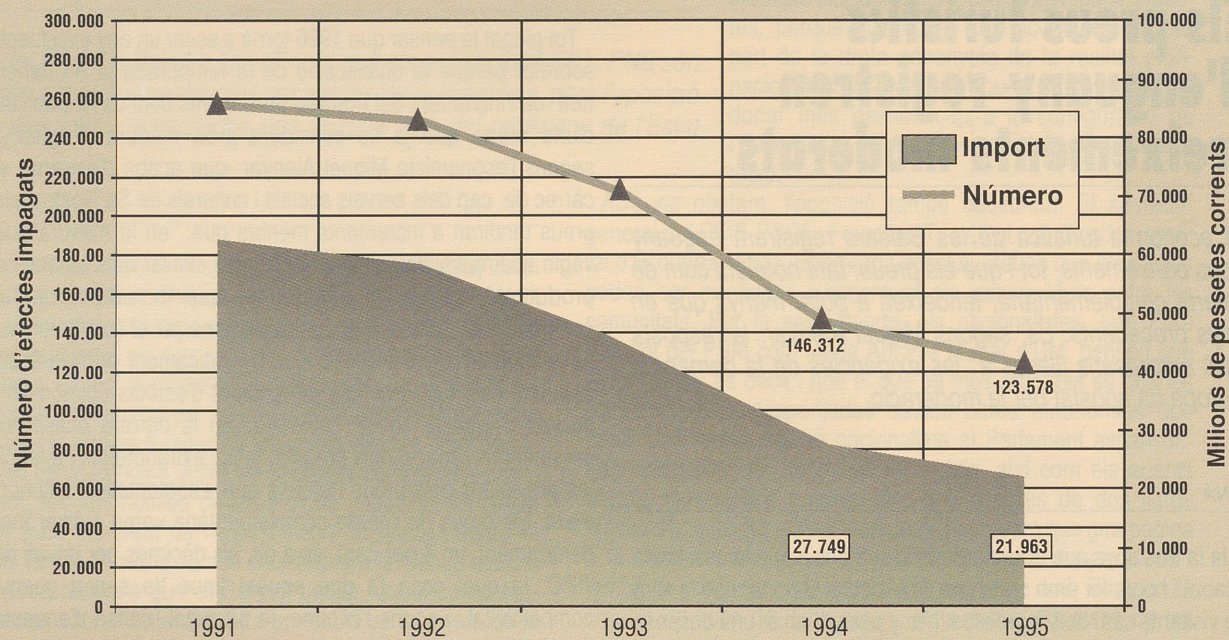
	1992	1993	1994	1995
Diversions				
Espectacles	8,70	9,41	3,49	13,81
Atraccions	16,67	2,60	3,57	6,40
Sales de festa	0,80	0,64	1,28	3,65
Entreteniments	2,98	0,02	6,31	3,53
Visites	9,72	14,17	7,87	5,85
Excursions				
Transport públic	1,72	12,90	3,28	3,17
Transport individual	10,02	5,49	4,98	4,72
Lloguer de vehicles	2,85	-3,38	2,57	-2,73
Excursions terrestres	8,34	8,78	6,72	2,18
Excursions marítimes	2,04	14,62	5,56	5,26
Menjar i begudes				
Restaurants	5,91	4,14	3,68	4,36
Snacks	4,68	0,80	4,11	4,04
Bars i cafeteries	6,32	4,27	6,61	5,85
Gelateries	1,22	0,24	4,21	4,23
Comerç d'alimentació	3,67	2,40	5,29	4,63
Altres				
Comerç turístic	2,10	3,27	3,55	2,60
Comunicacions	-0,40	-1,80	-3,40	-2,35
Serveis mèdics	6,33	4,40	8,11	6,33
Serveis platja	8,02	1,98	7,03	9,20
Total	4,90	3,67	4,35	4,01

Font: Sa Nostra

tancar aquest número d'ONA la dada encara no és oficial) i vuit milions dos-cents mil turistes, semblava que s'havia tocat sostre, però no ha estat així. 1996 torna a esser un any d'increments, amb la perspectiva de superar el llistó dels vuit milions i mig de visitants i amb uns preus hotelers que l'any passat pujaren una mitjana del 10'5 per cent, amb la qual cosa -tot i que en pessetes constants encara siguin un vint per cent més barats

EFECTES COMERCIALS IMPAGATS A BALEARS

Es redueix un 15,5% el número d'efectes impagats en 1995 i un 20,8% l'import dels mateixos

Font: INE

CAEB - Departament d'Economia

que així poden dirigir més esforços a la creativitat empresarial i menys a les preocupacions derivades dels problemes financers i, per altra banda, millora la confiança de les entitats financeres que poden apostar més obertament per crèdits a la inversió.

BALANÇA COMERCIAL

Igualment aquesta bona marxa de l'economia es reflecteix a la balança comercial de les Illes. Les exportacions varen créixer un 31 per cent, segons dades de l'Institut de Comerç

Exterior, mentre que les importacions augmentaren un 6'5. En xifres absolutes les Balears exportaren per valor de 81.149 milions de pessetes i importaren per 132.155 milions.

Tant la navegació aèria com marítima ocupen els primers llocs de les exportacions i de les importacions. Fent-ne abstracció, els productes illencs que més es varen vendre als mercats exteriors són el calçat (5.856 milions), les perles (4.465), vehicles (3.983) i productes agrícoles (2.315). Per contra els productes que més vàrem comprar a fora de l'Estat són la fusta (3.319), cereals (2.477), begudes (1.790), mobles (1.103) i material elèctric (1.313).

"Diari de Balears", primera capçalera diària en català

Les Illes compten ja amb la primera capçalera diària en català de Mallorca. Es tracta del "Diari de Balears", adaptació de la ja històrica "Balears" que el grup Serra va adquirir quan es posà a la venda l'antiga "cadena del Movimiento". Segons el seu director, Miquel Serra, el "diari" és un gran repte per al grup que pretén donar una resposta a la creixent demanda de mitjans de comunicació en català, tot i que se sap que aquesta és encara minoritària. D'una cosa, però, n'està ben segur i és de no decebre l'expectació creada.

El "Diari de les Balears" vol reproduir a les nostres illes la millor tradició del periodisme comarcal que s'ha obert camí amb gran èxit a Catalunya, com és el cas del "Punt Diari" de Girona. Mai fins ara no s'havia editat un diari en català a Mallorca on, en canvi, sí hi ha una llarga tradició de publicacions periòdiques, sobretot a la part forana i, molt més recentment, una pràctica gairebé normal a mitjans de comunicació audiovisuals, encara que l'oferta s'hagi vist percentualment reduïda en els darrers anys.

Curiosament i com a reflex de la situació cultural que es viu a Mallorca en aquests moments, el canvi de capçalera i de llengua del "Balears" ha coincidit amb la impressió als tallers del grup Serra d'una edició per a Espanya del "Bild Zeitung", el diari de major tirada en llengua alemanya, la tirada del qual potser fos l'enveja d'alguns dels diaris en castellà que es publiquen actualment a Palma.

Sigui com sigui, sempre és bo saludar l'aparició de noves aventures editorials, sobretot si, com és en el cas del "Diari de les Balears", pretenen aconseguir que el català sigui de cada vegada més una llengua de comunicació també a les nostres illes. Vagi per tant la nostra felicitació als promotors del "diari" i també als responsables de "La Voz", una altra capçalera diària que té previst aparèixer abans que aquest número d'ONA sigui al carrer. Un naixement que coincideix amb la desaparició d'un periòdic "Diario 16 de las Balears" que després de dos anys de ser als quioscs va decidir abandonar.